Ազգ
Azg armenian daily
14 ՄԱՅԻՍ 2004 ՈՒՐԲԱԹ 88 (3011)

Լուժկովի կինը Ռուսաստանի միլիարդատերերի ցանկում

Ռուսաստանցի ամենահարուստ 100 ձեռնարկատերերի ընդհանուր ունեցվածքը գումարային արտահայտությամբ հավասար է երկրի ազգային հարստության մեկ քառորդին: Այդ մասին հաղորդում է Ռոյթեր գործակալությունը «Ֆորբս» հանդեսի տվյալների հիման վրա:

«Ֆորբսի» տվյալներով, ամենահարուստ ռուսաստանցին «Յուկոս» նավթային ընկերության ղեկավար Միխայիլ Խոդորկովսկին է, որի կարողությունը գնահատվում է 15,2 մլրդ դոլար: Սակայն նա մոտ ժամանակներս դժվար թե կարողանա օգտվել իր հարստությունից, քանի որ ներկայումս պահվում է քննչական մեկուսարանում, նրան նորանոր ամբաստանություններ են ներկայացվում: Խոդորկովսկին մեղադրվում է ՌԴ քրեական օրենսգրքի 7 հոդվածներով, որոնցից մեկը հարկերի վճարումից խուսափելն է:

Ամենահարուստ ռուսաստանցիների ցանկում երկրորդը Չուկոտկայի նահանգապետ Ռոման Աբրամովիչն է: Նրա կարողությունը գնահատվում է 10,6 մլրդ դոլար: Ցանկում տեղ է զբաղեցրել նաեւ Մոսկվայի քաղաքապետ Յուրի Լուժկովի կինը, որի ունեցվածքը գնահատվում է 1,1 մլրդ դոլար:

2007 թ. հունվարի 1-ից իրանական գազը կմտնի Հայաստան

Ստորագրվեց գազամուղի կառուցման պայմանագիրը

ԱՐԱ ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ

Իրան-Հայաստան գազամուղի շինարարության պայմանագիրը, որին սպասում էինք արդեն 12 տարի, երեկ ստորագրեցին «Իրանի գազի արտահանման» ընկերության տնօրեն Ռոմեզդին Ջավադին եւ Երեւանի ՋԷԿ-ի տնօրեն Հովակիմ Հովհաննիսյանը: Մինչ պայմանագրի ստորագրումը տեղի էր ունեցել ՀՀ նախագահի աշխատակազմի ղեկավար, հայ-իրանական միջկառավարական հանձնաժողովի հայկական կողմի համանախագահ Արտաշես Թումանյանի եւ Իրանի նավթի եւ գազի նախարար Բիժան Զանգանեի հանդիպումը, որտեղ կողմերն ընդգծել են, որ գազամուղի կառուցումը նոր որակ կհաղորդի երկու երկրների տնտեսական համագործակցությանը: Իսկ պայմանագրի ստորագրումից հետո էներգետիկայի նախարար Արմեն Մովսիսյանը եւ Բիժան Զանգանեն ստորագրեցին փոխըմբռնման հուշագիր, որին հաջորդեց նախարարների համատեղ կարճատեւ մամուլի ասուլիսը:

PHOTOLURE

Արմեն Մովսիսյանը նշելով, որ գազատարի կառուցման բանակցությունները ընթանում են 12 տարի, ասաց, որ կառուցման աշխատանքները կտեւեն շուրջ երկու տարի, եւ գազամուղը կսկսի գործել ամենաուշը 2007 թ.-ի հունվարի 1-ից: Գազատարի հայկական հատվածը կկառուցի հայկական կողմը, իրանական հատվածը՝ իրանական կողմը:

Տես ➧ էջ 2

ՆԵՐՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՃԳՆԱԺԱՄ

Երկխոսության սկիզբը չի երեւում

Ընդդիմությունն ու իշխանությունն առայժմ նամակագրական կապ են պահպանում

ԿԱՐԻՆԵ ԴԱՆԻԵԼՅԱՆ

Երեկ երեկոյան ժամը 5-ին պիտի կայանար քաղաքական տարանջատված հատվածների հանդիպումը: Դժվար է, այնուամենայնիվ, հավատալ, որ ի վերջո, գոնե կարճ ընթացքում ընդդիմության ու իշխանության ջուրը մի առվով կգնա: Արտաքուստ երկուսն էլ չեն հրաժարվում այդ գաղափարից, բայց հենց խոսքը վերաբերում է գործին, հերթական հետքայլի ականատեսն ենք դառնում:

Երեկ «Արդարություն» դաշինքը ու «Ազգային միաբանություն» կուսակցությունը ակնկալվող բանակցություններից ճիշտ 1 ժամ առաջ մամուլի ասուլիս հրավիրեցին, որից հետո լրագրողներին բաժանվեց ընդդիմության հրաժարումը հիմնավորող որոշման փաստաթուղթը: «Միասնություն» դաշինքից ասուլիսին ներկա էին Վիկտոր Դալլաքյանը, Շավարշ Քոչարյանը, Արշակ Սադոյանը, «Ազգային միաբանությունից»՝ Կորյուն Առաքելյանը: Ընդդիմադիրների բացատրությամբ, հանրահավաքներ չանցկացնելու 10-օրյա դադարը իրենց կողմից բարի կամքի արտահայտություն էր իշխանությունների նկատմամբ, սակայն նրանք ընդառաջ չգնացին իրենց: Այդ ընթացքում իրենք հույս ունեին հստակեցնել հարաբերությունները, մոտենալ բանակցելու հնարավորությանը: Ընդունել են իշխանությունների առաջարկած երկխոսության այն ձեւաչափը, համաձայն որի կոալիցիան ներկայացնում է նախագահին: Բայց «երկխոսության համար համապատասխան մթնոլորտ չի ապահովվել, քանի որ չեն կատարվել 26. 04. 2004 թ. գրությամբ ներկայացված մեր պահանջները եւ ԵԽԽՎ 1374 բանաձեւի իշխանություններին ուղղված անհապաղ կատարման ենթակա պահանջները», նշված է որոշման մեջ:

Տես ➧ էջ 2

Իլհամ Ալիեւը դարձյալ հայերին սպառնում է պատերազմով

Ադրբեջանի նախագահ Իլհամ Ալիեւը Նախիջեւանում հայտարարել է, որ եթե ղարաբաղյան կարգավորման խաղաղ բանակցությունները արդյունքներ չտան, ապա Ադրբեջանն իր հողերը կազատագրի ռազմական ճանապարհով, հաղորդում է Բաքվի «525 գազեթ» պարբերականը:

«Իզվեստիա» թերթը նկատում է, որ Ալիեւը պատերազմով Ղարաբաղը վերադարձնելու հայտարարությունն արեց ղարաբաղյան ճակատում զինադադարի հաստատման 10-ամյակի եւ Ռոբերտ Քոչարյանի՝ Մոսկվա այցելության նախօրեին:

«Նախիջեւանում Ալիեւի ելույթն ավելի շուտ լոկ բառերի պատերազմում քարոզչական համազարկ է: Բաքուն դժգոհ է ԵԱՀԿ ՄԽ գործունեությունից... Ադրբեջանի իշխանությունները մեկ անգամ չեն հայտարարել, որ միջազգային միջնորդների գործունեությունը մտել է փակուղի, ըստ էության՝ հակամարտությունը սառեցված է, ադրբեջանական 7 շրջաններ շարունակում են մնալ հայերի վերահսկողության տակ... Իր նախիջեւանյան հայտարարությամբ Ալիեւը հասկացնում է, որ գործերի նման ընթացքով բավարարված չէ», գրում է ռուսական թերթը:

«Իզվեստիան», որ հայտնի է իր ադրբեջանամետ հրապարակումներով, նշում է, որ «...ադրբեջանական բանակը դեռեւս պատրաստ չէ Ղարաբաղի հայերի դիմադրությունը ջարդելու: Ռազմական նոր հակամարտությունն աղետալի հետեւանքներ կունենա տարածաշրջանի տնտեսության վրա»:

Առաջինը Արա Աբրահամյանն է

400 առավել հեղինակավորների եւ ազդեցիկների ցուցակում

Համաշխարհային հայկական կոնգրեսի նախագահ Արա Աբրահամյանն առաջինն է ճանաչվել ԱՊՀ երկրների 400 առավել հեղինակավոր եւ ազդեցիկ հասարակական գործիչների շարքում: Ասվածը պարզվել է «Peace of Creation» շվեյցարական միջազգային հիմնադրամի եւ Արեւմուտքում հրապարակվող մի շարք ռուսալեզու լրատվամիջոցների ընթերցողների շրջանում համատեղ անցկացված հարցման արդյունքում: Ամենահեղինակավորների եւ ամենաազդեցիկների ցուցակի հաջորդ 4 հորիզոնականները զբաղեցնում են Դարիգա Նազարբաեւան (Ռազմավարական ուսումնասիրությունների եվրասիական կենտրոնի նախագահ, Ղազախստան), Միխայիլ Գորբաչովը («Գորբաչով-հիմնադրամի» նախագահ, Ռուսաստան), Լեոնիդ Կրավչուկը (Արվեստների զարգացման աջակցության հիմնադրամի եւ «Միսիա Ուկրաինա-Վռոմա» համառուկրաինական կազմակերպության նախագահ, Ուկրաինա), Իոսիֆ Կոբզոնը (Մարդասիրական նախաձեռնությունների հիմնադրամի նախագահ, Ռուսաստան): Նշված հարցման բոլոր հաղթողները ստանալու են «Peace of Creation» շվեյցարական միջազգային հիմնադրամի հատուկ պարգեւներ: Նրանց անունները տեղ են գտնելու ԱՊՀ երկրների հասարակական գործիչների մասին ամենամյա հարցման հատուկ գրքում:

Ն. Պ.

Կոնդոլիզա Ռայսը Մոսկվայում քննարկելու է նաեւ ղարաբաղյան կարգավորման հեռանկարները

ՎԱՇԻՆԳՏՈՆ, 13 ՄԱՅԻՍ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: ԱՄՆ-ի նախագահի՝ ազգային անվտանգության հարցերով օգնական Կոնդոլիզա Ռայսը ծրագրում է առաջիկա շաբաթ օրը Մոսկվայում, ի թիվս տարածաշրջանային այլ հարցերի, քննարկել ղարաբաղյան հակամարտության կարգավորման հեռանկարները: Նա այդ մասին հայտնել է Ռուսաստան իր ուղեւորության նախօրեին կայացած ճեպազրույցի ժամանակ: «Մենք Ռուսաստանի հետ ջանում ենք կարգավորել մի ամբողջ շարք կոնֆլիկտային իրավիճակներ, նշել է ԱՄՆ-ի նախագահի օգնականը: Կարծում եմ՝ մենք բոլորս փոքր-ինչ հուսախաբված ենք, որ Լեռնային Ղարաբաղի վերաբերմամբ այդ անել դեռեւս չի հաջողվել»: «Մենք կցանկանայինք, որ Ադրբեջանի եւ Հայաստանի կառավարությունները վերստին լրջորեն զբաղվեին Լեռնային Ղարաբաղի խնդրով», ասել է Ռայսը: Նրա կարծիքով, հակամարտությունը, որը «բացասաբար է ազդում թե Հայաստանի, թե Ադրբեջանի վրա նրանց տնտեսական ու քաղաքական զարգացման առումով», արդեն «չափազանց երկար է ձգձգվում»:

ԱՄՆ-ը Ռուսաստանի հետ քննարկում է նաեւ Կովկասի մյուս գործընթացները: «Վրաստանում, ըստ իս, մենք վերջերս լավ արդյունք ունեցանք. Վրաստանի նոր կառավարությունը կարգավորեց հակամարտությունն Աջարիայի հետ», ասել է Կոնդոլիզա Ռայսը:

Վրաստանի առաջին տիկինը Ջավախքում

ԱԽԱԼՔԱԼԱՔ, 13 ՄԱՅԻՍ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Մայիսի 12-ին Ջավախքում էր Վրաստանի նախագահ Սաակաշվիլու կինը՝ տիկին Սանդրան: Երկրի առաջին տիկինը նախ այցելել է Ախալքալաքի քաղաքային շուկա, ծանոթացել շուկայի ապրանքների գներին: Այնուհետեւ, ինչպես հաղորդում է «Ա-Ինֆո» գործակալությունը, տիկին Սանդրան մեկնել է Նինոծմինդայի շրջանի Փոկա գյուղ, որտեղ հանդիպել է վերջին տարիներին Փարվանա լճի ափին հիմնադրված վրացական եկեղեցու վանական համալիրի հոգեւոր սպասավորներին:

Թուրքերը զանգատվում են «Նյու Յորք թայմսին»

Ինչպես եւ սպասվում էր, թուրքերը խարազանում են «Նյու Յորք թայմս» օրաթերթին այն բանի համար, որ թերթը հայտարարել է այսուհետեւ Հայոց ցեղասպանությունն առանց որեւէ վերապահումների պարզապես որպես ցեղասպանություն որակելու իր որոշման մասին:

«Նյու Յորք թայմս» օրաթերթի գործադիր խմբագիր Բիլ Քելերին ուղղած նամակում Ամերիկայի թուրքերի միությունների համագումարի նախագահ Էրչումենթ Քիլիչն իր «հիասթափությունն» է արտահայտել «օսմանյան հայերի դժբախտությունը» որպես ցեղասպանություն որակելու թերթի որոշման կապակցությամբ: Մի շարք կեղծ փաստեր թվարկելուց հետո Քիլիչը կոչ է արել խմբագրին «վերանայել» իր որոշումը՝ հայտարարելով, թե ««Նյու Յորք թայմս»-ի վարկը որպես չեզոք եւ անկողմնակալ մամուլ լրջորեն վնասվել է»: Ինչպես նշել ենք նախկին մի սյունակում, որքան շատ թուրքերը բողոքեն «Նյու Յորք թայմս»-ի դեմ, այնքան շատ նրանք կօժանդակեն Հայոց ցեղասպանության փաստի հրապարակայնացմանը:

Օրաթերթի նոր ուղեցույցն արդեն արդյունք է տվել՝ ապրիլի 26-ի համարում Հայոց ցեղասպանության վերաբերյալ մի ծավալուն եւ նպաստավոր հոդվածի հրապարակման ձեւով: Հոդվածագիր Գարի Բասը հիշեցրել է, որ «Նյու Յորք թայմս» օրաթերթի գործադիր խմբագիր Բիլ Քելերը Հայոց ցեղասպանությունը որպես ցեղասպանություն է որակել դեռեւս 1988 թ. մի հոդվածում, որ գրել է թերթի մոսկովյան գրասենյակում աշխատելու ժամանակ: Բասը գրել է, որ անցյալ շաբաթվա հեռախոսազրույցում Քելերն իրեն ասել է. «Մտավոր մեծ ջանքեր կարծես պետք չէին հասկանալու համար, որ մեկուկես միլիոն մարդկանց սպանությունը միայն այն պատճառով, որ նրանք հայ են, համապատասխանում է [ցեղասպանության] սահմանմանը»:

Հետագա շաբաթների ընթացքում իրենց բողոքներով թուրքերը հավանաբար կնպաստեն այլ հեղինակավոր թերթերում եւ ամսագրերում Հայոց ցեղասպանության մասին ավելի շատ նման նպաստավոր հոդվածների հրապարակմանը:

ՀԱՐՈՒԹ ՍԱՍՈՒՆՅԱՆ
— «Կալիֆոռնիա կուրիեր»

Ընթացիկ

Անկախություն վերահսկիչին, երկխոսության անհրաժեշտությունն էլ՝ ժողովրդին

Ճեպազրույցներում արտահայտված առանցքային գաղափարները

Խորհրդարանական ճեպազրույցներում առաջնային կարեւորություն ստացած «ի՞նչ կլինի ընդդիմության երկխոսությանը մասնակցելուց հրաժարվելու դեպքում» հարցին Միավորված աշխատանքային կուսակցություն խմբակցության ղեկավար Գուրգեն Արսենյանը պատասխանեց, որ այդ դեպքում հարաբերությունների հետագա զարգացում չի տեսնում: Հայաստանի հանրապետական կուսակցություն խմբակցության ղեկավար Գալուստ Սահակյանն էլ համոզված է, որ պատճառների որոնում է ընթանում ընդդիմության կողմից, իսկ իրենք սիլի-բիլի չեն անում: «Օրինաց երկիր» խմբակցության ղեկավար Սամվել Բալասանյանն էլ հարցրեց, թե ի՞նչ են ուզում, թե ինչպե՞ս կարելի է շարունակել հարաբերությունները այդ դեպքում եւ ինչպե՞ս կարելի է թույլ տալ, որ վերահսկիչի հաշվետվությունն ընդունվեր առանց ընդդիմության: Հայ հեղափոխական դաշնակցություն խմբակցության ղեկավար Հրայր Կարապետյանը փաստեց, որ երկխոսություն կոչվածը չէր սկսվել, իսկ երկխոսությանը մասնակցելուց ընդդիմության հրաժարվելու առնչությամբ հետեւությունները Կարապետյանը թողեց վերջինիս հայտարարությունից հետո՝ ընդգծելով, որ երկխոսությունը ոչ ընդդիմությանը, ոչ էլ իշխանությանն է պետք: Այն պետք է ժողովրդին:

Ժողովրդական պատգամավոր խմբի ղեկավար Կարեն Կարապետյանը եւս մեկ անգամ կարեւորեց երկխոսության կայացումը եւ մասնանշեց երկկողմանի զիջումների եւ մոտեցումների վերանայման անհրաժեշտությունը: Իսկ ԱԺ վերահսկիչ պալատի օրերս ներկայացված հաշվետվությունը խորհրդարանական ճեպազրույցների մասնակիցները լուրջ փաստաթուղթ համարեցին: Տարբերվեց միայն Գալուստ Սահակյանի գնահատականը. «Կարող է եւ դրսում, փողոցում հանրահավաքներ լինեն, եւ ԱԺ-ում»: Գուրգեն Արսենյանն ընդգծելով, որ թեեւ իրենց գնահատականով վերահսկիչի հաշվետվությունն իրականությունն արտացոլում է 1/10-ով, այնուամենայնիվ, կառավարության աշխատանքային ռեժիմը տեղափոխում է վերահսկման դաշտ, ինչը կանխարգելելու համար կառավարությունը նախաձեռնակ է լինում եւ փորձում է վերահսկիչի հաշվետվությունում որոշակի անճշտություններ գտնել: Մինչդեռ Հրայր Կարապետյանը համոզված է, որ այդ խնդրում հարձակվողի ու պաշտպանվողի հարց չկա: Պարզապես հարկավոր է փաստաթղթից լուրջ հետեւություններ անել եւ մեղավորներն էլ, անկախ կուսակցական պատկանելությունից, զբաղեցրած պաշտոնից ու հեղինակությունից, ենթարկվեն պատասխանատվության: Առավել արդյունավետ եւ ազատ աշխատող ԱԺ վերահսկիչ պալատ ունենալու համար, Կարեն Կարապետյանի եւ Գուրգեն Արսենյանի համոզմամբ, հարկավոր է պալատին շնորհել անկախ մարմնի կարգավիճակ, բայց, ըստ Արսենյանի, ընդդիմադիր, ըստ Կարապետյանի, անկուսակցական ղեկավարով:

ՆՈՆԱ ՊԵՏՐՈՍՅԱՆ

ԱՆԴՐԱԴԱՐՁ

Արարքցյանը չգիտի՞, թե՞ անտեղյակ է ձեւանում

Ղարաբաղյան ճակատում զինադադարի հաստատման 10-ամյակի առիթով ԱՄՆ-ում հյուրընկալված ԱԺ նախկին նախագահ Բաբկեն Արարքցյանը մոտ երեք տասնյակ հայ լրագրողների ներկայությամբ հավաստիացրել է, թե 1994 թ. մայիսի 12-ին Լեռնային Ղարաբաղի հակամարտության հրադադարի տերն ու տնօրենն այսօր Ադրբեջանն է, որը Հայաստանն ու ԼՂ-ն ենթարկում է նաեւ փաստաթղթային պաշարման:

«Եթե ռազմական հաջողությունները արագ չեն ամրապնդվում քաղաքական փաստաթղթերով, ապա ժամանակի ընթացքում այդ գործոնը նվազում է: Մեկ, մեկուկես տարի առաջ խոսքն ազատագրված կամ գրավված վեց շրջանի մասին էր, իսկ հիմա խոսակցություններում հայտնվել է յոթերորդ շրջանը», ասել է Արարքցյանը՝ հավելելով, որ խոսքը Շուշիի մասին է:

Հիշեցնենք, որ ղարաբաղյան ճակատում ռազմական գործողությունների շնորհիվ ԼՂ զինված ուժերը ոչ միայն թշնամուն դուրս շպրտեցին նախկին ԼՂԻՄ-ի վարչական տարածքից (1992 թ. հունիսին Ադրբեջանի զինուժը գրավել էր ԼՂԻՄ-ի մոտ 48 տոկոսը), այլեւ վերահսկողության տակ վերցրին վարչականորեն Ադրբեջանին պատկանող 7 շրջան՝ Լաչինը, Քելբաջարը, Ղուբաթլուն, Ջեբրաիլը, Զանգելանն ամբողջությամբ, Աղդամն ու Ֆիզուլին՝ մասամբ: Այսպես, ԼՂՀ-ի եւ ՀՀ-ի շուրջ ստեղծվեց անվտանգության գոտի, սկսած 1994 թ. հրադադարից ճակատային գիծը փոփոխություններ չի կրել:

Արարքցյանի պնդումը, թե Ադրբեջանը վեցի փոխարեն 7 շրջան է ներկայացնում վերջին տարիներին, ասել է թե՝ Հայաստանն ու ԼՂ-ն ենթարկվում են փաստաթղթային պաշարման, իրականության հետ որեւէ կապ չունի: Այլ խնդիր է, որ զինադադարի հաստատումից հետո բանակցություններում միշտ էլ եղել է Շուշիի հարց: Մասնավորապես 1994 թ. մայիսի 10-ին ՌԴ նախագահի հատուկ հանձնարարություններով դեսպան Վլ. Կազիմիրովը Բաքվում շարադրեց ղարաբաղյան կարգավորման ռուսական առաջարկությունը՝ փուլային տարբերակը, որն ընդունեց Հայաստանը, մինչդեռ Ադրբեջանը մերժեց: Ըստ այդ տարբերակի, հայկական կողմը համաձայն էր ազատել իր վերահսկողության տակ գտնվող բոլոր շրջանները, բացառությամբ Շուշիի եւ Լաչինի:

1994 թ. այս կողմ ընկած ժամանակահատվածում կարգավորման ցանկացած առաջարկության մեջ եղել է Շուշիի հարցը: Ղարաբաղյան կարգավորման հարցում նախկին եւ ներկա իշխանությունները Շուշիի հարցում ունեն նույն դիրքորոշումը՝ 1992 թ. մայիսի 8-ից Շուշին հիշեցնում է ուրվական քաղաք, գրեթե քար չի դրվում քարի վրա: Այս իրողությունը ենթադրելու տեղիք է տալիս՝ միգուցե հայկական կողմը դեմ չէ՞ր եւ չէ՞ Շուշիի հանձնմանը:

ԹԱԹՈՒԼ ՀԱԿՈԲՅԱՆ

Երկխոսության սկիզբը չի երեւում

Սկիզբը՝ էջ 1

Հիշեցնենք, որ խոսքը վերաբերում է կալանավորների ազատ արձակման, ճանապարհները բացելու, խաղաղ երթերն ու ցույցերը չխոչընդոտելու պահանջներին: Ընդդիմությունը վրդովված է, որ այդ պահանջների կատարումը ոչ միայն ձգձգվում է, այլեւ նոր ձերբակալություններ են լինում, կիրառվում է վարչական կալանքի պրակտիկան, խոչընդոտվում են զանգվածային միջոցառումները: Որպես օրինակ բերվեց նախորդ օրը Վանաձորում կայացած հանրահավաքը: Այս անգամ փողոցները փակվել են հենց Վանաձորում: «Այն, ինչ կատարվում է, ընդամենը երկխոսության ցանկության իմիտացիա է», հայտարարեց Շավարշ Քոչարյանը:

Ընդհանուր առմամբ, ոչ էական դիտողություններ անելով հանդերձ, ընդդիմադիր դաշինքը դեմ չէ իշխանության առաջարկած օրակարգի կետերին, ոչ էլ «ճգնաժամ» բնորոշումը իրավիճակ բառով փոխարինելուն: Սակայն «Արդարություն» դաշինքը եւ «Ազգային միաբանություն» կուսակցությունը հնարավոր են համարում երկխոսությունը՝ իշխանությունների կողմից իրենց մտահոգող հարցերի ուղղությամբ գործնական քայլեր ձեռնարկելուց հետո միայն: Իսկ մինչ այդ Վիկտոր Դալլաքյանը կրկին հնչեցրեց իր պահանջը՝ չընտրված նախագահը պետք է հեռանա, ոչ թե նույնիսկ հրաժարական տա:

Արդյոք ընդդիմությունը չի՞ վախենում, որ բանակցությունները մերժելով, իրեն հարվածի տակ է դնում, եւ կարող են շահարկումներ լինել: Հակառակը, ընդդիմադիրները համոզված են, որ երկխոսության մեջ ներքաշվելը հենց կապելու է իրենց ոտ ու ձեռը, եւ իշխանություններին հնարավորություն տալու բանակցությունների պատրանք ստեղծելով՝ շարունակել ապօրինի գործողությունները: Եվ բացի այդ, հնարավոր չէ երկխոսել այդպիսի մթնոլորտում, երբ կալանված են իրենց ընկերները: Չեն էլ վերադառնա խորհրդարան, քանի դեռ երկրում պահպանվում է քաղաքական, իրավական, բարոյական ճգնաժամը, ստի ու ճնշումների մթնոլորտը:

Ուրիշներն են որոշում, ոչ թե իրենք

Ճիշտ 1 ժամ հետո ԱԺ կարմիր սրահում կոալիցիոն դաշինքի լիազոր ներկայացուցիչները նստել էին կլոր սեղանի շուրջ, առանց ընդդիմության ներկայացուցիչների: Ընդդիմության որոշումը լրագրողները փոխանցեցին նրանց եւ խնդրեցին վերաբերմունք արտահայտել: Գալուստ Սահակյանը հրաժարվեց մեկնաբանել մինչեւ անձամբ պաշտոնապես ստորագրված փաստաթուղթ չստանան: «Ընդդիմությունը շփոթում է բանակցություններն ու սակարկությունը, եթե անընդհատ վերջնագրերով են խոսում, բնականաբար, դա սակարկություն է՝ կսա՞ք այսպես, կնստենք, կխոսենք, եթե ոչ՝ ոչ: Բայց մենք սիլի-բիլիի չենք գնալու, գաղտնի խոսակցությունների պայմաններ չենք ստեղծելու», համենայն դեպս հայտարարեց Գալուստ Սահակյանը: Բայց առավել ուշագրավ էր բանակցությունների տապալման դրդապատճառի վերաբերյալ նրա արտահայտած կարծիքը. «Ըստ երեւույթին որոշողներն ուրիշներն են, ոչ թե իրենք, ներգործողներ կան եւ, բնականաբար, ոչ ներքին ազդեցություններ, որոնք թելադրում են, որ այսպես պետք է լինի»:

Այնուամենայնիվ, իշխանությունը շարունակելո՞ւ է երկխոսության հրավեր հղել ընդդիմությանը: «Ազգ»-ի այս հարցին Գալուստ Սահակյանը պատասխանեց. «Բնականաբար, մենք նորից փորձ կանենք, որպեսզի կարողանանք արժանապատիվ վերադարձ հարթել ընդդիմության համար դեպի քաղաքական դաշտ: Եվ դա անհրաժեշտ է պետությանը, ոչ թե մեզ համար»: Ասենք, որ այս ընթացքում ընդդիմությունն իր որոշման փաստաթուղթը արդեն հանձնել էր ԱԺ նախագահի օգնականին:

Ի դեպ, զարգացումների այս փուլում ընդդիմությունն ու իշխանությունը հաղորդակցվում են նամակներով:

Ընդդիմադիրները դժգոհում էին, թե նախորդ օրը կոալիցիայի առաջարկած օրակարգի մասին իրենք տեղեկացել են մամուլի միջոցով: Հարաբերությունների այդ ձեւը երկուսին էլ դուր չի գալիս, բայց առայժմ չեն ուզում, եւ կարծես մտադիր էլ չեն այլ կերպ արտահայտվել:

Այսօր կլուծվի՞ խնայդրամարկղների ավանդների հարցը

«Ազգի» ընթերցողներին հիշեցնենք, որ Ազգային ժողովի ավանդների վերադարձման հարցով զբաղվող ժամանակավոր հանձնաժողովը մարտի 15-ին ներկայացրեց ուսումնասիրությունների միջանկյալ հաշվետվությունը եւ երկու կետով որոշում կայացրեց լիագումար նիստի ժամանակ: Առաջին դադարեցնել հանձնաժողովի աշխատանքները, դրանց գնահատվեց դրական, երկրորդ՝ առաջարկվեց շարունակել աշխատանքները մինչեւ օրենքի նախագիծ ներկայացնելը: Մինչ այդ արդեն ներկայացվել էին օրենքի երկու նախագիծ, մեկը «Օրինաց երկիր»-ը ներկայացրել էր 2000 թ., հեղինակել է Արտակ Առաքելյանը (ՕԵ), իսկ երկրորդը ներկայացրել է ընդդիմության պատգամավոր Վիկտոր Դալլաքյանի հեղինակությամբ: Ինչպես տեղեկացրեց հանձնաժողովի նախագահ Սամվել Բալասանյանը, այսօր հանձնաժողովը կգումարի նիստ, որի ընթացքում կքննարկվեն վերջնական սկզբունքները ավանդների վերադարձման, ինդեքսավորման եւ մի շարք հարցեր՝ վերջնական բանաձեւի հետ կապված:

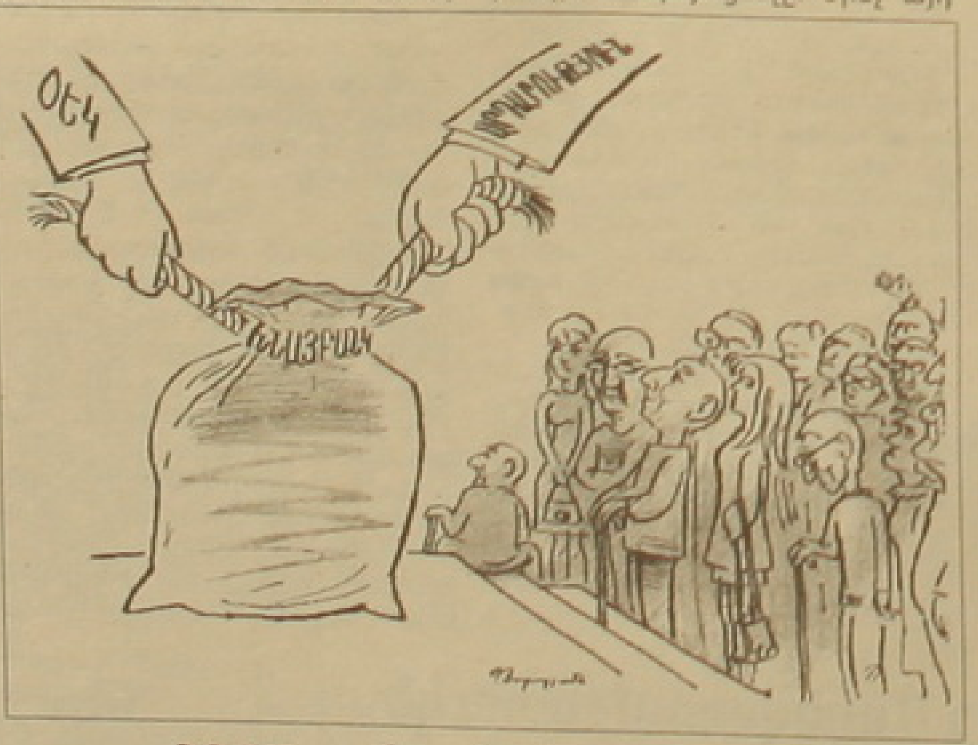

Այն հարցին, թե երբվանից են վերադարձվելու ավանդները, պրն Բալասանյանը պատասխանեց. «Եթե վաղը քննարկմանը մասնակցողները ստորագրեն այդ փաստաթուղթը եւ այն օրենքի ուժ ստանա, ապա 2005 թ.-ից սկսած պետք է վերադարձնենք խնայդրամարկղում եղած գումարները» (մինչեւ 1993 թ. հունվարի 1-ը եղած ավանդատեսակներին եւ մայր գումարներին է վերաբերում):

ՄԱՐԻՆԵ ՄԱՐԳԱՐՅԱՆ

2007 թ. հունվարի 1-ից իրանական գազը կմտնի Հայաստան

Սկիզբը՝ էջ 1

Անհրաժեշտ ներդրումները հայկական հատվածի համար կկազմեն 90-100 մլն դոլար, իրանական հատվածի համար մինչեւ 120 մլն դոլար: Գազամուղով տարեկան Հայաստան կներմուծվի 1-1,1 մլրդ խմ գազ: Գազի դիմաց Հայաստանը կվճարի մեզ մոտ արտադրված էլեկտրաէներգիայով: Թե որքա՞ն եւ ինչ գնով Հայաստանն էլեկտրաէներգիա պետք է մատակարարի Իրանին, եւ ի՞նչ գնով իրանական կողմը պետք է գազ մատակարարի Հայաստանին, նախարարները չցանկացան պատասխանել, ասելով, որ այդ հարցերի հստակ պատասխանները պայմանագրով տրված են, բայց դա առեւտրային գաղտնիք է, որը իրենք չեն բացահայտի:

Իրանի նավթի եւ գազի նախարար Բիժան Զանգանեն պայմանագրի ստորագրումը նոր փուլ համարեց երկու երկրների բարեկամական հարաբերություններում: Նա տեղեկացրեց, որ պայմանագիրը կնքվել է 20 տարի ժամկետով, եւ այդ ընթացքում պետք է Հայաստան արտահանվի 36 մլրդ խմ գազ: Իրանական կողմը ֆինանսավորումը կիրականացնի Իրանի գազի արտահանման ընկերության միջոցներով: Իսկ հայկական կո՞ղմը: Այս հարցին Արմեն Մովսիսյանը պատասխանեց, որ գազատարի կառուցմանը մասնակցելու եւ ներդրումներ կատարելու ցանկություն են հայտնել ռուսական, ամերիկյան, չինական, բրազիլական ընկերություններ: Հայկական կողմն այդ առաջարկներից կընտրի ամենաշահավետը:

«ԱԶԳ» ՕՐԱԹԵՐԹ
Հրատարակության ԺԴ տարի
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«ԱԶԳ ՕՐԱԹԵՐԹ» ՍՊԸ
Երեւան 375010, Հանրապետության 47
Ֆաքս 374-1-562863
e-mail: azg2@arminco.com
www.azg.am
Գլխավոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ / հեռ. 521635
Խմբագիր
ՊԱՐՈՅՐ ՅԱԿՈԲԵԱՆ / հեռ. 529221
Լրագրողների սենյակ / հեռ. 581841
Համակարգ. ծառայություն / հեռ. 582483
Apple Macintosh համակարգչային շարվածք «Ազգ»-ի

Թերթի նյութերի ամբողջական թե մասնակի արտատպումները տպագիր մամուլի միջոցով կամ ռադիոհեռուստատեսությամբ, առանց խմբագրության գրավոր համաձայնության, խստիվ արգելվում են, համաձայն ՀՀ հեղինակային իրավունքի մասին օրենքի:
Նյութերը չեն գրախոսվում ու չեն վերադարձվում

«AZG» DAILY NEWSPAPER
Editor-in-chief
H. AVEDIKIAN / phone: 521635
47 Hanrapetoutian st.
Yerevan, Armenia, 375010

ԱԶԳ

Ազգային փոքրամասնությունների ներկայացուցիչները հոգնել են իրենց վերաբերող օրենքի քննարկումներից

Արդեն մի քանի տարի քննարկվում է ազգային փոքրամասնությունների օրենք ունենալու հարցը, սակայն առ այսօր օրենքի վերջնական նախագիծը մշակված չէ. փոխարենը շարունակվում են գրեթե նույն բովանդակության սեմինարները, որոնք արդեն հոգնեցրել են դրանց պարտաճանաչորեն մասնակցող ազգային փոքրամասնությունների ներկայացուցիչներին: Նրանք այալրգորեն հետեւում են բոլոր ելույթներին, երբեմն էլ դժվարանում իրենց մատուցված ելույթների գիտական բովանդակությունից գլուխ հանել հայերենին ոչ բավարար տիրապետելու պատճառով: Այդպիսի մի դրվագ տեղի ունեցավ «Ռազմավարական ու ազգային հետազոտությունների հայկական կենտրոնի» երեկ հրավիրած «Ազգային փոքրամասնությունների օրենքի նախագծի առանցքային դրույթները. ավարտ. թե՞ նոր սկիզբ» սեմինարի ժամանակ: Հրանուշ Խառատյանի «Ազգային փոքրամասնությունների մասին օրենքի հետ կապված հիմնական ռիսկերը եւ դրանց հաղթահարման ուղիները» ելույթում «ռիսկ» բառը ըմբռնվել էր այն իմաստով, թե օրենք ստեղծելով Հայաստանը ռիսկի է դիմում: Ասել է թե ազգային փոքրամասնությունները լուրջ վտանգ են մեր երկրի համար: Այդպիսի զավեշտներից խուսափելու համար կամ պետք է խոսել ավելի պարզ հայերենով, կամ էլ ռուսալեզու եւ հայերենին վատ տիրապետող ազգային փոքրամասնությունների ներկայացուցիչներին ապահովել ռուսերեն համընթաց թարգմանությամբ:

Սեմինարի տեւողությունը մոտ 5 ժամ էր, ելույթներն էլ՝ երկարաշունչ: Իմանալու համար, թե ընթացող սեմինարի մասին ի՞նչ են մտածում ազգային փոքրամասնությունների ներկայացուցիչները, ի՞նչ խնդիրներ են նրանց առավելապես հուզում՝ զրուցեցի մի քանիսի հետ:

Եզդիների «Շարֆադինի հետեւորդներ» կրոնական կազմակերպության նախագահ **ՀԱՍԱՆ ՀԱՍԱՆՅԱՆ** - Մշտապես մասնակցում ենք համանման քննարկումներին, սակայն անարդյունք: Հավաքվում, ասում, խոսում ու գնում ենք: Ընդամենը կատարվում է Եվրախորհրդի պատվերը, ոչ մի լավ բան չեմ ակնկալում: Բազում խնդիրներ ունենք, որոնց մասին խոսում ենք Հայաստանի անկախությունից ի վեր, բայց մեր ձայնը մնացել է օդում կախված, մեր առաջարկությունները չեն ընդունվում: Վերջին տարիներին մոտ 200 հազար եզդիներ լքեցին Հայաստանը, որի համար մեծ ցավ ենք ապրում: Մնացել են մոտ 50 հազար եզդիներ, չնայած վիճակագրական տվյալներով ավելի քիչ է ներկայացվում: Դա, իհարկե, միտումնավոր չի արվում, պարզապես մարդիկ իրենց աշխատանքի հանդեպ մակերեսային մոտեցում են ցուցաբերում:

Մեր խնդիրը դպրոցական դասագրքերի պակասն է, որի պատճառով հնարավոր չէ մայրենի լեզվի դասավանդումը հասցնել խորհրդային տարիների մակարդակին, ունենք նաեւ մասնագետների մեծ պակաս:

Արցախյան ազատամարտի ժամանակ մեծ թվով եզդիներ զոհվեցին, սակայն Շուշիի ազատագրման օրը ոչ մի լրատվամիջոց չանդրադարձավ այդ հարցին, ոչ մի տեղ չկազմակերպվեցին հուշ-երեկոներ: Չէ՞ որ նրանք իրենց կյանքը նվիրաբերեցին Արցախին:

Քրդական համայնքի ներկայացուցիչ **ԿՆՅԱԶ ՀԱՍԱՆՈՎ** - Հայաստանում սահմանադրորեն բոլոր քաղաքացիների իրավունքներն ու պարտականությունները ամրագրված են, առաջին հայացքից թվում է, թե ազգային փոքրամասնությունների մասին առանձին օրենք ունենալու անհրաժեշտություն կարծես չկա, բայց կրթական ու մշակութային հարցերի անկատարությունը պարտադրում է ստեղծել դրանք պահպանող դրույթներ: Այսօր ուսուցչական կադրերի մեծ պակաս ունենք, քանի որ վերջին տարիներին վճարովի համակարգի պատճառով մեր երեխաները զրկված են բարձրագույն կրթություն ստանալու հնարավորությունից: Ունենք մշակութային ինքնագործ խմբեր, որոնք նյութական միջոցների պատճառով նվազում են: Ազգային փոքրամասնության որեւէ խումբ պահելու համար պետական հոգածություն է պետք:

Ցավալի է, բայց ազգային հողի վրա կատարվող ստորացումները հաճախ հանգեցնում են անցանկալի հետեւանքների: Կարծում եմ, որ օրենքում պետք է խստորեն ամրագրվեն իրավական դրույթները, որպեսզի ազգային փոքրամասնություններն իրենց ավելի պաշտպանված զգան: Քրդերի ու եզդիների մեջ գոյություն ունի միայն կրոնական տարբերություն, կան ներքին հարցեր:

«Արուր» ասորական միության նախագահ ԱՐՍԵՆ ՄԻԽԱՅԻԼՈՎ - Օրենք ստեղծելու անհրաժեշտության մասին քանիցս խոսվել է, եւ որքան էլ տարօրինակ է, այսօրվա քննարկման ժամանակ ելույթ ունեցողները դա նորից հարցականի տակ էին դնում: Արդեն 4-5 տարի շարունակ խոսում ենք այդ մասին, ժամանակն է օրենքի մշակմամբ զբաղվելու, եւ ոչ թե նույն հարցերը տալու: Յուրաքանչյուր համայնք պետք է ներկայացնի իր էթնիկ ծրագիրը, պետք է համախմբվել ռիսկային գոտիները վերացնելու համար: Ինչպես մյուս համայնքներում, մեր համայնքում էլ կարեւորվում են կրթական ու մշակութային խնդիրները: Մեր ուժերով կրթական հարցերը տեղից շարժվում են, իսկ մշակութային խնդիրներն ավելի բարդ են: Առանց պետական աջակցության դժվար գործ է մշակույթ պահպանելը:

Ազգային խտրականության, մարդու իրավունքների ոտնահարման առումներով սուր խնդիրներ չունենք, մեր մյուս խնդիրներն ընդհանուր են ողջ ազգաբնակչության համար: Ես էլ եմ կարծում, որ մեր համայնքի թիվը փոքր-ինչ պակաս է ներկայացվում, սակայն դա միտումնավոր չի արվում, այլ վատ աշխատանքի հետեւանք է:

Հայաստանի հրեական «Մորդեխայ Նավի» համայնքի ռաբբի **ԳԵՐՇ ԲՈՒՐՇՏԵՅՆ** - Այս օրենքը նախ պետք է համապատասխանի միջազգային չափանիշներին, ազգային փոքրամասնություններին պետք է երկքաղաքացիության իրավունք տրվի, որպեսզի նրանց պատմական հայրենիքի հետ կապն ավելի ամուր լինի: Հրեական համայնքի ամենամեծ խնդիրը ուծացման վտանգն է: Կրթության եւ մշակույթի նախարարությունները բավարար աշխատանք չեն կատարում օտար ազգերի մշակույթը տարածելու ու ճանաչելի դարձնելու համար: Կան հրեա երիտասարդներ, որոնք այստեղ ամաչում են խոսել իրենց ազգային մշակույթի մասին, քանի որ շրջապատի մարդիկ գրեթե անծանոթ են հրեական մշակույթին: Հրեաների համար Հայաստանը ավանդական երկիր չէ, նրանք պատմականորեն երկար են ապրել այստեղ, սակայն բազմադարյան պատմություն ունեցող հրեական համայնքներ չեն ստեղծվել, ի տարբերություն հարեւան այլ երկրների: Կարծում եմ, որ կրթության հարցերին մեծ տեղ պետք է հատկացնել, ազգային ինքնագիտակցությունը զարգացնելու առումով, քանի որ միայն «Հավանա գիլա» երգելով հնարավոր չէ նոր սերնդին որպես հրեա պահպանել:

ՌՈՒԶԱՆ ՊՈՂՈՍՅԱՆ

Պատասխան տալու ժամանակները

Երեկ Հայ արիական միաբանության գերագույն խորհուրդը հայտարարություն է տարածել, որտեղ խստագույնս դատապարտում է վերջերս մեր մամուլում եռանդուն կերպով քարոզվող հայ-թուրքական համերաշխության հին ու սին դատարկաբանությունները: Հայտարարության համար առիթ է ծառայել երկու օր առաջ «Հայկական ժամանակ» օրաթերթում տպագրված աղջկա լուսանկարը, որ Թուրքիայի դրոշի պատկերով շապիկ է հագել եւ շրջում է Երեւանի փողոցներով: Լուսանկարի ներքեւում խմբագրությունը գրել է. «Պետք է խոստովանել, որ բազմաթիվ անցորդներ առանձնակի ուշադրություն չեն դարձրել «թուրք աղջկան», եւ ազգայնական հիստերիայի դեմքեր չեն արձանագրել: Սա լավ նշան է: Իսկապես ժամանակն է հայ-թուրքական որակապես նոր հարաբերությունների մասին մտածելու՝ առանց ազգային արժանապատվությունը ավելորդ շահարկումների թեմա եւ տարօրինակ եզրահանգումների անկյունաքար դարձնելու»:

Հայ արիական միաբանությունը գրում է. «Այդպիսի տականքների պատճառով է, որ ոչ միայն Թուրքիայում եւ Ադրբեջանում, այլեւ Վրաստանում տրորում են հայկական դրոշն ու մեր պետականության արժանապատվությունը»:

«Այս պատվերը կատարող աղջկան» հայ արիները պարզապես զգուշացնում են Երեւանի փողոցներում չհանդիպել հայ ազգայնականի, ինչքան էլ իր նմաններին համոզեն, թե «ազգային հիստերիայի դեմքեր» եւ «ազգային արժանապատվությունը շահարկող» երեւույթներ մեզանում այլեւս չեն լինում»:

Հայ արիական միաբանությունը վերջում զգուշացնում է, որ շատ շուտով կգան պատասխան տալու ժամանակները:

Թ. Մ.

ՄԱՅՐ ԲՈՒՀ

85-ամյա համալսարանի խնդիրներն ու ակնկալիքները

Երեւանի պետական համալսարանի (ԵՊՀ) ռեկտոր Ռադիկ Մարտիրոսյանի գնահատականով՝ այսօր համալսարանի խնդիրն է ապահովել բարձր մակարդակի կրթություն եւ գիտական հետազոտություններ: Ըստ նրա՝ այս որակն ապահովելու համար անհրաժեշտ են կառուցվածքային, կառավարման եւ ֆինանսական մի շարք բարեփոխումներ: Երեկ ԵՊՀ 85-ամյակի միջոցառումների, ծրագրերի եւ ընդհանրապես համալսարանի խնդիրների վերաբերյալ մամուլի ասուլիսի ժամանակ նա նշեց, որ անկախությունից հետո պետհամալսարանն իր ուսանողական եւ դասախոսական

կարողությունները դրսեւորելու լայն հնարավորություններ ստացավ՝ կարողանալով կապեր հաստատել արտասահմանյան առաջատար կրթական կառույցների, հաստատությունների հետ: Այսօր պետհամալսարանն ունի մոտ 90 պայմանագիր՝ ուսանողների եւ դասախոսների փոխանակման, կրթական տարբեր ծրագրերի վերաբերյալ: Բացի այդ՝ համալսարանը գրանտներ է ստանում գիտական տարբեր հետազոտություններ կատարելու համար: Այս համագործակցությունից ԵՊՀ-ն 3-4 անգամ ավելի շատ գումար է ստանում, քան պետբյուջեից:

Վերջերս Եվրոպայում տեղի ունեցած «Եվրոպայի գիտելիքը 2020 թ.» թեմայով կոնգրեսի ժամանակ առաջ է քաշվել Եվրոպայում առաջիկա 5-6 տարիներին գիտական տարբեր ուղղություններով 700.000 հետազոտող պատրաստելու խնդիրը: Ըստ Ռ. Մարտիրոսյանի՝ վերջին 3-4 տարիներին աշխարհում առաջ է քաշվել հետազոտական համալսարանների ստեղծման անհրաժեշտությունը: Եթե միջնադարից համալսարանի հիմնական խնդիրը եղել է ստեղծել գիտելիք եւ տարածել, այսօր համալսարանի առաջ մի նոր խնդիր է դրվում՝ իր ստեղծած գիտելիքի արդյունքներն անմիջապես ներդնել հասարակության պահանջները բավարարելու համար: Նման մակարդակ ապահովող հետազոտական 100 համալսարաններից միայն 15-ն են Եվրոպայում, մնացածը ԱՄՆ-ում, Ճապոնիայում, Հարավային Կորեայում են, իսկ Ռուսաստանում՝ 6-7 համալսարան է ապահովում այդ մակարդակը:

«Մեր համալսարանի համար դժվարանում եմ նման բան ասել, բայց այն միշտ էլ տարբերվել է իր գիտական հետազոտությունների մակարդակով, նշեց ռեկտորը: Սովետական շրջանում ԵՊՀ-ն հայտնի է եղել բնական գիտությունների ասպարեզում գիտական հետազոտություններով: Այսօր այդ ժամանակների համեմատ գիտության փորձարարական ճյուղերում բավականաչափ կորուստներ ունեցանք, վերջին 10–15 տարիներին ֆինանսական պատճառներով գիտական հետազոտությունների համար շատ քիչ սարքավորումներ եւ նյութեր ենք կարողացել ձեռք բերել, իսկ լուրջ զարգացում ապահովելու համար երկիրը պետք է գիտական կառուցվածքների ստեղծման հստակ ծրագիր ունենա»: Ռադիկ Մարտիրոսյանը նշեց 5-ամյա կրթական համակարգից նոր՝ երկաստիճան համակարգի անցնելու առավելությունը: Այստեղ բարձրագույն կրթության երկրորդ աստիճանում՝ մագիստրատուրայում, ուսանողը հնարավորություն է ունենում գիտական-հետազոտական աշխատանք կատարելու: «Կան մասնագիտություններ, որտեղ գոհ չենք մագիստրատուրայի ուսումնական ծրագրերից: Սակայն ուսման բովանդակությունն անընդհատ կատարելագործման մեջ պետք է լինի, նորույթ, նոր մոտեցումներ ներառի», ասաց նա:

Պետհամալսարանի համար նաեւ խնդիր է շրջանավարտների աշխատանքի տեղավորման հարցը: Հատկապես հումանիտար մասնագիտությունների գծով որոշ խնդիրներ լինում են: Սակայն ռեկտորը նշեց, որ մտադիր են մյուս տարի կենտրոն ստեղծել, որը կզբաղվի աշխատանքի տեղավորման հարցերով, մասնավորապես պայմանավորվածություններ ձեռք կբերի գործատուների հետ:

Վերջին 5-6 տարիներին համալսարանի 10-ից ավելի ֆակուլտետներում ժամանակակից մոտ 20 մասնագիտություն եւ մասնագիտացում է ավելացել, սակայն դրա արդյունքները ստանալու, դասավանդող մասնագետներ, ուսումնական նյութեր պատրաստելու համար ժամանակ եւ ֆինանսական միջոցներ են հարկավոր:

ԹԱՄԱՐ ՄԻՆԱՍՅԱՆ

Տրաֆիկինգը եւ պայքարը դրա դեմ

Երեկ երկօրյա կլոր սեղանի էին հրավիրել մի շարք հասարակական կազմակերպությունների եւ լրատվամիջոցների ներկայացուցիչների, որոնք զբաղվում են տրաֆիկինգի դեմ պայքարով, ՄԱԿ-ի Նյու Յորքի համալսարանի «Պատերազմի, խաղաղության եւ ԶԼՄ-ների հարցերով» կենտրոնը եւ լրատվամիջոցների «Կովկասյան ինստիտուտը»: Սեմինարը բացեց Հայաստանում ԱՄՆ դեսպանության հասարակական կապերի պատասխանատու Քիմ Հարգանը եւ հույս հայտնեց, որ սեմինարից հետո կընդլայնվի համագործակցությունը տարբեր գերատեսչությունների ու մարմինների հետ, նաեւ նշեց, որ ԱՄՆ դեսպանությունը պատրաստ է աջակցել այդ խնդրով զբաղվողներին: Տրաֆիկինգի զոհերի աջակցությանն ու պաշտպանությանը նվիրված հարցերով մանրամասն տեղեկություններ տվեց ՄՄԿ առաքելության ղեկավար Մարտին Վիսը, իսկ ՀՀ ԱԳՆ տրաֆիկինգի դեմ պայքարի հարցերով միջգերատեսչական հանձնաժողովի նախագահ Վալերի Մկրտումյանը, ամփոփելով հանձնաժողովի 1,5 տարվա գործունեությունը, նշեց. «Տրաֆիկինգը՝ կազմակերպված հանցավորությունը, այսօր ձեռք է բերել շատ վտանգավոր դրսեւորումներ, քանի որ հանցագործներն ունեն ավելի լայն թե՛ տեխնիկական եւ թե՛ ֆինանսական հնարավորություններ»: Նա ասաց, որ տարբեր երկրներում տրաֆիկինգի դեմ պայքարն արդյունավետ դարձնելու լուրջ առաջընթաց կա: Իսկ այն փաստը, որ ՄԱԿ-ի անդամ երկրների՝ այս հարցում համագործակցությունը բարձր մակարդակի վրա է, արդեն իսկ վկայում է, թե ինչպիսի լրջությամբ են երկրները վերաբերվում նշված երեւույթին: Նա նշեց նաեւ, որ կատարվել են անհրաժեշտ քայլեր՝ օրենսդրության արդիականացման, համապատասխան մեխանիզմների ստեղծման, իրազեկության բարձրացման եւ համակարգերի կոորդինացման ուղղությամբ: Սեմինարի աշխատանքներին մասնակցում էին եւ ողջունեցին ՄԱԿ-ի զարգացման ծրագրի ղեկավար Քրիստինա Հենեսենը, ԵԽ գլխավոր քարտուղարի հատուկ ներկայացուցիչ Նատալյա Վուտովան, ԵԱՀԿ մարդու իրավունքների եւ ժողովրդավարության բաժնի խորհրդատու Իրինա Ուրումովան, Ամերիկյան իրավաբանների ընկերակցության քրեական իրավունքի ծրագրի տնօրեն Ջոն Բիբին, ՄԱԿ-ի զարգացման ծրագրի ներկայացուցիչ Ռաֆայել Գյուլնազարյանը եւ այլք: Սեմինարն աշխատանքները կավարտի այսօր, եւ բոլոր զեկույցները կամփոփվեն մեկ գրքույկում:

ՄԱՐԻԵՏԱ ՄԱԿԱՐՅԱՆ

Գերխնդիրը՝ որակյալ կրթություն

Հարցազրույց կրթության եւ գիտության նախարարի հետ

Մեր երկրում կրթական համակարգի որակը հեռու է բավարար լինելուց: Սրան կհամաձայնի յուրաքանչյուրը: Այնուհանդերձ, երբ ոլորտում սկսվեցին հիմնարար փոփոխությունները, պարզվեց, որ բարեփոխումների նկատմամբ մեր հասարակության վերաբերմունքը միանշանակ չէ: Կրթության եւ գիտության նախարարությունը որոշեց իրականացվող բարեփոխումները դարձնել հանրային քննարկման առարկա: Արդյունքն արձանագրեց Հայկական սոցիոլոգիական ընկերակցության անցկացրած հետազոտությունը. կրթական բարեփոխումների նկատմամբ ընդդիմադիր մոտեցումները մեղմվել են: Իրականացվող բարեփոխումների ընթացքին ծանոթանալու համար «Ազգ»-ը զրույցի է հրավիրել ՀՀ գիտության եւ կրթության նախարար Սերգո Երիցյանին:

– Այսօր կա՞ն անհրաժեշտ նախապայմաններ կրթական բարեփոխումների իրականացման համար:

– Իհարկե կան, որոշներն էլ պետք է ստեղծել: Ցանկացած բարեփոխում իրականացնելու համար երկու կարեւոր փաստաթուղթ է անհրաժեշտ՝ հայեցակարգը, ռազմավարությունը եւ այդ բնագավառին առնչվող օրենքը: Այսօր կարելի է ասել, որ մինչեւ ուսումնական տարեվերջ կրթության տարբեր հատվածներին առնչվող փաստաթղթերը պատրաստ կլինեն: Արդեն պատրաստ են նախադպրոցական կրթության ռազմավարությունը եւ նույն բնագավառին առնչվող օրենքը, պատրաստ է կրթակարգը, որն, ի դեպ, աննախադեպ էր իր քննարկումներով: Դրանց մասնակցել է շուրջ 10 հազար մարդ, ստացվել է հազարից ավելի առաջարկություն: Մենք մշակել ենք ռազմավարություն նախնական մասնագիտական եւ միջին մասնագիտական կրթության վերաբերյալ, այսինքն որոշել ենք, թե ինչպես ենք զարգանալու արհեստագործական դպրոցները եւ միջին կրթական համակարգը: Անցյալ տարվա վերջին հաստատել ենք բարձրագույն կրթության ռազմավարությունը եւ բարձրագույն կրթության հայեցակարգը: Առաջիկա 15 օրերի ընթացքում խորհրդարանում կքննարկվի բուհական եւ հետբուհական կրթության մասին օրենքը: Այսինքն այն, ինչ կրթության ոլորտում նախատեսված էր ռազմավարական ծրագրերի եւ օրենքների առումով, իրականացված է: Այսօր մենք արդեն ունենք նախագծեր, որոնք վերաբերում են կրթական բոլոր հատվածներին: Արդեն մենք ունենք նախագծեր նախադպրոցական, նախնական եւ միջնակարգ մասնագիտական, հանրակրթության, բուհական, հետբուհական համակարգի վերաբերյալ: Խոսքը վերաբերում է եւ հայեցակարգ ռազմավարություններին եւ օրենքների նախագծերին: Սկզբունքայնորեն այս տարվա վերջում կունենանք բոլոր անհրաժեշտ փաստաթղթերը: Առիթն օգտագործելով ուզում եմ հայտնել, որ մեր երկիրը շուտով հնարավոր է միանա Բոլոնիայի համաձայնագրին: Դիմել ենք անդամակցության համար: Հաջորդ խորհրդաժողովը կայանալու է Նորվեգիայում, որը կքննարկի նաեւ Հայաստանի անդամակցության խնդիրը: Դատելով միջազգային կազմակերպությունների գնահատականներից, Հայաստանի կողմից կատարվող քայլերը թույլ կտան ապահովել նվազագույն պայմաններ եվրոպական կրթական տարածքին անդամակցելու համար:

– Պարոն Երիցյան, ի՞նչ ունեինք կրթության բնագավառում, ի՞նչ ենք ունենալու ապագայում: Ինչո՞վ էին պայմանավորված փոփոխությունները:

– Ունեինք այն, ինչ թելադրված էր տվյալ ժամանակահատվածով: Կարծում եմ, փոփոխությունները դարձյալ ժամանակն է թելադրում, ժամանակին համընթաց քայլելու դեպքում առաջանում են խնդիրներ, հարցեր, որոնց պետք է լուծումներ տալ: Կրթական բարեփոխումների առումով մենք հետ էինք ոչ միայն եվրոպական, այլեւ ԱՊՀ երկրներից: ԱՊՀ երկրները, որոնց կրթական համակարգում ենք գտնվում, վաղուց արդեն որդեգրել են միջազգային չափանիշներին հասնելու քաղաքականությունը: Ռուսաստանն ու Բելառուսը, ԱՊՀ այլ երկրներ արդեն մի քանի տարի անցել են 12-ամյա կրթության եւ տարակուսանքներ չունեն դրա հետ կապված: Մեր երկրում երեք տարի առաջ փորձեցինք անցնել բուհական երկաստիճան կրթական համակարգի, սակայն կանգ առանք կիրառելով միայն ԵՊՀ-ում, ճարտարագիտական համալսարանում եւ գյուղակադեմիայում: Ի դեպ, շատերը թյուր կարծիք ունեն, թե բակալավրի կրթությունը ամբողջական բարձրագույն կրթություն չէ: Դա լիարժեք բարձրագույն կրթություն է: Մագիստրատուրայում կրթական նոր համակարգը ուսանողին թույլ է տալիս ընտրություն կատարել՝ կամ շարունակել կրթությունը, կամ ավարտել բակալավրիատով: Բնականաբար, մագիստրատուրայում սովորում են նրանք, ովքեր ցանկանում են խորանալ իրենց մասնագիտության մեջ՝ ընտրելով ավելի նեղ մասնագիտացումներ:

Կրթության բնագավառում կան բազմաթիվ խնդիրներ, որոնք լուծման կարիք ունեն: Սակայն այսօր առաջնայինը որակի խնդրի լուծումն է: Անցնելով 12-ամյա կրթության պետք է կարողանանք ներկայացվող առարկաները բաժանել այնպես, որ տրված գիտելիքը լինի հիմնավոր, հաստատուն: Մենք ստեղծել ենք գիտելիքների գնահատման եւ թեստավորման կենտրոն, որն իրականացնելու է ինչպես դպրոցի ընթացիկ, այնպես էլ ավարտական քննությունները, որոնք միաժամանակ կլինեն ընդունելության քննություններ: Այսինքն, մեր նպատակն է, որ հանրակրթական դպրոցի շրջանավարտն ունենա անհրաժեշտ գիտելիքներ բուհ ընդունվելու համար, եւ այդ գիտելիքը տա ոչ թե կրկնուսույցը, այլ դպրոցը, ուսուցիչը: Բուհում եւս ուսուցման համակարգը կլինի ճկուն եւ գիտելիք տվող, որպեսզի ուսանողը գիտակցի, որ որակյալ կրթությունը նախեւառաջ իրեն է պետք: Որակյալ կրթությունը պետք է դառնա ապագա մասնագետի, նրա կայացման, աշխատանք ստանալու նախապայման: Ընդհանրապես կրթության որակը պետք է լինի հիմնականը եւ առաջնայինը կրթական բոլոր հատվածներում՝ նախադպրոցականից մինչեւ բուհական եւ հետբուհական կրթություն:

Լուրջ քայլեր են ձեռնարկվում նաեւ ուսուցչի վարկը բարձրացնելու ուղղությամբ: Մեկ օրինակ բերեմ. այս տարի Մայր աթոռ Սուրբ Էջմիածնի, Վեհափառ հայրապետի օգնությամբ անցկացվում է լավագույն ուսուցչի մրցույթ (հայոց լեզու, գրականություն, հայ ժողովրդի պատմություն եւ բնագիտական առարկաների գծով) եւ ուսումնական տարվա վերջին Ս. Էջմիածնում տեղի կունենա հանդիսավոր արարողություն, որի ժամանակ հաղթողները կստանան ուսուցչի բարձր կոչումը խորհրդանշող արձանիկներ (հեղինակ՝ քանդակագործ Լեւոն Թոխմաջյան) եւ դրամական պարգեւներ: Այս ամենը նշանակում է, որ այսօր բոլորը՝ եւ պետությունը, եւ եկեղեցին, եւ հասարակությունը շրջվել են դեմքով դեպի կրթական համակարգը, դեպի դպրոցը:

– Կրթական բարեփոխումների համակարգում մեծ տեղ է հատկացվում հանրապետության սահմանամերձ բնակավայրերի կրթօջախների զարգացմանը: Ի՞նչ է ենթադրում այս ծրագիրը:

– Անհրաժեշտ է սահմանամերձ բնակավայրերի դպրոցներն ապահովել որակյալ կադրերով: Այսօր հեռավոր գյուղերը շուրջ 500 մասնագետի կարիք ունեն:

Կառավարությունն աջակցություն է նախատեսում այն ուսուցիչների համար, ամսական 20000 դրամի չափով, ովքեր կհամաձայնեն աշխատել սահմանամերձ գյուղերում: Բացի դրանից, առաջին անգամ նպատակային ուսուցում կկատարվի մանկավարժական բուհերում: Հեռավոր լեռնային բնակավայրերի շրջանավարտները մրցույթից դուրս միմյանց հետ մրցելով, հնարավորություն կստանան բուհ ընդունվելու: Պայմանն, իհարկե, հայրենի գյուղ վերադառնալն է: Փաստորեն, այս ճանապարհով լուծվում է սոցիալական խնդիր. պետությունը կանգնում է այդ երեխաների կողքին՝ հոգալով ուսման ծախսերը, գյուղի դպրոցն էլ իր հերթին ձեռք է բերում ուսյալ, կրթյալ մասնագետ:

– Կրթական բնագավառի բարեփոխումներին ընդդիմադիր մոտեցումներն ավելի շատ թելադրված էին դպրոցների արդիականացման ծրագրի սոցիալական հետեւանքներով: Շատ դեպքերում ուսուցչին աշխատանքից ազատելիս ոչ թե հաշվի են առնվել նրա մասնագիտական որակները, այլ սուբյեկտիվ մոտեցումներ են կիրառվել: Այս գործընթացը նախարարության համար վերահսկելի՞ է:

– Նման երեւույթ կար: Այդ գործընթացն իրականացվում էր դպրոցների տնօրենների միջոցով: Այսօր, ցավոք, վերահսկողության հստակ մեխանիզմներ նախարարությունը չունի: Մենք միայն նամակ-բողոքների միջոցով ենք այդ ամենն իրականացնում: Ստացել ենք շուրջ 1000 այդպիսի դիմում, մոտ 100 ուսուցիչներ վերականգնվել են իրենց աշխատանքում:

Ընդհանրապես տեղերում կատարվող գործընթացները պետք է վերահսկելի եւ կառավարելի լինեն: Այդ առումով արդեն գործնական քայլեր են կատարվում: Մասնավորապես ստեղծվում է կրթության տեսչություն, որը հնարավորություն կտա հետեւելու այն քաղաքականության իրականացմանը, որը որդեգրում է կառավարությունը: Կրթության տեսչության առկայության պարագայում հնարավոր կլինի ավելի սերտ դարձնել նախարարության կապը կրթական հաստատությունների հետ, հիմքեր ստեղծելով բարեփոխումների համար:

– Վերջին ժամանակաշրջանում դուք հանդիպեցիք ինչպես պետական, այնպես էլ ոչ պետական բուհերի ուսանողական խորհուրդների հետ: Ի՞նչ հարցեր էիք քննարկում, ի՞նչ ծրագրումներ եղան:

– Այդ հանդիպումները բավականին հետաքրքրական էին եւ երկուստեք օգտակար: Այդ հանդիպումների ժամանակ ուսանողներին ներկայացվում էին այն կրթական բարեփոխումները, որոնք այսօր իրագործվում են մեր համակարգում, մասնավորապես բուհերում: Եվ, բնականաբար, քննարկումներն առնչվում էին երկաստիճան ուսուցմանը, կրեդիտային համակարգին, բուհերում կատարվելիք փոփոխություններին: Հանդիպումների ժամանակ պարզաբանվում էին բազմաթիվ հարցեր: Ամենակարեւորը այն ընդհանուր որոշումներն էին, որ մենք կայացրինք համատեղ: Խոսքը մասնավորապես վերաբերում է այն միջազգային ուսանողական-գիտական կոնֆերանսին, որը կկայանա աշնանը: Աշնանը ուսանողական խորհուրդների հետ կանցկացնենք նաեւ «Ուսանողական աշուն» փառատոնը: Եվ, իհարկե, ուսանողության շրջանում ջերմ ընդունելություն է գտնում ուսանողական շինարարական ջոկատների ստեղծման գաղափարը: Հայաստանի գյուղնախարարության հետ անտառների վերականգնման աշխատանքներ կկատարվեն Սյունիքի, Տավուշի եւ Լոռու մարզերում:

Ընդհանրապես հրաշալի ուսանող երիտասարդություն ունենք, որը մտահոգված է կրթության մակարդակի խնդիրներով: Մենք ընդունեցինք նրանց առաջարկությունը՝ աջակցել նաեւ շրջանավարտներին աշխատանքի տեղավորվելու: Նման հանդիպումները կլինեն ավանդական, որը թույլ կտա ավելի մոտիկից հասկանալ եւ քննարկել այն խնդիրները, որոնք առկա են կրթական համակարգում:

– Նախապատրաստական ընթացքի կարեւորագույն քայլերից մեկը «Գիտելիքների գնահատման եւ թեստավորման կենտրոնի» ստեղծումն է: Ի՞նչ խնդիրներ կլուծի այդ կենտրոնը:

– Փաստորեն այդ կենտրոնը կիրականացնի այն մեր մոտեցումները, որ մենք որդեգրել ենք գիտելիքների գնահատման եւ թեստավորման գործում: Այսինքն, այս կենտրոնը կստուգի գիտելիքները տարրական, միջին եւ ավագ դպրոցներում: Ես գիտեմ, որ հանրությանը ավելի շատ հետաքրքրում է դպրոցի ավարտական քննությունների նույնացումը բուհերի ընդունելության քննությունների հետ: Այլ խոսքով, ավագ դպրոցի շրջանավարտը ավարտական դասարանում քննություններ հանձնելով միաժամանակ միավորներ է հավաքում բուհ ընդունվելու համար: Իհարկե, կմշակվի ճկուն եւ պատշաճ մշակված համակարգ, որը թույլ կտա նվազագույնի հասցնել բացասական երեւույթները: Մասնավորապես գրավոր աշխատանքները չեն կարող ստուգել նույն դպրոցի ուսուցիչները: Դրանք պետք է ստուգվեն կենտրոնացված կարգով: Այս բոլորը պետք է իրականացնի նորաստեղծ կենտրոնը՝ օգտագործելով նմանօրինակ փորձը, ինչպես նորանկախ, այնպես էլ եվրոպական ավանդույթներ ունեցող երկրներում:

– Փաստորեն կարեւորը դառնում է կրթության որակը, որը բոլոր միջոցներով եւ հետեւություններով պետք է կարողանալ ունենալ կրթական բոլոր մակարդակներում:

– Իհարկե, լավ մասնագետներ պատրաստելու համար պետք է ունենալ որակյալ նախադպրոցական, դպրոցական, նախնական մասնագիտական, բուհական եւ հետբուհական համակարգ: Իսկ դրա համար անհրաժեշտ է, որ բարեփոխումները իրականացնենք կրթական բոլոր հատվածներում: Եթե Հայաստանում շարունակվի նույն իրավիճակը նախադպրոցական համակարգում (մանկապարտեզ է հաճախում մինչեւ 4 տարեկանների 7 տոկոսը, 5-6 տարեկանների 18 տոկոսը), ապա չի կարելի խոսել հավասար մեկնարկային պայմանների մասին 1-ին դասարան ընդունվելիս: Ու չես կարող չհամաձայնել ռուս գրող-հրապարակախոս Բեստուժեւ Լադայի հետ, որ ավելի շատ միջոցներ պետք է ծախսել նախակրթական համակարգի կայացման համար, որպեսզի ամուր հիմքեր դրվեն կրթության համար հենց մանուկ հասակից: Նույն մոտեցումը պետք է լինի կրթական մյուս հատվածներում: Այդ դեպքում միայն մենք կունենանք որակյալ կրթական համակարգ: Մենք այսօր դրան ենք ձգտում եւ լուրջ նախադրյալներ ստեղծում այդպիսի կրթական համակարգ ունենալու համար:

ՄԵՐ ՓՈՍՏԸ

Նամակ Ռուսաստանից

Հարգարժան հայրենաքնակներ,

Հայաստանում տագնապալից իրադրությունը ծայրահեղ անհանգիստ վիճակի մեջ է պահում ողջ սփյուռքը: Մեզ՝ ռուսաստանաբնակ հայերիս համար առավել եւս դա հասկանալի է: Հայությունը Ռուսաստանում սփռված է ինչպես պատահի: Կազմակերպված համայնքները շատ քիչ են: Ռուսաստանի հայերի միություն կազմակերպությունն իրոք ինչ-որ դրական տեղաշարժեր է անում այդ ասպարեզում, սակայն դա դեռեւս քիչ է: Այստեղ իր խոսքը դեռ չի ասել մայր հայրենիքը: Հիշո՞ւմ եք, ժամանակին կար համապատասխան կազմակերպություն իր բավականին հաջողված «Հայրենիքի ձայն» թերթով: Ցավոք, նման կազմակերպությունը, եթե դեռ գոյություն ունի, շատ աննշան է գործում: Նման կազմակերպության դերը օրվա պահանջ է, քանզի սփյուռքից եկող օգնության չափը (ոչ միայն դրամական) բավական նշանակալի է: Հայաստանը թող բարի լինի կարգավորել այդ կապը համապատասխան մակարդակով:

Ինչեւիցե: Հայաստանում կատարվող դեպքերը խեղաթյուրված են հասնում Ռուսաստանի հայությանը կամ բոլորովին չեն հասնում: Հաշվի առնելով վերջերս Վրաստանում կատարվող դեպքերը, հայի մտքով հազար ու մի վարկած է անցնում, գերակշռող մասը՝ Հայաստանի համար կործանարար: Դրան գումարվում է ռուսի խեթ մոտեցումը հայերի նկատմամբ՝ մտածելով, թե ահա հայերն էլ են ուզում ճողոպրել Ռուսաստանի ազդեցության ոլորտից: Մի բան պարզ է. այն, ինչ կարող են թույլ տալ Ադրբեջանն ու Վրաստանը արտաքին եւ ներքին քաղաքական խաղահրապարակում, անթույլատրելի է Հայաստանի համար: Ղարաբաղյան հարցը, շրջափակումը, դարավոր, նենգ ու հզոր հարեւանի առկայությունը, գերության մեջ գտնվող Արարատ լեռը միահամուռ, խստորեն հրահանգում են հայությանը՝ չսխալվե՛ք, սթա՛փ եղեք, խելո՛ք եղեք, պատմությունը՝ մեզ դաս:

Հարգարժան հայրենաքնակներ, իշխանություն, ընդդիմություն: Ձեզ են դիմում նաեւ Ռուսաստանում բնակվող ձեր բարեկամները, ընկերները, մի խոսքով՝ նախկին հայաստանցիները: Մեզ համար Հայաստանում կատարվողը, Պ. Պողոսյանի խոսքերով, հացի փողի խնդիր է: Ուրիշ կերպ չենք կարող դա դիտարկել: Եթե սխալվում ենք, ներողամիտ կլինեք, քանզի դեռ թարմ են տասը տարի առաջվա դեպքերը, երբ պարզվում էր, որ հանուն փողի գազատարն էր հաճախ պայթեցվում, որ հանուն փողի գործարաններն էին կանգնեցվում՝ գունավոր մետաղները հարեւաններին ծախելու համար: Հանուն փողի... անում էին ամեն ինչ: Եվ ամենակարեւորը՝ խրախուսվում էր հայերի արտահոսքը: Չենք հավատում, եւ ավելի շատ չենք հավատում ընդդիմությանը: Ախր դեմքերը բավականին ծանոթ են: Սովորական միջակություն: Ոչ մի խարիզմ, ոչ մի հմայք: Մեկը նախկին կոմկուսի շվաքից, մյուսը՝ հոր ստվերով գոյատեւելով, մյուսը՝ եղբոր: Ներող կլինեք, մեզ չենք հավատում: Իհարկե, իշխանություններն էլ մի բան չեն: Իհարկե, իրենց «բաժինը» ստանում են արտաքին օգնություններից: Իհարկե, ոչինչ չեն անում տեղական օլիգարխներին «իրենց տեղը դնելու» հարցում: Իհարկե, մեր տնտեսությունը կլանային-ընտանեկան է: Իհարկե, բավականին շատ բան չեն անում, որ կարող էին անել, որ պարտավոր են անել, սակայն... դա՛ է մեր իշխանությունը, դա՛ է, որին ընտրել են հայաստանաբնակները, եթե նույնիսկ կատարվել է բավականին խախտումներով: Իմ կարծիքով, եւ թող ինձ ներեն հայրենաբնակները, այդ ընտրությունը կայացրել են հիմնականում չարչի ու վախվորած զանգվածները, ովքեր պատրաստ են հանուն փողի քվեարկել եւ մասնակցել նաեւ հրապարակային հավաքներին, թե որ կողմից՝ կապ չունի: Վերջերս լսեցի հետեւյալ արտահայտությունը. եթե նույնիսկ բեն Լադենը լիներ Հայաստանի նախագահը, մենք պարտավոր ենք ընդունել դա եւ պաշտպանել նրա իշխանությունը: Դաժան է ասված, սակայն ասվածի ռացիոնալ հատիկն առավել կարեւոր է: Կրկին ներողամիտ կլինեք եւ մնացեք բարյավ:

ՀՐԱՉՅԱ ՍԱՐՈՒԽԱՆՅԱՆ,
Ալեքսանդրով
Ռուսաստան

ԿՐՈՆԱԿԱՆ ՓՈՔՐԱՄԱՍՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

www.media-diversity.org ՀԱՏՈՒԿ ԹՈՂԱՐԿՈՒՄ Մայիս 2004

ԴԵՊԻ ՀԱՆԴՈՒՐԺՈՂԱԿԱՆ ՀԱՍԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

«Այլընտրանքային» կրոնական ուսմունքների աճը մտահոգում են եկեղեցուն եւ հասարակությանը. դա արդարացվա՞ծ է

Հեղինե Կոստոյան, Արամ Մանուկյան, Հասմիկ Հովհաննիսյան

Նույն գրքին հետեւելը բավարար չէ կրոնական համերաշխություն արահովելու համար

Լուսանկարը՝ Գերման Ավագյանի

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ Միության փլուզումից եւ 1988-ի ավերիչ երկրաշարժից հետո Հայաստանում ակտիվացել են կրոնական տարբեր կազմակերպություններ, որոնց գործունեությունը երբեմն կասկածով է դիտվում եկեղեցու եւ հասարակության մեծամասնության կողմից:

Ստեփան Դանիելյանը, «Համագործակցություն հանուն ժողովրդավարության» ՀԿ-ի ղեկավարը, ասում է, որ 1991 թվականին, մինչեւ Հայաստանի անկախացումը գրանցված էին 9 կրոնական կազմակերպություններ:Այսօր Հայաստանում գրանցված են 55 կրոնական կազմակերպություններ:

Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնի դիվանապետ, հայր Արշակ վարդապետ Խաչատրյանը ասում է, որ Հայ Առաքելական Եկեղեցին միշտ հանդուրժողականություն է ցուցաբերել ազգային փոքրամասնությունների, ավանդական կրոնների նկատմամբ:

Հայ Առաքելական եկեղեցու հետեւորդներից հետո ամենամեծ կրոնական համայնքը կաթոլիկներն են (ավելի քան 100 000): «Հիսունականների» թիվը 50-80. 000 է, Եհովայի վկաներինը՝ մոտ 30 000:

Կրոնական մյուս կազմակերպությունների անդամների թիվն անհամեմատ փոքր է:

Ընդհանուր առմամբ, հայաստանում կրոնական փոքրամասնությունները լուրջ խնդիրներ չունեն իշխանությունների հետ՝ բացառությամբ թերեւս Եհովայի վկաների: Այս աղանդը, որ Հայաստան է մուտք գործել տակավին 1975 թվականին, խնդիրներ ունի իշխանությունների հետ, մասնավորապես զինվորական ծառայության հետ հարցերում:

Շարժման բազմաթիվ անդամներ ազատազրկվել են բանակում ծառայել հրաժարվելու համար, եւ այդ փաստը բարձրացվել է մարդու իրավունքների հարցը Եվրոպայում եւ այլուր:

Կառավարությանն առընթեր ազգային եւ կրոնական փոքրամասնությունների հարցերով վարչության պետ Հրանուշ Խառատյանը կարծում է, որ օրենքն ուժի մեջ մտնելուց հետո Եհովայի վկաների՝ բանակում ծառայելուց խուսափելու հետ կապված խնդիրներ չեն առաջանա:

«Օրենքն ուժի մեջ մտնելուց հետո կքննարկվի ազատազրկված Եհովայի վկաների հարցը: Այսօր բանտում են այս աղանդի 21 ներկայացուցիչներ», ասում է Խառատյանը: «Այլընտրանքային ծառայության» ժամկետը սահմանվում է երեք տարի, մինչդեռ սովորական ծառայության դեպքում երկու տարի է:

Որքանո՞վ է արդարացված տարբերակում դնելը: Խառատյանն ասում է, որ հայրենիքին ծառայելու խնդիրը կարող է տարբեր մեկնաբանություններ ունենալ, բայց մյուս կողմից, երկիրն ունի իր օրենքները: «Կան երկրներ, որտեղ զինվորական ծառայությունը բոլորի համար էլ 3 տարի է: Մեր երկրում, որը գտնվում է հակամարտությունների գոտում, ծառայել չցանկացող նույնիսկ մեկ-երկու հազար զինվորների պակասը կարող է բացասական ազդեցություն թողնել», ասում է Խառատյանը:

Հայ հասարակությունը մեծավ մասամբ բացասաբար է ընդունում աղանդավորությունը, մասնավորապես, Եհովայի վկաներին: Կուսակցությունների մեծ մասը եւ մամուլը քննադատաբար են մոտենում Եհովայի վկաներին: Այսպես, «Մեկ ազգ» կուսակցության առաջնորդ Գոռ Թամազյանը վերջերս հայ ժողովրդին կոչ արեց նրանց դեմ պայքարել ազգովի:

Հրանուշ առատյանն ասում է, որ հասարակության մեջ դեռեւս անց չի կացվել հետազոտություն, որը կարող էր ցույց տալ նրանց վտանգավորությունը կամ անվտանգությունը:

«Հասարակության կողմից աղանդավորների հանդեպ վատ վերաբերմունքի հիմնական պատճառն այն է,որ նրանք վարում են ագրեսիվ քարոզչություն փողոցներում,նույնիսկ մորդկանց իրենց տանը հանգիստ չեն թողնում», ասում է ԵՊՀ-ի Աստվածաբանության ֆակուլտետի դասախոս Վարդան Խաչատրյանը:

Հայաստանում ավանդաբար կրոնական ինքնությունը կապվում է ազգային ինքնության հետ: «Պատմությունը ցույց է տալիս, որ մեր ժողովրդի այն հատվածը, որը Հայ Առաքելական եկեղեցու անդամությունից հրաժարվել է՝ բռնությամբ կամ կամավոր, հաջորդ կամ երկրորդ սերնդից, ազգային արմատներից է հրաժարվել», ասում է հայր Արշակը: Բացի այդ, «աղանդավորների կողմից իրականացվող գործունեությունը ղեկավարվում է այլ պետություններում գտնվող կենտրոններից,ինչը հակասում է մեր ազգային անվտանգության շահերին»:

ԿԱՊԱՆԻ ԵՀՈՎԱԿԱՆՆԵՐՆ ՈՒԺԵՂ ԴԻՄԱԴՐՈՂԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ ՈՒՆԵՆ

Միեր Առաքելյան

«ԲԱՅՑԱՐԱՆՇԻՆՏՐԵՍՏԻ» նախկին գլխավոր ինժեներ Սեդրակ Ղազարյանը ամեն շաբաթ Եհովայի վկաների հավաքույթին այցելում է առանց Աստծուն հավատալու: Կյանքի 75-րդ տարում այս մարդը ամեն ուրբաթ իր տանն ընդունում է «Եհովայի վկաներ» կրոնական կազմակերպության երկու անդամի՝ ամուսիններ Գագիկին եւ Սոնյային, որոնց օգնությամբ ուսումնասիրում է «Դիտարանը»:

Հայ առաքելական եկեղեցու մասին նա ասում է. «Էնտեղ բան չկա հավատալու»: «Եհովայի վկաների» ամենշաբաթյա հավաքույթին նրա կողքին կարելի է տեսնել 3 տարեկանից մինչեւ 80 տարեկան մի քանի տասնյակ մարդու:

Իսկ ի՞նչպե՞ս են նրան գտել եհովականները: Պարզվում է՝ կինը՝ Հռիփսիմեն, այդ կազմակերպության անդամներից է եղել: Մահացել է 2002-ի հունվարին՝ կաթվածից: Գագիկ Մարգարյանը հիշում է, որ Սեդրակ Մարութովիչի հիվանդ կնոջը իբրեւ Եհովայի վկա են մկրտել նրա բնակարանի բաղնիքի վաննայի մեջ: Այսօր Սեդրակ Մարութովիչն, իր բառերով, վերին աստիճանի գնահատում է եհովականներին՝ չզզվանալ, չսպանել, սուտ ցուցմունքներ չտալ կարգախոսների համար: «Ճա՞տ եք ուզում դառնալ Եհովայի վկա»,- հարցնում եմ նրան: «Դժբախտաբար չեմ ուզում»,-պատասխանում է նա: Նա, իր բառերով, չի ուզում զոռով հավատալ: «Աշխատանքից ազատել են, մի բանով չզբաղվե՞մ»,-ասում է 50 տարի շինարարությամբ զբաղված այս մարդը:

Կապանում այսօր հաշվում են մոտ 500 Եհովայի վկա: Ուրբաթ եւ շաբաթ օրերը նրանց համար գլխավոր հավաքույթների օրերն են: Այդ օրերին նրանք ուսումնասիրում են «Դիտարանը»՝ Աստվածաշնչի մեկնության գիրքն ըստ Եհովայի վկաների: Մյուս օրերին փոքր խմբերով քաղաքի տարբեր հատվածներում իրենց միջոցներով (այդպես են հավատացնում) ձեռքբերած բնակարաններում նրանք կարդում են «Մոտեցիր Եհովային» գիրքը եւ մեկնում: Մեկնության «տեխնիկան» այսպիսին է՝ հավաքույթը վարողը կարդում է գրքի մի հատված, որից հետո վարողը հարցեր է տալիս, մի քանիսը ձեռք են բարձրացնում, վարողը նրանցից մեկին պատասխանի իրավունք է տալիս, որից հետո պատասխանի իրավունք նվաճածը կարդում է վարողի ընթերցած հատվածի առնվազն մեկ նախադասությունը: Վարողը կարդում է. «Եհովան ունի բացարձակ իշխանություն... Եհովան նման չէ այս ապականված իշխանություններին: Նա երբեք չի չարաշահել իր իշխանությունը եւ երբեք չի չարաշահի այն»: Հնչում է վարողի հարցը. «Որտեղի՞ց գիտենք, որ Եհովայի իշխանությունը չի կարող ապականել նրան»: Մի քանիսը ձեռք են բարձրացնում: Պատասխանի իրավունքն էլմիրայինն է: Նա կանոնավոր դիմագծեր ունի, ուշադիր հետեւում է քիչ առաջ կարդացված տեքստին: Եվ կարդում է «Որովհետեւ Եհովան ունի բացարձակ իշխանություն»:

Մերին, ճերմակ մազերով, ակնոցավոր, ամեն ինչ տեսած դեմքով մի կին, ավելացնում է մատը գրքի տողերի վրա պահած. «Եհովան նման չէ այս աշխարհի ապականված իշխանություններին»: Ձայնի իրավունքը այնուհետեւ տրվում է Նարեին՝ երիտասարդ է, հաստ մարյա երեխա: Նա կարդում է. «Նա երբեք չի չարաշահել իր իշխանությունը եւ երբեք չի չարաշահի այն»: Այնուհետեւ վարողը կարդում է մի հատված եւս եւ հարցնում. «Եհովան կարո՞ղ է էնպես անել, որ բոլոր մարդիկ իրեն ծառայեն»,-դասախոսության մասնակիցներին, որոնք գեղեցիկ սեռի ամենափոքրահասակից մինչեւ ամենամեծահասակ մարդիկ են, նաեւ՝ մեկ տղա երեխա եւ կանանցից մեկի ամուսինը, հարցնում է վարողը՝ Գագիկ Մարգարյանը: Մի քանիսը ձեռք են բարձրացնում: Վարողը ձայնը տալիս է իր որդուն՝ 10-ամյա Վահագնին: «Կարող է»,- անմիջապես պատասխանում է Վահագնը:

էջ 2

ՎԿԱՆԵՐ

Եհովայի վկան բացատրում է, թե ինչ է իր համար հավատը

էջ 2

ՈՂԲԵՐԳՈՒԹՅՈՒՆԻ՞Ց ՀԵՏՈ

Երկրաշարժը պարարտ հող ստեղծեց կրոնական կազմակերպությունների համար

էջ 3

ՄԻ ԱՅԼ ԱՇԽԱՐՀ

Հայաստանի լեռներում են բնակվում եզդիներն ու մոլոկանները

էջ 4

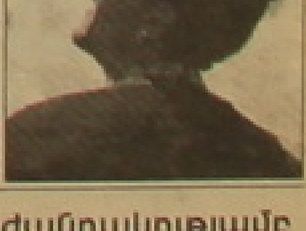

Պատրաստել է «Բազմակողմանի տեղեկատվության ինստիտուտը» Եվրահամայնքի եւ Նիդեռլանդների արտգործնախարարության օժանդակությամբ

ԿԱՊԱՆԻ ԵՀՈՎԱԿԱՆՆԵՐԸ

‣ էջ 1

Տաքսիստ Ալբերտ Դավթյանը հանգիստ է վերաբերվում վկաների դեմ մարդկանց չարությանը: «Իրանք Ղափան քաղաքի բնակիչ Աբոյին չեն անարգում, այլ Եհովային են անարգում»,-ասում է նա: Ալբերտը մասնակցել է արցախյան ճակատամարտին, որի ընթացքում էլ կինը եւ որդին դարձել են Եհովայի վկա: Երբ պատերազմի դաշտից ժամանակավորապես տուն եկած Ալբերտին կոչ են արել անդամագրվել կրոնական հիշյալ կազմակերպությանը, ազատամարտիկը կարճ է պատասխանել. «Դավայ ստուց»: Այնուհետեւ պատերազմի դաշտ վերադառնալիս, խրամատների մեջ դիմել է Եհովա Աստծուն, որ կենդանի մնա: «Երեւակայի էն կռիվների ժամանակ ես զգացի Եհովայի աջակցությունը»,-ասում է Ալբերտը:

36-ամյա Կարեն Մկրտչյանը եհովական է մկրտվել 1994-ին, ուկրաինական Զապարոժե քաղաքում: Նա հաճախ է այցելում ընտանիքներ: «Անում ենք այն գործը, որը Քրիստոսն է արել»,-պարզաբանում է Կարենը: Մի քանի անգամ նա եհովական մի կնոջ հետ այցելել է մի բնակարան, որտեղ սովորաբար նրանց հետ զրույցի են բռնվել հարսն ու կեսուրը: Վերջին անգամ երկու եհովականների այցելության ժամանակ դուռը բացել է ընտանիքի տղամարդը: «Պաշոլներդ քաշեք»,-անմիջապես պատասխանել է ամուսինը դեռեւս բառ չասած եհովական զույգին: Կարենի կինը նույնպես Եհովայի վկա է՝ մկրտված քարոզիչ: Կարենը նաեւ որդի ունի: «Տղաս 6-րդ դասարանում է, ինքն էլ չմկրտված հրատարակիչ է»,-ծանոթացնում է Կարենը:

Բնակարաններ այցելելը կրոնական այս կազմակերպության քարոզչական ծեռնարկներից է: Անցյալ շաբաթ նրանք այցելեցին Հարությունյաններին: Տանը միայն մի կին էր: «Չեք ուզու՞մ ապագայում լավ ապրել, ընկերուհի»,-անմիջապես ասաց եհովական երիտասարդը: «Ես էսօրվա մասին եմ մտածում»,-եղավ տանտիկնոջ՝ տիկին Ելենայի, պատասխանը: «Իսկ չեք ուզու՞մ դրախտում ուրախ լինել»,-շարունակեց երիտասարդը: «Ես իսկի էս կյանքում ուրախ չեմ»,-անմիջապես արձագանքեց տիկին Ելենան եւ նրանց կոչ արեց հեքիաթներ չպատմել:

«Սուրբ Մեսրոպ Մաշտոց» եկեղեցու քահանա տեր Սահակ Մարտիրոսյանի մասին պատմում են, որ փողոցում հայհոյում է Եհովայի վկաներին, նույնիսկ դատական գործեր է հարուցում նրանց դեմ: Տեր Սահակն այդ ամենը համարում է հերյուրանք եւ ավելացնում. «Ինձ համար աթեիստն ավելի գերադասելի է, քան աղանդավորն ընդհանրապես»: Նա Եհովայի վկաներին համարում է «վրիպած մարդիկ»: Նա նույնիսկ դեմ է վկաների վրա մատ բափ տալուն,՝ թեպետ համոզված է. «Աղանդավորները մարմնի վրայի պռիշչիկ են»:

Արտաշես Սաղելյանն այն կարծիքին է, որ ինքը «պռիշչիկ» էր մինչեւ Եհովայի վկա դառնալը: «90-93 թվերին ես շատ վատ վարք ունեի, խմում էի, կռիվներ էի անում, հաշիշ էի օգտագործում, օրվա մեջ որ կշռենք, իմ օգտագործած հաշիշը մի 300 գրամը կանցներ»:

Տեր Սահակը ոչ մի կասկած չունի, որ Եհովայի վկա դառնալով մարդիկ ընդհանրապես սոցիալական հարց են լուծում: Վկաներն այս մասին ընդհանրապես չեն խոսում: Գերադասում են ասել. «Մենք ծեռք ենք մեկնում միմյանց»:

‣ Լուսանկարը՝ Գեւորգ Ավագյանի ‣

Մարդիկ սխալ պատկերացում ունեն մեր կազմակերպության վերաբերյալ

ԱՆՆԱՆ, 35 տարեկան է, ամուսնացած, ունի 4 երեխա. Եհովայի վկա է 3 տարի: Նրա ամուսինը Եհովայի վկա չէ: Աննան Համմիկ Հովհաննիսյանին պատմում է թե ինչպես՝ չնայած ընտանեկան անմիաբանությանը, միացավ Եհովայի վկաներին եւ ինչ նշանակություն ունի հավատն իր համար:

«Մի օր սկսեցի թերթել այդ գրքույկը,որը Եհովայի վկաներն էին ինձ տվել: Գրքում այսպես էր. մի միտք եւ դրա հետ կապված համար Աստվածաշնչից: Գիրքը կարծես ուղղություն էր տալիս, թե Աստվածաշնչում որտեղ կարելի է գտնել տվյալ հարցի պատասխանը: Գրված էր աշխարհի կառուցվածքի, Աստծո նպատակների մասին մեր եւ աշխարհի վերաբերյալ: Սկսեցի այդ գրքով կարդալ Աստվածաշունչը: Գրքում արծարծվում էին հարցեր, որ ես ինքս պարբերաբար տալիս էի ինձ, եւ այդ հարցերիս բոլոր պատասխաններն իրոք գտնում էի Աստվածաշնչում:

Այդպես սկսեցի ուսումնասիրել նրանց գրականությունը: Հետո մի անգամ ժողովին մասնակցելու ցանկություն հայտնեցի»:

«Այդ օրը վերջնականապես որոշեցի վերանայել կյանքս, շարժվել Աստվածաշնչյան սկզբունքներով: Սկսեցի պարբերաբար հաճախել ժողովներին: Երբ վերադառնում էի ժողովներից, ավելի ուժեղ էի զգում Աստծո գոյությունը: Անասելի երջանկություն էր պատում ինձ, զգում էի, թե ինչքան եմ երախտապարտ Եհովա Աստծուն, որ ստեղծել է ինձ, տվել այս ամենը, ուղղորդել ինձ, որ ես հասկանամ այս գիտությունը, հասկանամ իրեն: Մարդիկ սխալ պատկերացում ունեն մեր կազմակերպության վերաբերյալ: Մեզ չընդունող կազմակերպությունները հաճախ աղավաղում են փաստերը Եհովայի վկաների վերաբերյալ մեզ անհիմն վերագրելով շատ մեղքեր: Մենք ճշմարտություն ենք քարոզում եվ առաջնորդվում ենք Աստվածաշնչով: Աստվածաշունչը նման է հացի: Մենք ինչ ուտենք, հետո անպայման հաց ենք ուտում: Աստվածաշունչը մեր հոգեւոր սնունդն է»:

Ամուսին

Սկսեցի ինքս էլ Աստվածաշունչ կարդալ: Համոզվեցի, որ իրոք, իրենց յուրաքանչյուր սկզբունք հիմնված է Աստվածաշնչի վրա:

Այդպես, որքան ուսումնասիրում էի, այնքան համոզվում էի, որ Եհովայի վկաների մասին տարածված ասեկոսեներն անհիմն են: Իմ ընտանիքի անդամների հետ կատարված փոփոխություններն արդեն փաստում էին դա: Երջանկությունը, խաղաղությունը օրեցօր հաստատվում ու ամրապնդվում էին մեր տանը: Ես երկրորդ անգամ սիրահարվեցի կնոջս:

ՍՊԱՍԵԼՈՎ ԶԱՏԿԻՆ

Գյումրու ավետարանական եկեղեցին ընդդեմ Ավետարանչատան

ԳՅՈՒՄՐԻԻ Հայ ավետարանական մկրտական եկեղեցու հովիվ վերապատվելի Ռուբեն Փահլեւանյանն ասում է, որ Հայ առաքելական եկեղեցու հետ հարաբերությունները նորմալ են: - Գաղափարախոսության մեջ հակասություններ չունենք, մենք ընդունում ենք Նիկիական (առաքելական) հանգանակը, Սուրբ երրորդությունը, հավատում ենք Հիսուս Քրիստոսի հարությանը եւ երկրորդ գալստյանը, խաչն ընդունում ենք որպես խորհրդանիշ Քրիստոսի փրկագործության, որ եղավ խաչի վրա, ոչ որպես պաշտամունքի առարկա, մատաղը որպես բարեսիրական ակտ եւ ոչ որպես զոհաբերություն:

Գյումրու ավետարանական-մկրտական եկեղեցին պաշտոնապես գրանցված է եղել դեռեւս 1926-ին:

Ամերիկայի Հայ ավետարանչական ընկերակցությունը աղետից հետո Հայաստան եկավ որպես սփյուռքի Հայ ավետարանական եկեղեցիների օգնության ծեռք առանց դավանական խտրականության օգնելու բոլոր կարիքավորներին:

Հայ ավետարանական-մկրտական եկեղեցին օգնում է իր կարիքավոր հայրենակիցներին, այդ թվում ծնողազուրկ երեխաներին: Արտասահմանում ապրող որեւէ մեկը հայ կամ այլազգի, հովանավորում է այստեղ բնակվողի: Կա

այդ օգնությունից օգտվող մոտ 100 ընտանիք: Եկեղեցու հովանու տակ գործում են 2 բարեգործական ճաշարաններ 150 տարեցների եւ 100 երեխաների համար:

Ավստրիական թաղամասի Ավետարանչատան հետ ուղղակի առնչությունների բացակայությունը նույնպես Վերապատվելիին չի ոգեւորում. - Ցավալի է նման երեւույթը, մենք շատ ավելի քրիստոնեական կհամարեինք, եթե նույնադավան եկեղեցիներն անտեսեին զուտ պաշտամունքային ծեւերի փոքր տարբերությունները եւ ավելի սերտորեն գործակցեին- ասում է նա:

Գյումրու Ավստրիական թաղամասի Ավետարանչատան ղեկավարը Թորոս Փիլիպոսյանն է: Ծնվել է Լիբանանում 1959-ին, ՀՀ քաղաքացի է:

1999-ին Փիլիպոսյանը ընտանիքով բնակություն է հաստատել Հայաստանում, Գյումրու Ավստրիական թաղամասում, որտեղ իր գնած բնակարանն էլ դարձրել է ավետարանական հավատամքը դավանող բնակիչների կենտրոնը: Տանը կից կառուցված է եկեղեցի, ուր կիրակնօրյա դպրոց են հաճախում 100 մանկահասակ երեխաներ, 25 պատանիներ եւ աղջիկներ, հասուն տարիքի 40-50 անդամներ:

Հոգեորսը նույնպես ընդունված չէ Ավետարանչատանը. - Որեւէ մեկի դուռը չենք թակել եւ չենք թողնում, ամեն ոք ազատ է իր հավատամքի մեջ, պարտադրանքը դեմ է մեր հավատամքին,- ասում է Փիլիպոսյանը:

60 երեխաներ են համակարգչային գիտելիքներ սովորում եկեղեցու, որ նույնն է, թե Թորոսի տան բակում կառուցված դասարաններում, թաղամասի բնակչության տրամադրության տակ է դրված դպրոցի մարզադահլիճը, որը վարձակալել է դարձյալ Ավետարանչատան ղեկավարը: Իսկ մարդասիրական գործունեությունը Փիլիպոսյանը համաձայնեցրել է սոցծառայության հետ, որի տրամադրած ցուցակում էլ ընտրվել են 26 անապահով ընտանիքներ: Նրանց ամսական 2 անգամ տրվում է սնունդ 5000 դրամ արժողությամբ:

ՄՈՐՄՈՆՆԵՐ. Ուժեղ հիմքերի կառուցում

ՄՈՐՄՈՆԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ մուտքը Գյումրի համընկել է քաղաքում ամերիկացի մեծահարուստ Ջոն Հանթսմանի միջոցներով կառուցվող թաղամասի հիմնարկեքի հետ:

Նախաձեռնողները Հանթսմանի թաղամասի շինարարության կազմակերպիչ Ռոյ Սթիվենն ու նրա կինը Քերոլն էին:

Մորմոնների եկեղեցու Գյումրու մասնաճյուղի նախագահը, տոհմիկ տեքստիլագործ, 46-ամյա Հրաչ Տոնոյանն է: - Այդ օրերին էր, որ առաջին անգամ լսեցի Հիսուս Քրիստոսի վերջին օրերի սրբերի եկեղեցու մասին: Գեղագիտական կենտրոնում կիրակի օրերը հաղորդության ժողովներ էին կայանում: Մասնակցեցինք իմանալու համար, թե ինչ դավանանքի մարդիկ են եկողները: Գրականություն ծեռք բերեցինք, իմացանք, որ կանոնադրություն էլ ունեն,- պատմում է Տոնոյանը:

2002 թ. Տոնոյանը կանչվել է ծառայության եւ մինչ օրս վարում է եկեղեցու Գյումրու մասնաճյուղի նախագահի պաշտոնը: - Որտեղ գործում է մորմոնական եկեղեցին, պետք է ընդհանուր հայտարարի գա այդ երկրի իշխանությունների հետ, ընդունի տեղի օրենքները: Եվ դավանանքը, եւ կանոնադրությունը սրտամոտ էին, եւ ընտանիքով, չորս հոգով, 2000 թվականի հունիսի 17-ին մկրտվեցինք:

Պաշտամունքային դրույթները հավատարիմ լինել Հիսուսին, հետեւել պատվիրաններին, սրբորեն պահպանվում են Գյումրու եկեղեցու մկրտված 168 հավատացյալների կողմից: Ի դեպ, մկրտվում են 8 տարեկանից: Երբ անհրաժեշտ է լինում, նախագահը Երեւանյան կենտրոնից սննդամթերք է բերում կարիքավորներին, սակայն այդ օգնությունը մշտական բնույթ չի կրում այն պարզագույն բացատրությամբ, որ պետք չէ վարժեցնել անգործության եւ տեղի տալ պորտաբուծության: Լինում են նաեւ դեպքեր, երբ եկեղեցին հոգում է իր անդամների բժշկական կարիքները, ասենք վճարում կույր աղիքի վիրահատության դիմաց: Պահանջվող գումարները գոյանում են նաեւ տասանորդի (եկամուտների 10 տոկոսը) մուծումներից, հիվանդներին եւ սովյալներին են տրամադրվում նաեւ ծոմապահության գումարները:

- Երբեւէ մեզ չեն կոպտել, բայց ծանոթանալիս հարկ է լինում անմիջապես ասել, որ Եհովայի վկաներ չենք,- ասում են Օքին եւ Գրիֆեթը, որոնց կրծքերին փակցված են իրենց ով լինելը հուշող կրծքանշաններ:

Մորմոնները պաշտում են կենդանի Քրիստոսին, որովհետեւ հավատում են, որ նա համբարձվել է: Խնդիր ունեն այն մարդկանց հետ, ովքեր վատ են տեղյակ Հիսուս Քրիստոսի վերջին օրերի սրբերի եկեղեցու կողմից բազմակնությունը մերժելու փաստին: Մորմոնական եկեղեցի մտնողները, մկրտվելուց հետո ալկոհոլային խմիչքներ չեն օգտագործում, չեն ծխում եւ վարում են առողջ ապրելակերպ:

Լուսանկարը՝ Ռուբեն Մանգասարյանի

ՑՆՑՈՒՄՆԵՐԻՑ ՀԵՏՈ

*1988 թ.-ի ավերիչ երկրաշարժը պարարտ հող է ստեղծել նոր անդամներ փնտրող կրոնական կազմակերպությունների համար: Հաղորդում է **Ֆահրադ Ափուջանյանը** Սպիտակից:*

ԱՎԵՐԻՉ երկրաշարժից հետո Սպիտակի տարածաշրջան ներթափանցեցին Հարե Կրիշնա շարժման սպասավորները: Մի կարճ ժամանակահատված երիտասարդ տղաների մի խումբ ավերակների մեջ թաղված թաղամասերում եւ փողոցներում աղետյալ բնակչությանը համոզում էին գնել շքեղ կազմերով թանկարժեք գրքեր: Այդ երիտասարդներն աչքի էին ընկնում պնդերեսությամբ, ստիպում աղետյալ մարդկանց գրքեր գնել:

«Համագործակցություն հանուն ժողովրդավարության» ՀԿ-ի ղեկավար Ստեփան Դանիելյանն ասում է, որ Հարե Կրիշնա շարժումը Հայաստանում համակիրներ է ունեցել դեռ խորհրդային ժամանակներում: «Այսօր նրանց համայնքից մի քանի հոգի են մնացել Հայաստանում», ասում է Դանիելյանը:

Երկրաշարժից հետո ինչպես ամբողջ Հայաստանում, այնպես էլ երկրաշարժի էպիկենտրոն Սպիտակի տարածաշրջանում ծավալվեցին սոցիալական, մտավոր, հուզական եւ հոգեւոր բուռն ու կրքոտ գործընթացներ, որոնք խթանեցին հոգեւոր կյանքի աշխուժացմանը:

«Աղանդավորականները կտրվում են հասարակությունից, մեր առաքելական եկեղեցուց, մեկուսացվում են, դառնում են նեղ աշխարհայացքի տեր մարդիկ: Քայքայում են ընտանիքը, պառակտում Քրիստոսի միաբանության ուխտը: Ժողովրդի մեջ առաջացնում են ապակողմնորոշում դեպի ազգային եկեղեցին, դեմ են դուրս գալիս պետությանը եւ իշխանությանը: Ազգային ոչ մի արժեք չի հետաքրքրում», ասում է հայր Ավետիքը:

Հոգեւոր տեսակետից գրեթե հավասար պայմաններում հայ առաքելական եկեղեցու հետ միաժամանակ տարածաշրջանում հոգեւոր գործունեություն սկսեցին ծավալել հայ ավետարանչականները, կրիշնայականները, հոգեգալստականները, խարիզմատները, յոթերորդ օրվա ադվենտիստները, նոր եղբայրության եկեղեցու ներկայացուցիչները, Եհովայի վկաները եւ շատ ուրիշ կրոնական խմբեր:

Հայ ավետարանչականները իրենց համարում են քույր եկեղեցի: Սկսած 88-ից իրենց ազդեցության տակ առան բնակչության լայն զանգվածների: Ավետարանչականները հոգեւոր գործունեության հետ միաժամանակ սկսեցին իրագործել նաեւ բարեգործական ծրագրեր: Նրանց գործունեության համար չկան խոչընդոտներ եւ նրանք գործում են լիարժեք եւ անարգել:

«Հիսունականներ» աղանդը Սպիտակի տարածաշրջանում գոյություն ունի դեռեւս որհրդային տարիներից: «Հիսունականների» հավատավորների եւ համակիրների թիվն անցնում է 2000-ից:

Հայ Առաքելական եկեղեցին չի ընդունում եւ երկրի համար վտանգավոր է համարում աղանդների գործունեությունը: Եկեղեցին առավել վտանգավոր է որակում Եհովայի վկաների աղանդը, որը Հայաստան է մուտք գործել տակավին 1975 թվականին:

Սպիտակում ընդամենը երեք մկրտված Եհովայի վկա կա, նրանցից մեկն Ա. Ա.-ն, լինելով մկրտված եհովական, դարձի է եկել եւ ընդունել իր պապերի դավանած հայ առաքելական եկեղեցու վարդապետությունը: «Նրանք, ովքեր հարում են այս աղանդին, հիմնականում բարձրագույն կրթության տեր մարդիկ են: Հայաստանում կենտրոնատեղին Երեւանում է: Ինձ այնտեղ են մկրտել: Երկար, սպիտակ զգեստ հագցրին եւ մազերիցս բռնած ամբողջովին ընկղմեցին ջրի մեջ: Դա շատ հետաքրքիր էր», ասում է նա:

Պետք է պայքարել ոչ թե աղանդների անդամների դեմ, այլ աղանդախմբերի ուսմունքների

Եհովական աղանդին հետեւողը կարող է տարիներով գնալ քարոզներ լսել, տրված գրքերը կարդալ, բայց չհասնել այն աստիճանի, որ մկրտվի: Շատ - շատ պետք է կարդալ: Գրեթե անձնական կյանքի համար ժամանակ չի մնում, մոռանում ես շրջապատդ, հարազատներիդ, ասում է Ա. Ա.-ն:

«Ուղղակի կարծես ուղեղդ առնում են մի կաղապարի մեջ, եւ դու միայն մի բանի մասին ես ընդունակ մտածել. Փրկվելու մասին, որ հնարավոր է միայն իրենց նշած ուղիով: Շատ ճնշող էր: Ու հինգ տարի գնալով ես իմ հոգում հուզող հարցերի պատասխանը այդպես էլ չստացա, հոգիս չխաղաղվեց, այլ միայն ավելի խռովվեց: Հետո, 1998-ից սկսած, երեք տարի ես չգնացի, տանն էլ չէի կարդում: Անտարբեր էի դարձել ամեն ինչի հանդեպ», ասում է:

Ս.Բ.-ն եւ Ե. Կ.-ն Եհովայի վկաներ են, հարեւաններ: Ս. Է.-ն մորը կորցրել է փոքր հասակում, մեծացել խորթ մոր դաժանությամբ, ամուսնացել եւ շատ շուտով կորցրել ամուսնուն, այնուհետեւ ապրել է հայրական տանը, որտեղ, մեղմ ասած, անհանդուրժելի մթնոլորտ է տիրել, ենթարկվել է հարբեցող հոր բռնություններին ու կտտանքներին, կրկին ամուսնացել է, ունի երեք երեխա, ապրում է սոցիալապես անմխիթար վիճակում: Կացարանը, որտեղ ապրում է Ս-ն, մի փայտաշեն խարխուլ տնակ է: Երբ այցելեցի նրանց «տուն», երիտասարդ կինը կլանված ընթերցում էր «Դիտարանը» եհովականների սուրբ մատյանը, իսկ սովալլուկ երեխաները կացարանի մի անկյունում կուչ էին եկել:

Ե. Կ.-ն գեղեցիկ եւ հրապուրիչ արտաքին ուներ, ամուսինը դատապարտվել էր մարդասպանության համար, եւ նա հայտնվել էր ոչ ստանդարտ իրավիճակում. այս երկուսը հարեւաններ են, հայտնվել են եհովականների տեսադաշտում եւ իրենց զգացմունքային պահանջներին հագուրդ են տալիս եհովական հավատափոխմբում:

Հայր Ավետիքն ասում է,որ աղանդավորները աչքի են ընկնում հոգեկան խանգարմամբ, նրանց ուղեղը մթագնվում է, մարդկային նորմալ զգացմունքները նրանց մոտ անհետանում են: «Չունեն անցյալ, չունեն անցյալի առաջնորդներ, հանդես են գալիս որպես ճշմարտության քարոզիչներ, չունեն ականատեսի վկայություններ, որոնք իրենց կփոխանցեին ճշմարտությունը: Այս բոլորի մեջ առկա է տրամաբանական կուրությունը, կուրորեն կատարում են ամեն ինչ: Իրենց համարում են փրկվածներ, իսկ մնացյալին կորսվածներ: Անարգում են եկեղեցին, խաչը, քահանաներին, սովորությունները, անցյալը, շիրիմները», ասում է նա:

Սպիտակի քաղաքապետարանի աշխատակազմի ղեկավար Վահե Ղուչիկյանն ասում է, որ ամեն ոք ազատ է սեփական ընտրությամբ հետեւելու կրոնական այս կամ այն համոզմունքին: «Բայց սա միաժամանակ չի նշանակում, որ մենք պաշտպանում ենք ճշմարիտ կրոնից շեղված ուսմունքները: Պետք է պայքարել ոչ թե աղանդների անդամների դեմ, այլ աղանդախմբերի ուսմունքների», ասում է նա:

Երկրաշարժից անցել է 16 տարի: Սպիտակն ապրում է իր հոգսերով, կամաց-կամաց թոթափում երկրաշարժի հետեւանքները: Վերակառուցվում ու վերընձյուղվում է փլատակներից եւ հայացքն ուղղում դեպի ապագան...

ԻՄ ԱՆՑՅԱԼԻՑ 80-ական թվականների կեսերին ես աշխատում էի կոմունիստական կուսակցության Սպիտակի շրջանային կոմիտեում ու համակարգում էի հակակրոնական աշխատանքները, կամ ինչպես ընդունված էր ասել այն ժամանակ, զբաղվում էի աշխատավորության աթեիստական դաստիարակության հարցերով: Պետանվտանգության աշխատակցի առաջարկությամբ մասնակցեցի «հիսունականների» խմբի բացահայտմանը, որն իրականացվեց այն պահին, երբ մարդիկ զբաղված էին եկեղեցական ծեսի իրականացմամբ՝ ընդամենը խմբով, երգեցիկ ձայնով ընթերցում էին «Ավետարանը»: Այն ժամանակների համար սա դասվում էր «արտակարգ դեպքերի» շարքին: Այս պատմությունն ունի տասը տարվա վաղեմություն: Հիմա էլ փողոցում պատահում եմ այդ խմբի անդամներից շատերին, որոնք «ստաժավոր» «հիսունականներ» են: Արտասովոր, արտակարգ ոչինչ չկա, իրենց առօրյա հոգսերով ապրող մարդիկ են:

Ֆահրադ Ափուջանյան
«Լուսարձակ»
թերթի գլխավոր խմբագիր

ՄԻ ԱՅԼ ԱՇԽԱՐՀ

Հեռնեում բնակվում են երկու տարբեր կրոններ դավանող ժողովուրդներ, ովքեր ինքնամեկուսացվել են հայ հասարակությունից: Եզդիների մասին է **Համլետ Խաչատրյանի** թղթակցությունը, իսկ **Մանվել Միկոյանը** երկու օր անցկացրեց մոլոկանների հետ:

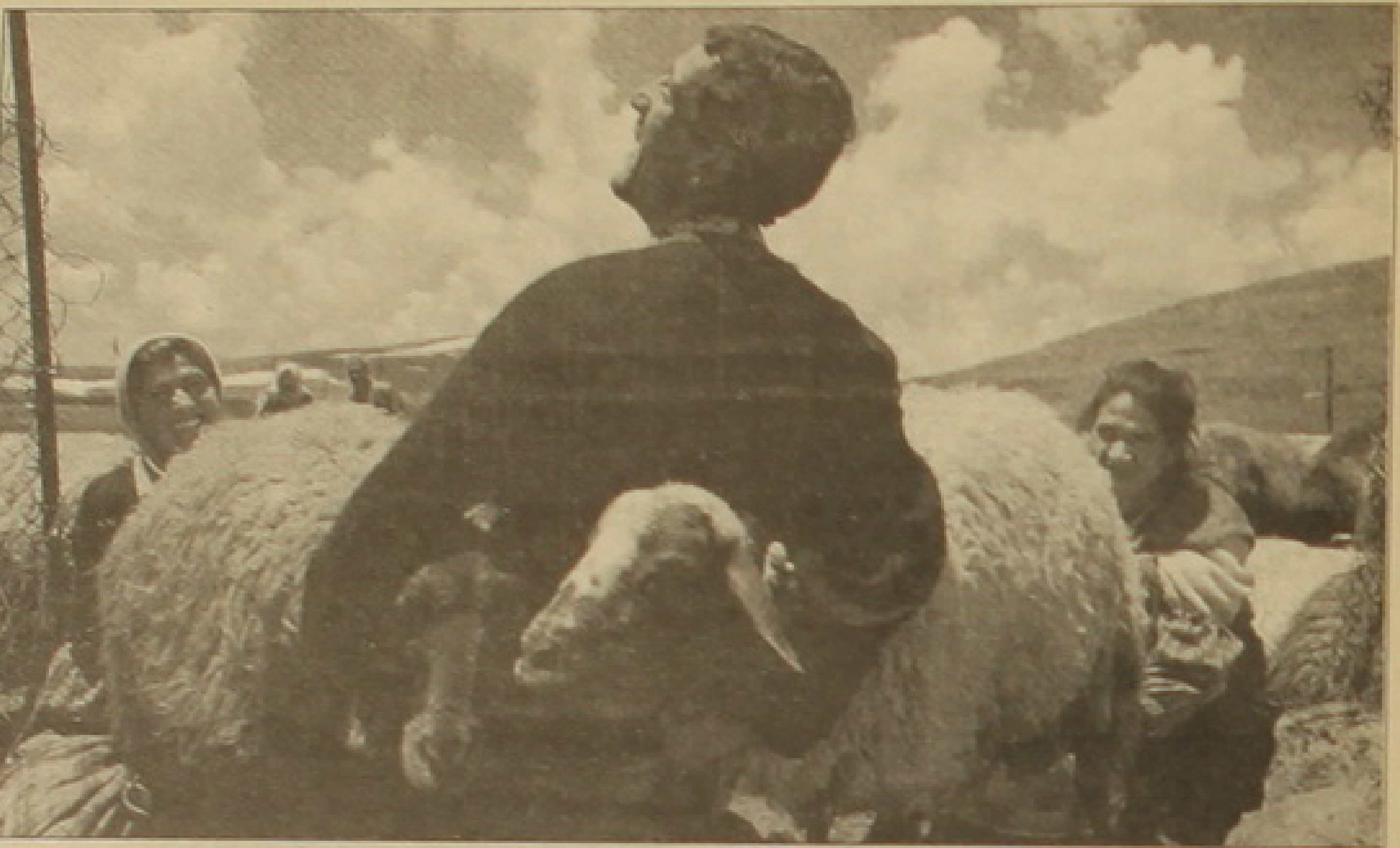

Եզդիները ամենամեծ ազգային փոքրամասնությունն են: ▸ *Լուսանկարը` Ռուբեն Մանգասարյանի* ◂

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ թվով ամենամեծ փոքրամասնական խումբը եզդիները, հիմնականում ապրում են Արագածոտնի մարզում:

Նրանց կյանքը դժվար է. հիմնականում զբաղվում են անասնապահությամբ: Սակայն, չնայած իրենց կրոնական տարբերություններին, նրանք ընդհանուր առմամբ ընդունված են հայկական հասարակության կողմից:

Եզդիների առաջին ներգաղթը Հայաստան տեղի է ունեցել 19-րդ դարի առաջին կեսերին: Երկրորդ ամենամեծ ներգաղթը Օսմանյան կայսրության փլուզումից հետո: Որոշ գյուղերում ապրում են միայն եզդիներ, բայց կան նաեւ խառը բնակչությամբ գյուղեր:

Նրանց ազգային ինքնագիտակցության խնդիրը բավականին դժվար հարց է, որին դեռեւս բավարար պատասխան չի տրվել: Հայաստանի եզդիները շեշտում են իրենց քրդերից տարբեր ազգային պատկանելիությունը հիմք ընդունելով կրոնական դավանանքի տարբերությունը, որն իր մեջ ներառում է եւ արեւապաշտության, եւ քրիստոնեության, եւ զրադաշտության տարրեր:

Պատմական գիտությունների դոկտոր Տիար Աբասյանը, պնդում է, որ քրդերն ու եզդիները տարբեր ժողովուրդ են:

-Մենք քրդերի հետ բոլորովին կապ չունենք, դա փաստ է: Եզդիներս արիական ցեղ ենք ու միշտ ապրել ենք հայերի հետ: Միասին ջարդ ու կոտորած տեսել, ճանապարհ անցել: Հայաստանում միայն մենք մեզ ազգ ու ժողովուրդ զգացինք: Մեր մշակույթն ու գիրն ունեցանք, մեր դպրոցը-ասում է դոկտոր Աբասյանը:

-Պատմությունը չի մոռացվել ու չի մոռացվի -ասում է եզդիական Գյալթո (Թալինի տարածաշրջան) համայնքի համայնքապետ Մրազ Բշարյանը: Ո՞ր եզդին կարող է մոռանալ նաեւ իր կորուստը հայրերի ցեղասպանության ժամանակ: Թուրքերը մեզ էլ էին կոտորում, քանի որ մուսուլմաններ չէինք:

Եզդիների համայնքները կառուցված են կրոնական եւ կլանային սկզբունքների վրա յուրաքանչյուր համայնքը ղեկավարվում է շեյխի կողմից, որի «պաշտոնը» փոխանցվում է սերնդից սերունդ, եւ որի իշխանությունը ընդունվում է բոլորի կողմից: Նրանց ուխտագնացության միակ վայրը եզդիականության գաղափարախոսության հիմնադիր մարգարե շեյխ Ադիի գերեզմանն ու դամբարանն է, որը գտնվում է Իրաքի Մոսուլի շրջանի Լալեշ գյուղում:

Չնայած, որ եզդիները ընդունված են հայկական համայնքի կողմից ու հայերի հետ սերտ կապեր ունեն, նրանց առօրյա կյանքը շատ է տարբերվում հայերի կյանքից: Եզդիների կրթական մակարդակը ցածր է: 1989-ի դրությամբ եզդիների ընդամենը 1,3% բարձրագույն կրթություն ուներ, իսկ 20% անգամ միջնակարգ կրթություն չուներ: Գրանցված իրավիճակն ավելի է վատթարացել, հատկապես աղջիկների դեպքում, որոնք ամուսնանում են դեռեւս մատաղ տարիքում (13-14 տարեկան):

-Ինձ շատ է մտահոգում այն փաստը, -ավելացնում է Շենավանի (Ապարանի տարածաշրջան) գյուղապետ Անդրանիկ Կարապետյանը, -որ Հայաստանի անկախացումից հետո երկրի իշխանությունները ասես մոռացել են փոքրամասնություններին: Հասկանալի է, որ նրանց այսօր ավելի շատ անհանգստացնում են տնտեսական խնդիրները, Ղարաբաղյան հարցը, բայց դա ինչո՞վ կխանգարեր, որ տեղից են տալիս: Ինչպե՞ս մտավախություն չապրես, երբ հայկական նոր անձնագրերում չի նշվում մեր ազգությունը: Երբ մինչեւ օրս իշխանությունները ձեռնպահ են քուրդ-եզդիականության բաժանվածության խնդրին գործնական լուծում տալուց: Այսինքն չսահմանեցին, թե արդյոք վերջիններս երկու տարբեր խմբեր են, թե ոչ:

Միասին ջարդ ու կոտորած ենք տեսել, ճանապարհ անցել: Հայաստանում միայն մենք մեզ ազգ ու ժողովուրդ զգացինք:

Հայաստանի թվով ամենափոքրամասնական խումբը եզդիները, հաճախ ներգրավվեն քաղաքական որոշումներ կայացնելու գործընթացներում:

-Այսօր եզդիական փոքրամասնությունը պետական հովանավորություն չի վայելում, -իր խոսքն այդպես է սկսում Ալագյազի (Արագածի տարածաշրջան) միջնակարգ դպրոցի տնօրեն Ռուստամ Ալոյանը: Եվ դրա բացակայության արդյունքում ոչ դյուրին պրոցեսներ են կատարվում, որոնք, իսկապես, շատ ու շատ հարցերում մտավախության խրամատում: Նրանցից շատերն էլ ընկան,- ասում է Հակոբյանը:

Ծաղկահովտի հայ համայնքի ղեկավար Նորայր Հակոբյանն ավելի լավատես է: Նա ասում է, որ իրենց համայնքում ճիշտ է եզդիներ չկան, բայց հարեւան եզդիական համայնքների հետ բարեկամական կապեր մեջ են:

- Տխրության, թե ուրախության պահերին միշտ իրար հետ ենք, միշտ իրար զորավիգ: Հայաստանն իրենց հայրենիքը համարելով նրանք մեզ հետ միասին ամեն ինչ անում են երկրի կայնության ու զարգացման համար: Ինչպես միշտ, Արցախյան գոյամարտում էլ, նրանք մեզ հետ էին, մեր կողքին, նույն խրամատում: Նրանցից շատերն էլ ընկան,- ասում է Հակոբյանը:

-Տարիներ են անցել, բայց որ՞ եզդու, ինչո՞ւ չէ հայի, հիշողության մեջ վառ չէ Անդրկովկասի եզդիների ցեղապետ Ուսուբ բեկի կերպարը, -պատմում է Շամիրամի (Աշտարակի տարածաշրջան) համայնքապետ Մրազ Ուսուբյանը: 1888-ին ընդունվելով էջմիածնի ճեմարան, նա ընկերանում է Կոմիտասի հետ: Ճեմարանական կրթություն ստանալով, իր ողջ կյանքը նվիրաբերում է հայոց պետականության կայացմանը: Մասնակցել է Բաշ-Ապարանի ու Սարդարապատի ճակատամարտերին: Եղել է Հայաստանի առաջին հանրապետության ռազմական խորհրդի անդամ:

1990 թվականների սկզբներից սկսած տնտեսական պատճառներով եզդիներից շատերն արտագաղթել են Հայաստանից: Սակայն նրանք կարծում են, որ արտագաղթը ժամանակավոր բնույթ ունի, եւ որ իրենք Հայաստանից բացի այլ հայրենիք չունեն:

Համլետ Խաչատրյան
«Ծալին աշխարհ»
թերթի գլխավոր խմբագիր

Մոլոկաններ. դրվագ փակ հասարակության կյանքից

Շուբին. «Հայաստանն իմ հայրենիքն է»: ▸ *Լուսանկարը` Էմիլ Յավիչի* ◂

ՅԱԿՈՎ Իվանովիչ Շուբինը 76 տարեկան է: Հայաստանը համարում է իր հայրենիքը: Նրա հետ զրուցեցինք իր տան բակում: Առաջարկեց նստել բետոնին, գոմից բերված փայտերը փռելով վրան: - Եթե իմ պապերը համարել են, ես ինչո՞ւ պետք է չհամարեմ: Այսքան տարի ապրում ենք այստեղ, ազգային, կրոնական խտրականության որեւէ դեպք չի եղել: Նա Հայ Առաքելական եկեղեցու մասին եւս «դրական» արտահայտվեց, ասելով, որ ընդհանրապես գաղափար չունի այդ մասին:

Մոլոկանների առաջին խմբերը Հայաստանում բնակություն են հաստատել 1836 թվականին, Սեւանի տարածաշրջանում Ռուսաստանի կայսր Նիկոլայ առաջինի օրոք: Չընդունելով ռուսական ուղղափառ եկեղեցին, նրանք պրոբլեմներ են ունեցել իշխանությունների եւ հոգեւորականության հետ, որի պատճառով էլ արտաքսվել են այդ երկրից, բնակություն հաստատելով նաեւ Անդրկովկասի երկրներում: Հայաստանում նրանց քանակը շուրջ 5000 է:

Հոգեւոր քրիստոնյա մոլոկանները կրոնական աղանդ են Ռուսաստանում, որոնք ծագել են 18-րդ դարի սկզբներին: Նրանք այլաբանորեն են մեկնաբանում Աստվածաշունչը, քրիստոնեական դավանաբանությունը, խորհուրդները:

Մոլոկանությունը սոցիալական բողոքի կրոնական ձեւ էր ընդդեմ ճորտատիրության եւ եկեղեցու: Սոցիալական հակասությունների հողի վրա առանձնացել են «պրիգուններ», որոնց հատուկ է միստիկական էքստազային պաշտամունքը (կրոնական էքստազ, ցատկել, թռչել, ցնցվել), էսխատոլոգիայի (ուսմունք աշխարհի վերջի եւ ահեղ դատաստանի մասին) եւ քիլիազմի (ուսմունք երկրի վրա Աստծո հազարամյա թագավորության մասին) գաղափարները:

Խորհրդային տարիներին մոլոկանները չէին ընդունում դպրոցներում իրենց երեխաների հոկտեմբերիկ, պիոներ, կոմերիտական լինելը: Նրանք վզկապը համարում էին կարմիր օձ եւ թույլ չէին տալիս երեխաներին այն կապել: Այժմ այդպիսի պրոբլեմներ չկան, սակայն դպրոց հաճախում են հիմնականում տառաճանաչություն ձեռք բերելու համար:

Լերմոնտովո(960 բնակչից 770-ը մոլոկան են, 140-ը հայ, 50-ը եզդի) համայնքի ղեկավար Էդիկ Չախալյանը գյուղի թիվ 1 հիմնահարցը համարում է դպրոցի վերանորոգման անհրաժեշտությունը: Ճիշտ է տանիքը նորոգված է, ապակիներ կան, դասագրքերն անվճար են տրամադրվում Ռուսաստանի Դաշնության կողմից, սակայն անմխիթար վիճակ ասվածը քիչ կարելի է համարել այցելելով կրթօջախ:

Բնակչությունն այստեղ զբաղվում է հողագործությամբ ու անասնապահությամբ: Աճեցնում են կաղամբ, բազուկ, կարտոֆիլ ու գազար: Մոլոկաններն, ըստ գյուղապետի, պարտաճանաչ վճարում են բոլոր հարկերը, բանակից չեն խուսափում: Համայնքի մոլոկաններից 50-ը «պրիգուններ» են, 100-ը «պրիգուն-մաքսիմականներ», մնացածը «պոստոյաննիներ»:

«Պրիգունների» առաջնորդ Շուբինը Ռուսական ուղղափառ եկեղեցուց առանձնանալը բացատրեց Աստվածաշնչում այն տոների մասին հիշատակված չլինելով, որոնք տոնում են ուղղափառները: Նա մեր իշխանություններից գոհունակություն հայտնեց, որ երեխաներին չեն ստիպում վզկապ կապել: Շուբինը դժգոհ էր որոշ երիտասարդ մոլոկաններից, ովքեր խախտելով «օրենքը», ամուսնանում են այլազգիների հետ (այդ թվում հայերի):

- Մոլոկանները փչացել են,- ասում է նա,- հարբեցողները շատ են, այլանդակությամբ են զբաղվում: Ոմանց վտարել ենք մեր սեկտայից:

Շուբինը 6 երեխա է ունեցել (3 որդի եւ 3 դուստր): - Ավագ որդիս նորմալ անձնավորություն է,- ասում է նա,- իսկ կրտսերը հարբեցողի մեկն է, ինձ չի թողնում հանգիստ ապրեմ: Գյուղի ծայրին տուն եմ կառուցել, ամուսնացրել, չորս երեխա է ունեցել: Հարբեցողությամբ զբաղվեց, բաժանվեց կնոջից: Վերջինս հետո իրենից շատ էր խմում: Այժմ տղաս ինձ հետ է ապրում: Ի՞նչ անեմ, դիմանում եմ, ոստիկանություն հո չե՞մ դիմելու:

Ֆիոլետովո գյուղը հանրապետության միակ համայնքն է, որն ամբողջությամբ մոլոկաններով է բնակեցված: Մեր այցելության օրը գյուղապետ Ալեքսեյ Նովիկովը Երեւանում էր: Զրուցեցինք գյուղապետարանի աշխատակցուհի Եվդոկիա Սուկովիցինայի հետ: Նա, իհարկե, տուն չհրավիրեց: Գյուղում ապրող 1504 բնակչից, ըստ նրա 13-ն են հայ (բոլորը մի գերդաստանից, 3 տնտեսություն): Նա թաքցրեց տարբեր կրոնական խմբավորումների առկայությունը գյուղում: Տիկին Եվդոկիան դժգոհ էր, որ հողատարածքները քիչ են, իսկ մոլոկանները աշխատասեր են եւ ի վիճակի են ավելի շատ հողամասեր մշակելու:

Սամսոն Պողոսյանի գերդաստանը միակն է գյուղում որպես «ազգային փոքրամասնություն»:

Շուրջ 60 տարի ապրում ենք այստեղ եւ չենք հիշում ազգամիջյան բախման որեւէ դեպք,- ասում է նա:

Եվ Լերմոնտովոյում, եւ Ֆիոլետովոյում տների տանիքներին հեռուստացույցի անտեննաներ չկային: Պարզվեց, որ մոլոկանների մոտ, մանավանդ «պրիգուն մաքսիմականների», արգելվում է հեռուստացույց նայել, ռադիոհաղորդումներ լսել, չկա նաեւ գծային ռադիո: -Երիտասարդ ընտանիքներում թաքուն դիտում են հեռուստացույց, - ասաց Ֆիոլետովոյի միջնակարգ դպրոցի տնօրեն, վաննորցի Վալերի Միրզաքեկյանը, որը 30 տարի աշխատում է այդ գյուղում:

Հայոց լեզուն, որքան էլ զարմանալի թվա, մոլոկանների համար անգլերենի պես մի բան է, տղաները սովորում են բանակում, իսկ աղջիկներն այդ մասին մտածելու ժամանակ չունեն:

Հայ Առաքելական եկեղեցու Գուգարաց թեմի առաջնորդ Սեպուհ եպիսկոպոս Չուլջյանն ասաց, որ մոլոկանները բարեպաշտ, համեստ, մաքրակենցաղ եւ աշխատասեր են: Իսկ որպես աղանդ պարփակված են իրենց մեջ, եւ ի տարբերություն քրիստոնեական աղանդների մարդորսությամբ չեն զբաղվում, տոտալիտար չեն:

Մանվել Միկոյան
«Լոռու մարզ»
թերթի գլխավոր խմբագիր

Ադրբեջանը Կիպրոսում խախտում էր Թուրքիայի քաղաքական հաշվարկները

Ապրիլի 24-ին Կիպրոսի վերամիավորմանը կիպրացի թուրքերը կողմ քվեարկեցին: Քանի որ ՄԱԿ-ի գլխավոր քարտուղար Կոֆի Անանի ծրագրով նախատեսվող այդ վերամիավորումն իրականում օրինականացվում է Կիպրոսի մասնատվածությունը ընդհանուր պետության քողի տակ, ուստի հույները համապատասխանաբար դեմ քվեարկելով մերժեցին ծրագիրը: Այլ կերպ, հանրաքվեն դրական ելք չունեցավ, եւ Կիպրոսի Հանրապետությունը Եվրամիությանն անդամակցեց առանց թուրքական հատվածի:

Հարցը, սակայն, անդամակցությունը չէր, այլ Անանի վերամիավորման ծրագիրը մերժող հունական կողմի վրա միջազգային ճնշումները: Հատկանշական է, որ դրանք գործադրեցին ինչպես ՄԱԿ-ն ու ԱՄՆ-ը, այնպես էլ ԵՄ-ը: Ճնշումների արտահայտությունը դարձան «Հյուսիսային Կիպրոսի թուրքական հանրապետության» դեմ կիրառվող պատժամիջոցների վերացման, նրա հետ քաղաքական ճնշումների ակտիվացման, ինչպես նաեւ ինքնակոչ այդ հանրապետությունում ԵՄ-ի ներկայացուցչության բացման արեւմտյան նախաձեռնությունները:

Ավելին, ապրիլի 29-ին Ստրասբուրգում Եվրախորհրդի խորհրդարանական վեհաժողովում քննարկման դրվեց «Հյուսիսային Կիպրոսի թուրքական հանրապետության» պատգամավորներին հույն պատգամավորների հետ նույն պատվիրակության կազմում ընդգրկելու հարցը: Թեեւ Հունաստանի ներկայացրած բանաձեւը ձայների 47 կողմ, 23 դեմ հարաբերակցությամբ ընդունվեց եւ կիպրացի թուրքերը զրկվեցին Եվրախորհրդում ներկայանալու իրավունքից, սակայն քաղաքական զարգացումների բարենպաստ ընթացքը Կիպրոսի թուրքական հատվածի համար մեծապես ոգեւորեց Թուրքիային:

Վարչապետ Ռեջեփ Թայիփ Էրդողանի կառավարությունը, որը մինչ ապրիլի 24-ի հանրաքվեն արտահայտվում էր ՄԱԿ-ի գլխավոր քարտուղարի վերամիավորման ծրագրի օգտին, հանրաքվեից հետո սկսեց արտահայտվել «Հյուսիսային Կիպրոսի թուրքական հանրապետության» միջազգային ճանաչման օգտին: Նա պատճառաբանում էր, թե Անանի ծրագիրը, հետեւաբար վերամիավորումը հունական կողմն է մերժել, հարկե, առանց մանրամասնելու մերժման հանգամանքները:

Ակնհայտ է, որ վարչապետ Էրդողանն առաջին հերթին ճանաչում էր ակնկալում Ադրբեջանից, Միջին Ասիայի թուրքալեզու հանրապետություններից, ապա եւ իսլամական աշխարհից: Ակնկալիքների իրականացումը ենթադրում էր, որ թուրքալեզու հանրապետություններից եւ մահմեդական երկրներից որեւէ մեկն այդ ուղղությամբ առաջին քայլը կկատարի: Քանի որ ապրիլի կեսերին Անկարայում Իլհամ Ալիեւը հավաստիացրել էր, որ եթե Կիպրոսի վերամիավորման հանրաքվեն դրական ելք չունենա, ապա Բաքուն կարող է ճանաչել «Հյուսիսային Կիպրոսի թուրքական հանրապետությունը», ուստի ճանաչման առաջին քայլը հենց Ադրբեջանից էր ակնկալվում:

Ապրիլի 29-ին, սակայն, Ստրասբուրգում Հունաստանի ներկայացրած բանաձեւի քննարկումից հրաժարվելու ադրբեջանցի 6 պատգամավորների արարքը, որոնց Իլհամ Ալիեւն էր գլխավորում, ցույց տվեց, որ Ադրբեջանը ոչ միայն պատրաստ չէ ճանաչել «Հյուսիսային Կիպրոսի թուրքական հանրապետությունը», այլեւ չի էլ փորձում նպաստել, որ կիպրացի թուրք պատգամավորները հունական պատվիրակության կազմում մուտք գործեն Եվրախորհուրդ:

Թեեւ թուրքական մամուլը շարունակում է ակտիվորեն արծարծել քվեարկությունից ադրբեջանցի պատգամավորների հրաժարվելու հարցը եւ կարծիք է հայտնում, որ դա անհնար էր առանց Ադրբեջանի բարձրագույն ղեկավարության իրազեկության, այնուամենայնիվ, խնդիրը քվեարկությունը չէ, այլ Թուրքիայի քաղաքական հաշվարկները: Ինչո՞ւ: Այն պարզ պատճառով, որ Թուրքիան Կիպրոսում որպես «Հյուսիսային Կիպրոսի թուրքական հանրապետության» ճանաչման, այսինքն կղզու փաստացի մասնատման նախապայման, բարենպաստ դիրքերում հայտնվելու համար բոլոր հաշվարկներն արել էր վերամիավորման Անանի ծրագրի նկատմամբ հունական կողմի բացասական վերաբերմունքի հիման վրա: Երբ հույները մերժում են ծրագիրը, եւ Թուրքիայի առջեւ բացվում է կղզին մասնատելու հեռանկարը, ադրբեջանցի պատգամավորները հրաժարվում են վերոհիշյալ քվեարկությունից:

Ավելին, նրանք դեռ կարծիք են հայտնում, որ կիպրացի թուրք պատգամավորների ընդգրկումը հունական պատվիրակության կազմում կնշանակեր «Հյուսիսային Կիպրոսի թուրքական հանրապետության» ճանաչում, ապա եւ ավելացնում. «Իսկ դա վտանգավոր նախադեպ կստեղծի Լեռնային Ղարաբաղի անջատողականներին ճանաչելու համար»: Նախադեպի պարագան ակնհայտ է, որ թույլ չի տալու Ադրբեջանին երբեւէ ճանաչել վերոհիշյալ ինքնակոչ հանրապետությունը: Ուրեմն, առաջին քայլի բացակայությամբ խիստ սահմանափակվելու են ինքնակոչ հանրապետության ճանաչմանն ուղղված Թուրքիայի հնարավորությունները:

ՀԱԿՈԲ ՉԱՔՐՅԱՆ

Հրապարակվել է ընդլայնված Եվրոպայի ռազմավարական ծրագիրը

Թուրքիային ընդառաջո՞ւմ են

Եվրահանձնաժողովն իր առաջին ընդլայնված նիստում հրապարակել է «Բարիդրացիության եվրոպական քաղաքականություն» անունը կրող ռազմավարական նոր ծրագիրը, որտեղ ուրվագծվում են ապագա Եվրոպայի մոտավոր սահմանները: «Ֆիգարոյի» թղթակիցը Բրյուսելից հաղորդում է, որ, ըստ այդ ծրագրի նախատեսվում է ստեղծել ազատ փոխանակության հսկայական գոտի, որը կտարածվի Մարոկկոյից մինչեւ Լիբանան, ներառելով Ռուսաստանը, Ուկրաինան, Մոլդովան, Միջերկրածովյի երկրները եւ Հարավային Կովկասի 3 պետությունները:

Ապագայում նախատեսվում է եվրամիության եւ իր հարեւանների «տնտեսական լիակատար միանացում»: Խոսքն ապրանքների, ծառայությունների, կապիտալների եւ մարդկանց ազատ տեղաշարժերի մասին է: Եվրոպայի «նոր հարեւանները» միեւնույն էլ կկարողանան իրենց թեկնածությունն առաջ քաշել եվրամիությանն անդամակցելու համար:

Ի տարբերություն ԱՄՆ-ում մշակված «Մեծ Մերձավոր Արեւելքի» ծրագրի (որին **«Ազգը»** քանիցս անդրադարձել է) եվրոպական նոր ռազմավարությամբ առաջարկվում են կոնկրետ համագործակցություն եւ տարեկան 800 մլն եվրոյի հասնող ֆինանսավորման շռայլ ծրագիր:

Եվրամիության ընդլայնման հարցերի գծով հանձնակատար Գյունտեր Ֆերհոյգենի խոսքերով, Միությունը «պատրաստ է խորացնել կապերն Արեւելքի եւ Հարավի հետ՝ սահմանազատման նոր գծեր թույլ չտալու նպատակով»: Բարիդրացիությունն Արեւելյան Եվրոպայում վերաբերում է Ռուսաստանին, Ուկրաինային, Մոլդովային եւ Բելառուսին, թեեւ վերջինիս վարչակարգի հետ եվրամիությունն ընդհատել է քաղաքական երկխոսությունը մարդու իրավունքների ոտնահարման պատճառով:

Եվրահանձնաժողովն առաջարկում է ընդլայնել գործընկերությունը Հայաստանի, Վրաստանի եւ Ադրբեջանի հետ: Ֆերհոյգենի կարծիքով, տարածաշրջանային զարգացումներն «անհրաժեշտ են դարձնում այդ հեռանկարը»: Մերձավոր Արեւելքում գործընկերության առաջարկ է արվում Սիրիային, Հորդանանին, Իսրայելին եւ Պաղեստինյան ինքնավարությանը: Միջերկրական ծովի ավազանում կխորացվի համագործակցությունը Մաղրիբի երկրների, Եգիպտոսի եւ Լիբիայի հետ:

Ըստ «Ֆիգարոյի», տնտեսական գործընկերության առաջարկը ենթադրում է նաեւ քաղաքական ուղերձներ, որոնցից ամենաբացահայտն ուղղված է Անկարային: «Եթե Սիրիան, Հայաստանը եւ Վրաստանը հայտնվել են Եվրոպայի նոր հարեւանների պաշտոնական ցանկում, դա նշանակում է, որ Եվրահանձնաժողովը Թուրքիային արդեն ընդգրկում է Եվրամիության մեջ», գրում է թերթը: Միությանն անդամակցելու բանակցությունների ծավալումից 6 ամիս առաջ հղվող այս ուղերձը պետք է հուսադրի թուրքերին, ինչպես նաեւ դեպի ԵՄ ձգտող բալկանյան պետություններին:

ՀԱՄԱՌՈՏ

Հնդկաստանի ընտրություններում հաղթել է Սոնյա Գանդիի կուսակցությունը

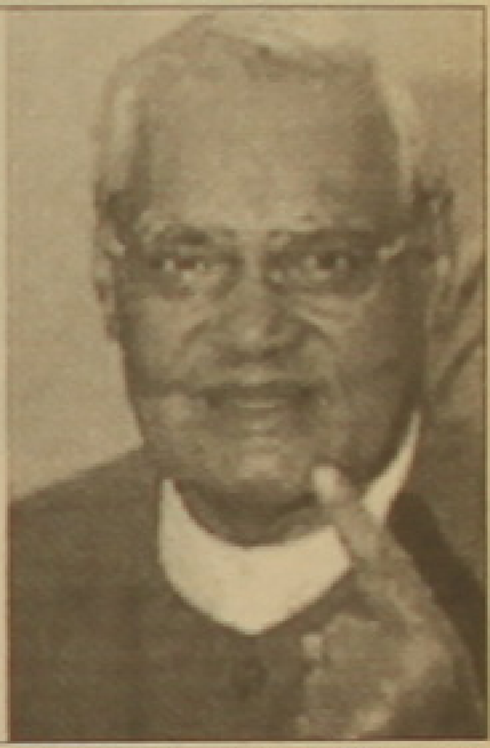

Հնդկաստանում անցկացված խորհրդարանական վաղաժամկետ ընտրություններում վարչապետ Աթալ Բիհարի Վաջպայիի «Բհարատիա ջանատա» կուսակցությունը պարտություն է կրել: Ըստ նախնական տվյալների, հաղթանակի է հասել խոշորագույն ընդդիմադիր կուսակցությունը՝ Հնդկական ազգային կոնգրեսը, որի ղեկավարը սպանված վարչապետ Ռաջիվ Գանդիի այրին է՝ Սոնյա Գանդին: Խորհրդարանի ստորին պալատում Հնդկական ազգային կոնգրեսն ստացել է 545 տեղերից 219-ը, «Բհարատիա ջանաթան»՝ 195 տեղ:

Վարչապետ Վաջպային ընդունել է կառավարող կուսակցության պարտությունը եւ հայտարարել, թե ուրբաթ օրը հրաժարական է տալու: Երեկ հետմիջօրեին նա Հնդկաստանի նախագահ Աբդուլ Ղալամին է հանձնել հրաժարականի դիմումը:

BBC-ի տվյալներով, քվեարկությանը մասնակցել է ընտրության իրավունք ունեցող 675 մլն հնդիկների 56 տոկոսը: Քվեների հաշվառումն այս անգամ անհամեմատ արագ է կատարվում, քանի որ քվեարկությունն անցկացվել է էլեկտրոնային մեքենաների օգտագործմամբ:

Նոր կառավարություն կազմելու համար Հնդկական ազգային կոնգրեսը պետք է դաշինք կնքի ընտրություններում մասնակից փոքր կուսակցությունների եւ կոմունիստների հետ:

Գազայում կատաղի մարտերը շարունակվում են

Ընթացիկ շաբաթվա սկզբից Գազայի հատված մտած իսրայելական զորքը շարունակում է կատաղի ընդհարումները պաղեստինցի զինյալների հետ: Իսրայելցիները կիրառում են ծանր զրահատեխնիկա եւ մարտավարական օդում՝ ուղղաթիռներ եւ F-16 ռազմօդանավեր: Պաղեստինյան աղբյուրները հաղորդում են, որ երեկ երկու հրթիռահարված է հասցվել Ռաֆահի գաղթավայրին: Վիրավորվել են 14 պաղեստինցիներ:

«Ֆոքս» հեռուստաընկերության տվյալներով, վերջին երեք օրերին Գազայի հատվածում մարտերի ընթացքում զոհվել են իսրայելցի 11 զինծառայողներ եւ 23 պաղեստինցիներ: Վիրավորվել է 175 պաղեստինցի: Մասնագետների կարծիքով, իսրայելական բանակի ներկայիս գործողությունն ամենախոշորն է վերջին տասը տարում: Իսրայելի իշխանությունները պնդում են, թե գործողության նպատակը պաղեստինցի զրոհայինների հայտնաբերումն է ու ոչնչացումը:

28 կեղծ մասնագետ ԱՄՆ միջազգային անվտանգության համակարգում

Միջուկային անվտանգության համար պատասխանատու ամերիկյան գերատեսչություններում բացահայտվել են կեղծ դիպլոմներ ունեցող 28 բարձրաստիճան աշխատակիցներ: Կոնգրեսի վերստուգիչ վարչության ստուգումներից պարզվել է, որ նրանց ակադեմիական հաջողությունները վկայող փաստաթղթերն իրականում գնվել են չհավատարմագրված քոլեջներում:

BBC-ն հաղորդում է, որ նման հաստատությունները հաճախ օգտագործում են հանրահայտ բարձրագույն դպրոցների անվանումներին նմանվող անուններ: Այդ կասկածելի քոլեջները շատ քիչ են զբաղվում բուն ուսումնական գործընթացով, իսկ դիպլոմները տալիս են «ուսանողի» կենսափորձի եւ կարիերայի հիման վրա: Ամերիկացի հիշյալ պաշտոնյաները որակավորման բարձրացման դիմաց վճարել են բյուջեի փողերից:

Համաձայն օրենքի, պետությունը վճարում է իրեն ծառայողների ուսման շարունակման դիմաց, բայց միայն հավատարմագրված քոլեջներին եւ համալսարաններին: Բացահայտված 28 բարձրաստիճան պաշտոնյաներից մեկը խոստովանել է, որ ինքը մագիստրի դիպլոմը ձեռք է բերել 5000 դոլարով: Ընդսմին պարապմունքների չի հաճախել եւ քննություն չի հանձնել: Պաշտոնյան խոստովանել է, որ նախորդ կրթության եւ կենսափորձի հիման վրա անչափ հեշտությամբ ստացած գիտական աստիճանն օգնել է իր կարիերային:

Կոնգրեսի վերստուգիչ վարչությունում կարծում են, որ կեղծ դիպլոմ եւ գիտական աստիճան ունեցող բարձրաստիճան պաշտոնյաների թիվն իրականում շատ ավելի մեծ է:

Կուբացի այլախոհները խստիվ քննադատել են Բուշին

Կուբայի ամենահայտնի այլախոհ, եվրախորհրդարանի շնորհած Անդրեյ Սախարովի անվան մրցանակի դափնեկիր Օսվալդո Պայան հայտարարել է, որ ոչ թե ամերիկացիները, այլ կուբացիները պետք է որոշեն, թե ինչպես են Ֆիդել Կաստրոյի վարչակարգից անցնելու ժողովրդավարությանը:

Մի քանի օր առաջ ԱՄՆ նախագահ Ջորջ Բուշը հայտարարել էր, որ իր երկիրը նոր պատժամիջոցներ կձեռնարկի Կուբայի դեմ եւ մի քանի միլիոն դոլարով կավելացնի Կուբայի համար նախատեսված ռադիոհաղորդումների ֆինանսավորումը:

BBC-ն հաղորդում է, որ երկու ուրիշ այլախոհներ՝ Մանուել Կուեստա Մորուան եւ Էլոյ Գուտիերես Մենոյոն, բողոքի նամակ են հանձնել Հավանայում ԱՄՆ-ի դիվանագիտական դեսպանորդին: ԱՄՆ պետքարտուղար Քոլին Փաուելին հասցեագրած նամակում Մենոյոն նշում է, որ ԱՄՆ-ի ծրագիրը հավասարազոր է զինված հակամարտության հրահրման:

Կուբացի մեկ ուրիշ այլախոհ՝ Էլիսարդո Սանչեսը, ամերիկացիների առաջարկությունները բնութագրել է «միանգամայն անարդյունավետ քայլեր, որոնք միջամտություն են Կուբայի ներքին գործերին»:

Ազատության կղզու նկատմամբ ձեռնարկվող ամերիկյան նոր պատժամիջոցների նպատակն է արագացնել Ֆիդել Կաստրոյի վարչակարգի անկումը եւ թույլ չտալ, որ իշխանությունն անցնի նրա կրտսեր եղբոր՝ Ռաուլի ձեռքը: BBC-ի թղթակիցը Հավանայից հաղորդում է, որ Ջորջ Բուշի հայտարարությունից հետո Կուբայի իշխանությունները խիստ խնայողության ռեժիմ են մտցրել: Մթերային խանութների առջեւ երկար հերթեր են գոյացել:

Դեմոկրատական կուսակցությունից ԱՄՆ նախագահության թեկնածու, սենատոր Ջոն Քերրին Բուշի նոր առաջարկություններն անվանել է «ընտրությունների տարում ձեռնարկված անսկզբունք քաղաքական քայլ»:

Մշակույթ

Աշխարհը նշում է Դալիի 100-ամյակը

Իսպանացի մեծ նկարիչ, սյուրռեալիզմի դասական Սալվադոր Դալիի 100-ամյակը լրացավ մայիսի 11-ին: Իր տարօրինակություններով հայտնի Դալին սյուրռեալիզմը բնութագրել է որպես «աշխարհ»: Նրա խոսքերով, «սյուրռեալիզմի խելահեղ մտահղացումն աշխարհի գաղափարների միացումն էր դասական արվեստի վեհ ավանդույթներին»:

Ֆիգերաս գավառական քաղաքում ծնված Դալին ամբողջ կյանքում փորձել է իր ծնունդը ներկայացնել ինչ-որ գերբնական ձեւով: Իր ստեղծագործական գործունեության որոշ տարիներին նա փորձում էր նմանվել Աթենաս աստվածուհուն, իրեն համոզելով, թե նրա պես ծնվել է գերագույն աստված Զեւսի գլխից:

Հակառակ տարածված կարծիքին, BBC-ն նշում է, որ սյուրռեալիզմը Դալին չի հայտնագործել: Այդ շարժումն արդեն գոյություն ուներ Փարիզի նկարիչների, բանաստեղծների եւ նույնիսկ կինեմատոգրաֆիստների մեջ, երբ նրանց հարեց 1929 թ. համաշխարհային արվեստի մայրաքաղաք եկած իսպանացի երիտասարդ նկարիչը:

Ի տարբերություն իր համախոհների շատերի, նա գեղարվեստի ասպարեզում խորագիտակ էր եւ գաղափարներ էր քաղում ամենատարբեր, երբեմն հակասական աղբյուրներից՝ վեհամբարձ կլասիցիզմից եւ պոռնկագրությունից, Վերածննդի նրբակերտ գործերից եւ իտալական ֆուտուրիզմից: Նա իր հայրենակից Լուիս Բունյուելի հետ միասին ստեղծեց սյուրռեալիստական կինոյի առաջին գլուխգործոցները՝ «Անդալուզյան շունը» եւ «Ոսկե դարը», որոնց պրեմիերաները Փարիզում հանգեցրին ոստիկանության հետ հանդիսականների բախումների:

Դրամն ու փառքը դարձան նրա անձի անկապտելի մասերը: Դալին արվեստը մտցրեց երազների, անուրջների եւ պատրանքների աշխարհ, երբեմն աներեւակայելի բաները դարձրեց ընդունելի եւ հանրամատչելի. Նրա կտավներում մարմինը վերածվում է երեւակայության, քարը՝ բանջարեղենի, ժամանակը հոսում է, ամեն ինչ աղավաղվում, լղոզվում եւ վերածվում խորհրդանշանների: Նրա հետ մուտք ենք գործում ենթագիտակցության աշխարհ, ցնցող, հաճախ մղձավանջային, բայց սքանչելի տեսիլների աշխարհ:

Դալիի 100-ամյակի առթիվ կազմակերպվում է նրա 400 գործերի ցուցահանդեսը, որը Բարսելոնից կտեղափոխվի Մադրիդ, ապա՝ աշխարհի տարբեր երկրներ: Հատուկ ցուցադրություն է բացվել Սանկտ Պետերբուրգում (Ֆլորիդայի նահանգ), որի հիմքը Մորզե ամուսինների հավաքածուն է:

Գ. Ք.

Հակոբ Գզրաշարյան. Փարիզի «Արարատ» ակադեմիան հայ միտքը դեպի հայրենիք ուղղելու կազմակերպություն է

1993 թ. սեպտեմբերի 6-9-ը ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի հովանավորությամբ Փարիզում կայացավ հայ գիտնականների երկրորդ համաշխարհային գիտաժողովը, որին մասնակցում էին բազմաթիվ հայ մասնագետներ Ավստրիայից, Ռուսաստանից, Հայաստանից, Լիբանանից, ԱՄՆ-ից, Մեքսիկայից, Գերմանիայից, Ավստրալիայից եւ այլ երկրներից, որոնց միավորել էր մեկ նպատակ՝ համախմբել հայ ժողովրդի մտավոր ու նյութական ներուժը եւ նպատակաուղղել դեպի Հայաստանի ու հայ ազգի հրատապ կարիքներն եւ առաջնային շահերը:

Գիտաժողովի նախաձեռնողն ու կազմակերպիչն էին Փարիզում գործող «Արարատ» գիտությունների ակադեմիան եւ նրա եռանդուն նախագահ, բժշկագիտության պրոֆեսոր Հակոբ Գզրաշարյանը, որն անցյալ շաբաթ Երեւանում մասնակցում էր Համաշխարհային հայկական կոնգրեսի նախագահ Արա Աբրահամյանի նախաձեռնությամբ կազմակերպված «Ցեղասպանության գործոնը հայ-թուրքական հարաբերությունների կարգավորման գործում» միջազգային գիտագործնական կոնֆերանսին:

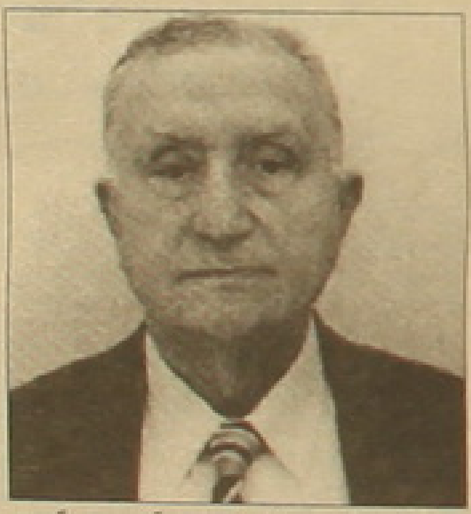

Նա իր հետ բերել էր իր ղեկավարած հաստատության հրատարակած ծավալուն ժողովածուն, որն ամփոփում է հիշյալ գիտաժողովի բոլոր զեկուցումները, մի մասը՝ ֆրանսերեն, մյուսը՝ հայերեն: Բավական է ասել, որ միայն Հայաստանից 60 գիտնական է մասնակցել այդ մեկշաբաթյա հավաքին:

«Արարատ» ակադեմիան մոտ ապագայում նշելու է իր ստեղծման 20-ամյակը, մեր թղթակցին ասաց Հ. Գզրաշարյանը, սակայն նրա ստեղծման գաղափարը սկիզբ է առել Բեյրութում եւ շուրջ 30 տարվա պատմություն ունի: Հաստատության շուրջ 200 անդամների աշխարհագրությունը շատ ընդարձակ է՝ Չինաստան, ԱՄՆ, Ֆրանսիա ու այլ երկրներ, ընդգրկված են գիտության տարբեր բնագավառների հայտնի ներկայացուցիչներ, արվեստի անվանի գործիչներ:

Ակադեմիայի գործունեությունն ընդգրկում է ավելի քան 20 բնագավառ՝ ճշգրիտ գիտություններ, իրավաբանություն, լեզվաբանություն, պատմություն, արվեստ եւ այլն:

Անդրադառնալով երեւանյան կոնֆերանսին, պրն Գզրաշարյանը, որի ղեկավարած ակադեմիան եւ անձամբ ինքը Համաշխարհային հայկական կոնգրեսի անդամ են, այն անվանեց խիստ օգտակար հայ-թուրքական հարաբերությունների կարգավորման ճանապարհին, նրա կարծիքով, Թուրքիան որքան արագ թոթափի անցյալի ծանր բեռը, այնքան շուտ կնորմալանան հարաբերությունները, եւ Թուրքիան այնքան շուտ կմտնի քաղաքակիրթ Եվրոպա:

Կոնֆերանսն ավելի շատ ցեղասպանության մասնագետների ժողով էր, որը որոշ չափով հեռու է մեր ակադեմիայի գործունեությունից, որովհետեւ մենք ամենից առաջ գիտական խնդիրներով ենք զբաղվում, ասաց նա:

Հ. Գզրաշարյանը, որը միջազգային մի շարք առողջապահական եւ այլ կազմակերպությունների, ակադեմիաների (Ֆրանսիա, Անգլիա, Ռուսաստան, ԱՄՆ, Լիբանան եւ այլն) անդամ է, մասնագիտությամբ վիրաբույժ է: 76-ամյա գիտնականը ծնվել է Բեյրութում, որտեղ եւ հիմնարար կրթություն է ստացել: Փարիզ է տեղափոխվել 1970-ականների կեսերին՝ շարունակելով իր բժշկագիտական եւ հասարակական-հայրենասիրական գործունեությունը:

Հոր ճանապարհով են ընթացել նաեւ երկու դուստրերը, որոնցից մեկը վիրաբույժ է, մյուսը՝ հոգեբույժ, իսկ որդին երաժիշտ է:

ԱՆԻԿ ՍԱՆԺԱՐՅԱՆ,
Արեւմուտքի թղթակից
«Ազգի» համար

Հայոց շարժումային լեզուն առաջին անգամ ամփոփվեց բառարանում

Գալուստ Գյուլբենկյան հիմնարկության հովանավորությամբ Երեւանի պետական համալսարանի հրատարակչությունը լույս է ընծայել բանասիրական գիտությունների դոկտոր Երջանիկ Գեւորգյանի «Հայոց շարժումային լեզվի բառարանը», որը հրատարակության է ներկայացրել համալսարանի հայագիտական կենտրոնը: Հեղինակն առաջին անգամ համակարգված ներկայացրել է հայոց շարժումային լեզուն, որը լայնորեն առնչվում է հասարակական գիտությունների, բնախոսության, թատրոնի, գրականության, սպորտի, պարարվեստի, կերպարվեստի եւ այլ բնագավառների հետ:

Շարժուբաբանությունը որպես գիտություն ձեւավորվել է նախորդ դարի 20-30-ական թվականներին, այլ լեզուներում հայտնի է «կինեսիկա» անվանումով: Շարժումային լեզվի նկատմամբ հետաքրքրությունը մեծացել է վերջին տասնամյակներում, գրվել են գիտական ուսումնասիրություններ, բառարաններ: Քիչ թվով ժողովուրդներ ունեն շարժումային բառարաններ՝ անգլիացիները, իտալացիները, լատինամերիկյան ժողովուրդները, հնդիկները, ռուսները, չինացիները եւ այլն:

Երջանիկ Գեւորգյանն առաջին անգամ համակարգված ներկայացրել է հայոց շարժումային լեզուն, որի համար հիմք են ծառայել առօրյայում մարդկանց կենդանի կատարումներից, կինոնկարներից ու ներկայացումներից, կիրառական արվեստի ու կերպարվեստի ստեղծագործություններից, բայց հատկապես հայ գրականությունից քաղած նյութերը: Հարկ է եղել կարդալու աշխարհաբար գրականության մեծագույն մասը՝ Խաչատուր Աբովյանից մինչեւ մեր օրերի գրողները, որոնց երկերում շարժույթները շատ հաճախ մանրամասն նկարագրվում են: Մեր ժողովրդի մեջ համընդհանուր գործածություն ունեցող կամ ճանաչում ունեցող շարժույթների թիվը հազարից ավելի է: Նշենք դրանցից մի քանիսը՝ ազդրին զարկել, աչքը ցույց տալ, ականջը բռնել, ակռաները իրար զարկել, ամբողջ մարմինը դողալ եւ այլն: Հեղինակը դրանք հավաքելու գործին ձեռնամուխ է եղել 1970 թվականից՝ ներկայացնելով 645 շարժույթ:

Բառարանը նախատեսվում է շարժուբաբանների, բանասերների, արվեստի մասնագիտությունների եւ բոլոր նրանց համար, ում հետաքրքրում են հայոց մեջ ընդունված շարժույթները, դրանց կատարման եղանակները, արտացոլումը հնչյունական լեզվում, իմաստները, հոմանիշները:

ՌՈՒԶԱՆ ՊՈՂՈՍՅԱՆ

ԵՐԵՎԱՆԻ ՊԱՏԿԵՐԱՍՐԱՀՆԵՐՈՒՄ

«Սա իմ թատրոնն է»

Շոթա Ոսկանյանի նկարների ցուցադրությունն այսօր

Գեղանկարիչ Շոթա Ոսկանյանը «Արամե» պատկերասրահում այսօր կներկայանա իր վերջին տարիների շուրջ 50 նկարների (յուղաներկ աշխատանքներ կտավ, թուղթ) ցուցադրությամբ: Երեկ ցուցասրահում, որը փորձում է արդի հայ կերպարվեստը ներկայացնել պրոֆեսիոնալ չափանիշներով, մեր զրույցի սկզբում նկարիչն ասաց, որ իր ներսի դարպասները փակ են: Այդ փակ դարպասների բանալին, իհարկե, նրա նկարչությունն է, որ առաջին հայացքից վարագուրված է թվում: Այս նկարաշարերը կարելի է համարել թատերականացված ներկայացման դրվագներ:

Այստեղ բնությունը նույնպես վարագույրից այն կողմ է, գործող պերսոնաժները դիմակավորված են: Այս թատրոնի բնակիչները, որ ծաղրածուներ ու ժանգլյորներ են կրկեսային հարդարանքներով, փորձում են ուրախ երեւալ, բայց հայտնի է՝ ծաղրածուներն ամենատխուր մարդիկ են: Իր նկարչությունը Շոթան չեզոք է համարում ուրախության կամ տխրության տրամադրություններից դուրս: Դրանից է, որ բեմական պատկերը ներկայանում է ստատիկ, անշարժ վիճակում, բայց դիմակների տակ արձանագրված է թաքնված մարդկային տխրությունը: Արլեկինը ծիծաղում է, զավեշտորեն շարժումներ անում, իսկ արցունքները դեպի ներս են հոսում:

Շոթայի գունաշխարհն էլ ասես մշուշված է, այստեղ վառ գույները բացակայում են, գույներն ու գծերն անխառն չեն բոլորովին, որ թերեւս կյանք-բեմ, դեմք-դիմակ երկվությունն է խորհրդանշում, կամ դրանց փոխներթափանցումը: Մարդը չգիտի, որտեղ է սկսում դեմքը, որտեղ դառնում դիմակ: Նկարների գույները պասիվ են, վերջին շրջանի գործերում ավելի ակտիվացած: Կրկեսային թեման առավել է գրավում նկարչին. «Սա գալիս է մանկությունից», ասում է նա, երեխան չի մասնակցում, բայց տեսնում է, որ այնտեղ՝ բեմի վրա, ժանգլյորը, ծաղրածուն ամեն ինչ անում են եւ հոգու խորքում երազում է այս աշխարհը, կրկեսային այդ ազատությունը: Կերպարներն իրենց հայացքներն ուղղել են մեզ՝ հանդիսականին ու արդեն իսկ մենակ չեն նկարի իրենց շրջանակներում: Այս գաճաճները, մարիոնետները տիկնիկներ չեն, նրանք կենդանի են, այստեղ ամեն ինչ թատերայնացված է եւ իրականում սա իմ թատրոնն է. հարցն այն է, որեւէ դիտողի մեջ այս աշխարհը կա՞, թե՞ չկա: Գուցե 4-5 մարդ կարող է դա ունենալ»: Կրկեսային նկարաշարի տեսարանները կյանքի շարժումից դուրս խաղի են նմանվում բնորոշ կանոններով, ուր կա հումոր, միամտություն, զարմանք ու խորամանկություն:

Նկարչի մի ուրիշ մտահղացման մեջ թատրոնն ավարտվում է, կերպարները փոխվում են, նկարաշարի կենտրոնական դեմքը դառնում է կինը, նրա մերկ ֆիգուրը լուսաստվերային շարադասմամբ: Պայմանական «Լույսը» խորագիրը կրող աշխատանքներում կնոջ մերկ մարմնին ընկած լույսն ակադեմիական նկարչության տեսակետից ճիշտ չի համարվել: Բայց նկարչի համար այդ լույսը կերպարներն ամբողջացնող գործոն է, որովհետեւ լույսը խտացնում է կնոջ գեղեցկության եւ տղամարդու ցանկության միասնությունը: Այս «իրադասում» (ի տարբերություն նախորդ շարքի) նկարներում կանայք ընդգծված մարմնածավալներով են, իսկ տղամարդը սիմվոլիկ դրսեւորումներով է ներկայացված ցուլի կամ մփաղդի տեսքով:

«Մասաղորներ» շարքից «Տոն» աշխատանքում մերկ աղջիկների պարը ցուլի առաջ, կանացի հմայքների, սեթեւեթանքների դրսեւորում է: Իսկ նկարներում հաճախակի հանդիպող հունա-հռոմեական առասպելաբանական տարրերն արտահայտում են հեղինակի ստեղծած մտացածին աշխարհի եւ հեռավոր անցյալի հետ ունեցած մշուշոտ առնչությունները:

- Կանացի մերկ ֆիգուրները գերիշխում են նկարներում:
- Ես նկարիչ եմ, ինչպես կարո՞ղ եմ չտեսնել գեղեցիկը:
- Գեղեցիկ է նաեւ ծաղիկը:
- Բնությունն ինքը ուսուցիչ է, պետք է օգտվել, մարսել ու ստեղծել սեփականը:
- Ազգային նկարչության ավանդական տարրերն ու բնորոշ գույները բացակայում են:
- Որպես ընդունված չափանիշներ, այո: Բայց արել եմ եղեռնին նվիրված «Խաչված աղջիկներ» շարքը եւ երկրաշարժի թեմայով նկարաշարը, որ ինչպես էլ արտահայտված լինեն նկարչորեն, ազգային են, որովհետեւ իմ ցավն են:

Ինչպես ամեն ստեղծագործողի, Շոթայի համար էլ գլխավոր արժեքն ազատությունն է:

Բազմաթիվ ցուցահանդեսներով Շոթա Ոսկանյանը մասնակցել է Հայաստանում, Կիպրոսում, Ռուսաստանում, Գերմանիայում, ԱՄՆ-ում, Շվեդիայում, իսկ 2001-ին Մարսելում կազմակերպված հայկական մշակույթի օրերին՝ անհատական ցուցահանդեսով:

«Արամե» պատկերասրահը Շոթա Ոսկանյանի արվեստը ներկայացրել է 2003 եւ 2004 թթ. միջազգային արտֆորումներին:

ՄԵԼԱՆՅԱ ԲԱԴԱԼՅԱՆ

ԾԱՂՐԱՆԿԱՐՉԻ ԱՉՔԵՐՈՎ

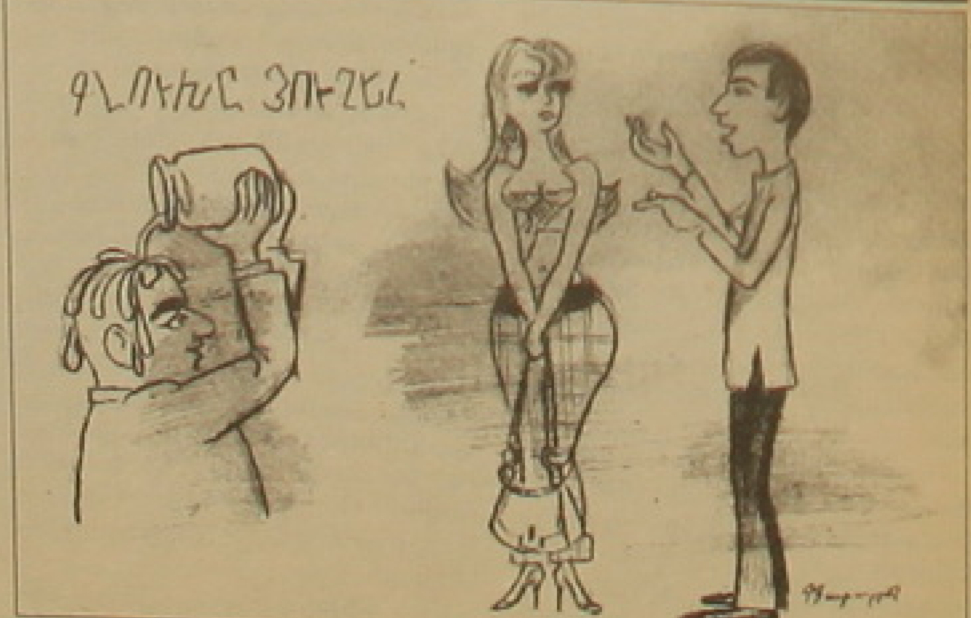

Մրցակցությունը սրվում է

Ֆուտբոլի ՀՀ բարձրագույն խմբի առաջնության 5-րդ տուրի հանդիպումները մեկ անգամ եւս վկայեցին, որ ընթացիկ մրցաշրջանում պայքարը թե մրցանակային տեղերի եւ թե ուժեղագույնների խմբում տեղը պահպանելու համար բավական թեժ է լինելու: Երկրի չեմպիոն «Փյունիկն» առաջնությունում կորցրեց առաջին միավորները, ընդ որում թիմը պարտությունից խույս տվեց խաղավարտից ընդամենը 4 րոպե առաջ: «Դինամո-Զենիթի» հետ արտագնա խաղում փյունիկցիներին պարտությունից փրկեց Ռաֆայել Նազարյանը: Իսկ մինչ այդ հաշիվը 20-րդ րոպեին բացել էր դինամոյական Նիկոլայ Աղասյանը: Երկրորդ խաղակեսի սկզբում Լեւոն Փաչաջյանը վերականգնել էր հավասարակշռությունը, սակայն 6 րոպե անց Գոռ Աթաբեկյանը կրկին առաջ էր մղել դինամոյականներին: «Դինամո-Զենիթը» մեկ անգամ եւս ապացուցեց իր մարտունակ թիմ լինելը:

Տուրի կենտրոնական հանդիպումն, անշուշտ, Ոսկեհատում «Լեռնագործ-Արարատի» եւ «Միկայի» մրցավեճն էր: Առաջին խաղակեսում արարատցիների խաղը ոչ մի կերպ չէր ստացվում: Ֆուտբոլիստները սխալվում էին պարզ իրադրություններում, կոմբինացիոն խաղն իսպառ բացակայում էր: Ի տարբերություն արարատցիների, «Միկան» գործում էր բավական համախմբված: Հյուրերը մի քանի սպառնալից պահեր ստեղծեցին, որոնցից մեկն էլ հանդիպման 39-րդ րոպեին դիպուկ հարվածով եզրափակեց Արմեն Շահգելդյանը: Նշենք, որ վերջինս իր վարպետ խաղով, դաշտում կատարած մեծ ծավալի աշխատանքով, անկասկած, «Միկայի» կազմում լավագույններից մեկն էր:

Ընդմիջումից հետո խաղի պատկերը կտրուկ փոխվեց: Արարատցիները, ձգտելով խույս տալ պարտությունից, զգալիորեն ակտիվացրին հարձակողական գործողությունները եւ շուտով հասան հաջողության: 57-րդ րոպեին տուգանայինի խաղարկումից հետո Կարեն Նավոյանը գնդակը փոխանցեց Մհեր Ավանեսյանին, որը հաղթող դուրս եկավ օդային մենամարտում: Գնդակը հայտնվեց Էդգար Սաֆարյանի մոտ, որն էլ գրավեց դարպասը: Բաց թողած գոլից հետո «Միկայի» ֆուտբոլիստները կրկին մեծ ուժերով գրոհներ ձեռնարկեցին փորձելով կորզել հաղթանակը: Սակայն արարատցիներն էլ իրենց հերթին պարտքի տակ չէին մնում եւ բավական վտանգավոր հակագրոհներ էին կազմակերպում: Հատկապես հիշարժան էին Մինասյանի եւ Ավանեսյանի վտանգավոր հարվածները, որոնք մի փոքր շեղ ստացվեցին: «Միկայից» կարող էր աչքի ընկնել Արտյոմ Ադամյանը, սակայն նրա գլխի հարվածը որսաց Ռաղաչյանը: Արմեն Շահգելդյանն էլ սուր անկյան տակ փորձեց գրավել դարպասը, սակայն հարվածը մի փոքր բարձր ստացվեց: Ընդհանուր առմամբ երկրորդ խաղակեսն անցավ թիմերի փոխնիփոխ գրոհներով: Սակայն նոր գոլ չգրանցվեց (1-1):

Բավական գոլառատ էր Գյումրիում կայացած «Շիրակ»-«Կիլիկիա» հանդիպումը, որում խփվեց 7 գոլ: Հաջողությունն ուղեկցեց հյուրերին, որոնք հաղթեցին 4-3 հաշվով: «Կիլիկիայից» արդյունավետությամբ աչքի ընկավ Նշան Էրզրումյանը՝ դառնալով «հեթ-տրիկի» հեղինակ: Մեկ գոլ էլ իր օգտին գրանցեց Հարություն Հովհաննիսյանը: Շիրակցիներից աչքի ընկան Անդրանիկ Բարիկյանը (2 գոլ) եւ Երվանդ Հակոբյանը: Հետաքրքրական է, որ բոլոր գոլերն էլ խփվեցին երկրորդ խաղակեսին, ընդ որում առաջինը հաջողության էր հասել «Շիրակը»: Այսպիսով, «Կիլիկիան» կամային հաղթանակ տոնեց: Ուրախալի է, որ մեծ ներուժ ունեցող կիլիկիացիները վերջապես կարողացան օգտագործել գոլային պահերը, ինչը նրանց չէր հաջողվել նախորդ հանդիպումներին:

«Հանրապետական» մարզադաշտում «Բանանցը» հյուրընկալել էր «Կոտայքին»: Մեկամյա ընդմիջումից հետո «Բանանցի» կազմում կրկին հանդես եկավ Տիգրան Եսայանը՝ իր վերադարձը նշանավորելով գոլով: Դա «Կոտայքի» դարպասը այդ խաղում խփված երկրորդ գնդակն էր: Իսկ մինչ այդ առաջին խաղակեսում Արշակ Ամիրյանը 11 մետրանոց հարվածով բացել էր հաշիվը: Կոտայքցիներին հաջողվեց միայն «թրջել» հաշիվը: Աչքի ընկավ Գագիկ Սուքիասյանը:

Մրցաշարային աղյուսակ

	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ	Մ
1. Փյունիկ	5	4	1	0	13-5	13
2. Միկա	5	3	1	1	8-6	10
3. Բանանց	5	2	2	1	6-5	8
4. Կիլիկիա	5	2	0	3	5-7	6
5. Արարատ	5	1	3	1	7-8	6
6. Շիրակ	5	1	2	2	7-8	5
7. Դին.-Զեն.	5	0	4	1	5-6	4
8. Կոտայք	5	0	1	4	4-10	1

Ռմբարկուները

Գալուստ Պետրոսյան	«Փյունիկ»	5
Արմեն Շահգելդյան	«Միկա»	4
Նշան Էրզրումյան	«Կիլիկիա»	3
Լեւոն Փաչաջյան	«Փյունիկ»	3
Երվանդ Հակոբյան	«Շիրակ»	3

Եզրափակիչի մասնակիցները հայտնի են

Հայտնի դարձան ֆուտբոլի Ռուսաստանի գավաթի եզրափակիչի մասնակիցները: Մայիսի 29-ին պատվավոր մրցանակը կվիճարկեն Սամարայի «Կռիլյա սովետովը», որում հանդես է գալիս Կարեն Դոխոյանը, եւ Գրոզնու «Թերեքը»:

«Կռիլյա սովետովը» կիսաեզրափակիչի պատասխան խաղում սեփական հարկի տակ 3-1 հաշվով պարտության մատնեց «Տորպեդո-Մետալուրգին»: Ընդ որում հաղթողին որոշելու համար նշանակվեց լրացուցիչ ժամանակ, քանի որ, ինչպես առաջին խաղում, այս անգամ էլ գրանցվել էր միեւնույն 1-1 հաշիվը: Լրացուցիչ ժամանակում Կարյակայի եւ Վինոգրադովի խփած գոլերը «Կռիլյա սովետովին» հաղթանակ պարգեւեցին:

«Թերեքը» հյուրընկալվելիս 2-1 հաշվով հաղթեց «Շիննիկին»: Մրցակիցների առաջին խաղում դարպասները մնացել էին անառիկ: Հարկ է նշել, որ Ռուսաստանի գավաթի խաղարկության պատմության մեջ առաջին անգամ եզրափակիչ հանդիպումն անցնելու է առանց մոսկովյան թիմի մասնակցության:

«Լացիոն» Իտալիայի գավաթակիր

Հռոմի «Լացիոն» նվաճեց Իտալիայի գավաթը: «Յուվենտուսին» չհաջողվեց ռեւանշի հասնել եզրափակիչ առաջին խաղում «Լացիոյից» կրած պարտության (0-2) դիմաց: Թուրինում կայացած պատասխան խաղում գրանցվեց ոչ-ոքի (2-2): Ընդ որում, «Յուվենտուսը» խաղը շահում էր 2-0 հաշվով շնորհիվ Դավիդ Տրեզեգեի խփած գոլերի: Սակայն հետագայում Կորադին ու Ֆյորեն հավասարեցրին հաշիվը:

Այդ հանդիպումը «Յուվենտուսի» գլխավոր մարզիչ Մարչելո Լիպիի վերջին խաղն էր «Դել Ալպի» մարզադաշտում: Մրցաշրջանի ավարտից հետո Լիպին հրաժեշտ կտա «Յուվենտուսին»:

Բրոնզե մեդալներին հավակնում է «Սերվետը»

Շվեյցարիայի առաջնության ավարտին մնացել է երկու տուր: Արդեն հայտնի են երկրի չեմպիոնն ու արծաթե մրցանակակիրը: Բրոնզե մեդալներն ամենայն հավանականությամբ կնվաճի «Սերվետը», որը թեեւ հյուրընկալվելիս զիջեց «Թունին» (1-2), սակայն 5 միավոր ավելի է վաստակել, քան 4-րդ տեղում ընթացող «Սենտ Գալենը»:

Իր դիրքերը զգալիորեն զիջել է «Ցյուրիխը», որում հանդես է գալիս Արթուր Պետրոսյանը: Հերթական խաղում «Ցյուրիխը» սեփական դաշտում ոչ-ոքի (2-2) ավարտեց հանդիպումը «Յանգ բոյզի» հետ: Երկրի չեմպիոն «Բազելը» հյուրընկալվելիս պարտվեց «Քսամաքսին» (1-3): «Արաու»-«Վիլ» խաղում դաշտի տերերը չորս անպատասխան գնդակ խփեցին: «Սենտ Գալենը» 2-1 հաշվով հաղթեց «Գրասհոպերսին»:

«ԱԶԱՐՅԱՆԻ ԳԱՎԱԹ»

Հայ մարմնամարզիկների առավելությունն ակնհայտ էր

Ալբերտ Ազարյանի անվան մարմնամարզության մարզադպրոցում մեկնարկել է օլիմպիական խաղերի, աշխարհի եւ Եվրոպայի չեմպիոն, Հայաստանի 20-րդ դարի լավագույն մարզիկ ճանաչված Ազարյանի անվան գավաթի անդրանիկ խաղարկությունը: Բացի հայ մարմնամարզիկներից, պատվավոր մրցանակի համար մրցավեճի են բռնվել նաեւ Սիրիայի եւ Իրանի մարզիկները: Արդեն հայտնի են թիմային մրցումների եւ բազմամարտի հաղթողները: Երկու մրցաձեւում էլ հայ մարզիկների առավելությունն ակնհայտ էր: Թիմային հաշվարկով հաղթող ճանաչվեց Հայաստանի առաջին հավաքականը: 2-րդ եւ 3-րդ տեղերում Սիրիայի եւ Իրանի ընտրանիներն են: Բազմամարտում բոլորին գերազանցեց մեր հավաքականի առաջատար Վահագն Ստեփանյանը: Նա հատկապես գերազանց հանդես եկավ օղակների վրա վարժություններում՝ արժանանալով ամենաբարձր գնահատականի (10 բալ): 2-րդ տեղը զբաղեցրեց Արտյոմ Ավետյանը, 3-րդը՝ Հարություն Մերդինյանն էր:

Այսօր հայտնի կդառնան մրցանակակիրներն առանձին գործիքների վրա:

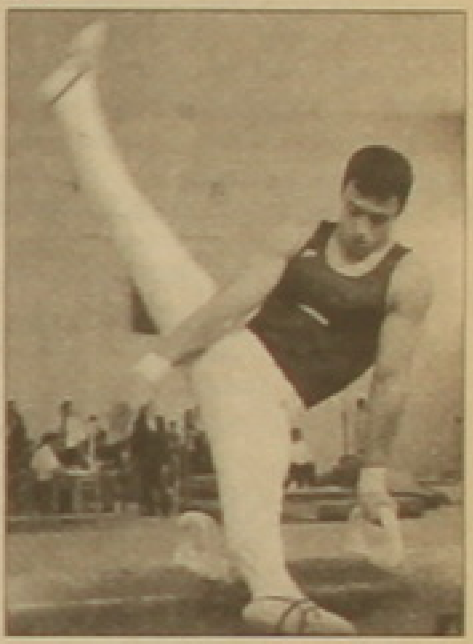

Կվիճարկեն նաեւ օլիմպիական ուղեգրերը

Այսօր Բուխարեստում մեկնարկում է ծանրամարտի Եվրոպայի հերթական առաջնությունը, որտեղ պարգեւներից զատ կխաղարկվեն նաեւ օլիմպիական ուղեգրեր: Հայաստանը ծանրամարտի եվրոպական ստուգատեսում կներկայացնեն մայրցամաքի բրոնզե մրցանակակիր Արմեն Նազարյանը (60 կգ), Էդգար Օհանյանը (66 կգ) եւ Լեւոն Գալստյանը (73 կգ): Մեր ծանրորդներից Աթենքի օլիմպիադայի ուղեգիր նվաճելու ամենամեծ հնարավորությունները ունի փորձառու Արմեն Նազարյանը, որը նախորդ մրցումներում իր օգտին վարկանիշային միավորներ է գրանցել: Ուղեգիր նվաճելու համար Արմենին հարկ կլինի տեղ զբաղեցնել լավագույն հնգյակում:

Ուժեղագույնը Պետակին էր

«Ջիրո դ'Իտալիա» բազմօրյա հեծանվավազքում առայժմ տոն են տալիս իտալացի հեծանվորդները: Չորրորդ փուլում բոլորից հաջող հանդես եկավ իտալացի Ալեսանդրո Պետակին: Հաղթողի կոչման համար համառ պայքար էր ծավալվել Պետակիի եւ ավստրալացի Ռոբի Մաքյուենի միջեւ: Ի վերջո, վերջնագծում Պետակին գերազանցեց մրցակցին՝ 184 կմ մրցատարածությունը հաղթահարելով 4 ժամ 55 րոպե 40 վրկ-ում:

Անհատական ընդհանուր հաշվարկով առջեւից է ընթանում իտալական «Սաեկո» թիմի հեծանվորդ Ջիլբերտո Սիմոնին: 2-րդ տեղում նույն թիմի անդամ Դամյանո Կունեգոն է: Լավագույն եռյակը եզրափակում է ուկրաինացի Յարոսլավ Պոպովիչը:

Թիմային պայքարում մրցաշարային աղյուսակը վստահորեն գլխավորում է իտալական «Սաեկոն»: 2-րդ տեղում իտալական «Ալեսիո Բյանկին» է: 3-րդ տեղը զբաղեցնում է «Կերամիկե Պանարիան»:

Անրին կրկին լավագույնն է

Անգլիայի ֆուտբոլային լրագրողների ընկերակցության հարցման արդյունքներով երկրորդ տարին անընդմեջ Լոնդոնի «Արսենալի» եւ Ֆրանսիայի հավաքականի հարձակվող Թյերի Անրին ճանաչվել է մրցաշրջանի լավագույն ֆուտբոլիստ: Նրա օգտին իրենց ձայնն են տվել հարցման մասնակիցների 87 տոկոսը: Անրին զգալիորեն գերազանցել է «Չելսիի» կիսապաշտպան Ֆրենկ Լեմպարդին եւ իր թիմակից Պատրիկ Վիեյրային:

Տարվա լավագույն ֆուտբոլիստը որոշվում է 1948 թ.: Միայն վեց ֆուտբոլիստի էր հաջողվել մրցույթում հաղթել 2 անգամ: Նման պատվի արժանացել են Սթենլի Մեթյուզը (1948, 1963 թթ.), Թոմ Ֆինին (1954, 1957 թթ.), Դենի Բլենչֆլաուերը (1958, 1961 թթ.), Քենի Դալգլիշը (1979, 1983 թթ.), Ջոն Բառնսը (1988, 1990 թթ.) եւ Գարի Լինեկերը (1986, 1992 թթ.): Անրին առաջինն է, որին հաջողվեց 2 տարի անընդմեջ ճանաչվել լավագույնը:

Հավակնորդների թիվը կրճատվում է

Համբուրգում շարունակվում է 4 մլն 250 հազար եվրո ընդհանուր մրցանակային հիմնադրամով թենիսի մրցաշարը: Հերթական փուլի արգելքը հաղթահարեց Միխայիլ Յուժնին՝ հաղթելով գերմանացի Բուրգսմյուլերին (7-5, 7-5): Ավստրալացի Լեյթոն Հյուիթը պարտության մատնեց Թոմի Հաասին (6-4, 7-5): Ֆեռնանդո Գոնսալեսն էլ ուժեղ գտնվեց Դեւիդ Նոոլի հետ մրցապայքարում: Հաջորդ փուլի ուղեգիր նվաճեցին նաեւ Ռոբրեդոն, Ֆերերը, Պավելը, Լյուբիչիչը, Կոստան, Վերդասկոն, Մոյան, Մասյեն եւ Ֆեդերերը:

Հուշամրցաշար անվանի մարզչի պատվին

Կիեւում անցկացվող Վալերի Լոբանովսկու հուշամրցաշարում հաղթողի կոչումն են վիճարկում չորս թիմեր: Կիեւի «Դինամոն» կիսաեզրափակչում 1-0 հաշվով հաղթեց Ռիգայի «Սկոնտոյին»: Հաղթական գնդակը 89-րդ րոպեին խփեց Շացկիխը: Մյուս խաղում Մոլդովայի «Շերիֆը», շնորհիվ Իվանովի խփած միակ գոլի, պարտության մատնեց Թբիլիսիի «Դինամոյին»: Այսպիսով, եզրափակչում հուշամրցաշարի հաղթողի կոչումը կվիճարկեն Կիեւի «Դինամոն» ու Տիրասպոլի «Շերիֆը»:

Սինյորինին հրավիրում են Քաթար

Իտալական ֆուտբոլի վետերան Ջուզեպե Սինյորին հնարավոր է ֆուտբոլային իր գործունեությունը շարունակի Քաթարի ակումբներից մեկում: Նախորդ տուրում նա իր վերջին հանդիպումն անցկացրեց «Բոլոնիայի» կազմում: Նա չի բացառում, որ հնարավոր է մեկնի Քաթար, սակայն դեռեւս վերջնական որոշում չի կայացրել: Տարբեր տարիներին նա հանդես է եկել «Ֆոջայում», «Լացիոյում», «Սամպդորիայում» եւ «Բոլոնիայում»: Իտալիայի «Ա» սերիայի առաջնություններում Սինյորին իր հաշվին 188 գոլ է գրանցել:

Էջը պատրաստեց ԱՇՈՏ ՀԱՅՐԱՊԵՏՅԱՆԸ

ԲԱՔՎԻ ՄԱՄՈՒԼ

«Պեր Գարտոնն անբարոյական է եւ կաշառակեր»

Մինչդեռ Բաքվում մի քանի ամիս առաջ նրան գովում էին

Նախօրեին Երեւանում եվրախորհրդարանի Հարավային Կովկասի հարցերով զեկուցող Պեր Գարտոնի հայտարարությունները Բաքվում ընդունվեցին սվիններով: Եվրոպացի խորհրդարանականը Հայաստանում ասել էր. «Ես հասկանում եմ, որ Լեռնային Ղարաբաղը չի կարող դրվել Բաքվի ենթակայության տակ եւ կարեւոր չէ՝ այդ տարածքը պաշտոնապես Ադրբեջանի կամ Հայաստանի մասն է կազմում, եթե Ղարաբաղն ինքն իրեն ապահովում է սնունդով եւ ապրում ինքնուրույն»:

«Միջազգային իրավունքի տեսակետից շատ դժվար է նոր պետություն ստեղծել: ԼՂ-ն եղել է Ադրբեջանի մաս, բայց ես կարծում եմ, որ կարելի է լուծել այդ հարցը, եթե բացվի Հայաստանի հետ սահմանը, հաստատվեն առեւտրային հարաբերություններ Ղարաբաղի եւ Հայաստանի տարածքով ազատ տեղաշարժվելու համար: Այդ դեպքում կարեւոր չէ, Ղարաբաղը եղե՞լ է նախկինում Ադրբեջանի մաս, թե՞ անկախ պետություն է», ասել էր Գարտոնը:

Եվրախորհրդարանականը հայտարարել էր նաեւ, որ Թուրքիան պետք է ճանաչի 1915 թ. ցեղասպանությունը եւ ազատվի այդ բեռից: «Անկարայի կողմից ցեղասպանության փաստի ուրացումը բացարձակապես արդարացված չէ, քանի որ հենց Ստամբուլի դատարանները մահվան դատապարտեցին այն թուրք գործիչներին, որոնք կազմակերպել էին ցեղասպանությունը: Որտե՞ղ կլիներ այսօր Գերմանիան, եթե չճանաչեր հրեաների հոլոքոստը», ասել էր Գարտոնը:

Բաքվի «Զերկալո» թերթում քաղաքագետ Էլդար Նամազովը կասկածի տակ է դրել Գարտոնի հայտարարությունների իսկությունը եւ ավելացրել. «Եթե այդ տեղեկատվությունը հաստատվի, ադրբեջանական կողմը պետք է անհապաղ եւ շատ կոշտ ձեւով պատասխանի դրան դիվանագիտական խողովակներով»:

Մեկ այլ քաղաքագետ՝ Վաֆա Գուլուզադեն Գարտոնին անվանել է անբարոյական մարդ, որին սնում է հայկական լոբբին: «Եվրախորհրդարանի այդ զեկուցողը բացարձակապես անգրագետ է, որին պետք չէ վստահել պաշտոն եվրախորհրդարանում, քանզի նա պատկերացում չունի, թե ինչ է պետության տարածքային ամբողջականությունը, ինչ բան է ագրեսիան», ասել է Գուլուզադեն: Քաղաքագետը նշել է, որ Գարտոնը չի հարգում միջազգային օրենքը:

«Գարտոնին հայերը գնել են: Վաղուց է հայտնի, որ եվրոպական կազմակերպությունների պաշտոնյաները կաշառակերներ են: Հայերը նրան լավ են վճարել, քանի որ նման հայտարարություն կարող էր անել միայն կաշառակերը եւ կոռումպացված պաշտոնյան», ասել է Գուլուզադեն:

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Համաձայն «Արդշինինվեստբանկ» եւ «ՀայՌուսգազարդ» փակ բաժնետիրական ընկերությունների միջեւ կնքված պայմանագրի, «Արդշինինվեստբանկ»-ը Հայաստանի Հանրապետության բնակելի տների /առանձնատների/ սեփականատերերին կամ լիազորված անձանց տրամադրում է մեկ տարի մարման ժամկետով նպատակային վարկեր: Վարկի գումարը, բնակչի կարգադրությամբ, փոխանցվելու է «ՀայՌուսգազարդ» փակ բաժնետիրական ընկերության հաշվին որպես կանխավճար գազահաշվիչ ձեռք բերելու, ստուգաչափելու, վկայագրելու եւ տեղադրելու համար:

Բանկը պայմանագրային հիմունքներով վարկը կտրամադրի տարեկան 20% դրույքաչափով: Պայմանագրով սահմանված պայմաններով վարկի եւ տոկոսների մարումը կատարվում է յուրաքանչյուր ամիս:

Բնակիչը վարկ ստանալու նպատակով բանկ է ներկայացնում .

- «ՀայՌուսգազարդ» ՓԲԸ ԳԳՄ-ի կողմից տրված տեղեկանք գազաֆիկացման ավարտի եւ գազահաշվիչի ձեռք բերման անհրաժեշտության մասին,
- անձնագրի պատճեն,
- տեղեկանք բնակության վայրից,
- տեղեկանք աշխատանքի վայրից՝ տրված գործատուի կողմից, որտեղ նշված լինի տեղեկություններ ամսական աշխատավարձի չափի եւ զբաղեցրած պաշտոնի վերաբերյալ, կամ հայտարարություն իր կամ ընտանիքի եկամուտների վերաբերյալ:

«ՀայՌուսգազարդ» ՓԲԸ
Թբիլիսյան խճուղի 43
հեռ. 29-47-84

«Արդշինինվեստբանկ» ՓԲԸ
Վ. Սարգսյան 6, 2-րդ մասնաշենք
հեռ. 56-75-44

ՀՀ Կենտրոնական բանկը 14.05.2004 թ. ժ. 9:00-ից սահմանում է արտարժույթի հետեւյալ հաշվարկային փոխարժեքները ու գնման եւ վաճառքի հետեւյալ գները

ISO-ի կոդը	Միավոր	Արտարժույթ	Հաշվարկային փոխարժեք	Գնում	Վաճառք
USD	1	ԱՄՆ դոլար	557.45	551.90	563.00
EUR	1	եվրո	659.07	655.10	663.00
RUR	1	ռուս. ռուբլի	19.17	18.00	20.30

ՄԻԱՑՅԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԻ ՇՐՋԱՆԱՅԻՆ ԴԱՏԱՐԱՆ
ԿԱԼԻՖՈՌՆԻԱՅԻ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ՇՐՋԱՆԻ ՀԱՄԱՐ

Դատական գործ N C99-12073 CAS (MCx)

ՄԱՐՏԻՆ ՄԱՐՈՒԹՅԱՆ եւ բոլ., իրենց անունից
եւ բոլոր նրանց անունից, ովքեր գտնվում են նույնատիպ իրավիճակում,

Հայցվորներ՝

ընդդեմ

«ՆՅՈՒ ՅՈՐՔ ԼԱՅՖ» ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹՅԱՆ

Պատասխանորդ՝

ԽՄԲԱՅԻՆ ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ԱՌԿԱԽ ՎԻՃԱԿԻ ԵՎ ԱՌԱՋԱՐԿՎԱԾ ՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹՅԱՆ ԱՄՓՈՓ ՀԱՅՏԱՐԱՐԱԳԻՐ

ԲՈԼՈՐ ՀԱՏՈՒՑՈՒՄ ՍՏԱՑՈՂՆԵՐԻՆ, ՆՐԱՆՑ ԺԱՌԱՆԳՈՐԴՆԵՐԻՆ, ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԵՐԻ ՏԵՐԵՐԻՆ, ՏԵՐԵՐԻ ԺԱՌԱՆԳՈՐԴՆԵՐԻՆ ԵՒ ԲՈԼՈՐ ԱՅՆ ԱՆՁԱՆՑ, ՈՎՔԵՐ ՈՒՆԵՆ ՈՐԵՒԻՑԵ ԲՆՈՒՅԹԻ ՊԱՀԱՆՋ ՀԵՏԵՒՅԱԼ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԻՆ ՀԱՄԱՊԱՏԱՍԽԱՆՈՂ ԿՅԱՆՔԻ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԵՐԻ ԴԻՄԱՑ՝ 1) ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԵՐՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԵԼ ԵՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԾԱԳՈՒՄ ՈՒՆԵՑՈՂ ԱՆՁԱՆՑ ԿՅԱՆՔԸ, 2) ԴՐԱՆՔ ՎԱՃԱՌՎԵԼ ԵՆ «ՆՅՈՒ ՅՈՐՔ ԼԱՅՖ» ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹՅԱՆ (ՆՅԼԱԸ) ԿՈՂՄԻՑ ՕՍՄԱՆՅԱՆ ԿԱՅՍՐՈՒԹՅՈՒՆՈՒՄ 1875 Թ. ԵՒ ԴՐԱՆԻՑ ՀԵՏՈ, 3) ԴՐԱՆՔ ՈՒԺԻ ՄԵՋ ԷԻՆ 1915 Թ. ՀՈՒՆՎԱՐԻ 1-Ի ՏՎՅԱԼՆԵՐՈՎ, ԵՒ 4) ԴՐԱՆՑ ԴԻՄԱՑ ՉԻ ԿԱՏԱՐՎԵԼ ՄԱՀՎԱՆ ՀԱՏՈՒՑՈՒՄ, ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԻ ՀԱՆՁՆՄԱՆ ԱՐԺԵՔԻ, ԿԱՆԽԻԿ ԱՐԺԵՔԻ ՆՎԻՐԱԲԵՐՈՒԹՅԱՆ ԿԱՄ ՈՐԵՒԻՑԵ ՈՒՐԻՇ ՏԵՍԱԿԻ ՎՃԱՐՈՒՄ:

Այս հայտարարագրի նպատակն է տեղեկացնել ձեզ հետեւյալ խմբային դատավարության առաջարկված համաձայնության մասին՝ Մարտին Մարության եւ բոլ., իրենց անունից եւ բոլոր նրանց անունից, ովքեր նույնատիպ իրավիճակում են ու կազմում են հայցվորների խումբը, ի դեմս հայցվորներ, ընդդեմ «Նյու Յորք լայֆ» ապահովագրական ընկերության, ի դեմս պատասխանորդ, դատական գործ N C99-12703 CAS (MCx) («Դատավարություն») Միացյալ Նահանգների շրջանային դատարանի Կալիֆոռնիայի կենտրոնական շրջանում («Դատարան»): Առաջարկված համաձայնությունը շարադրված է համաձայնագրի մեջ եւ մանրամասն բացատրված է դատավարության եւ առաջարկված համաձայնության հավելյալ հայտարարագրի մեջ («Հավելյալ խմբային հայտարարագիր»), որը հնարավոր է տեսնել, տեղափոխել եւ դուրս տպել www.ArmeniaInsuranceSettlement.com համաձայնության համակարգչային ցանցային էջից: Առաջարկված համաձայնության իրավական դրությանը վերաբերող ընդհանուր բնույթի տեղեկությունը, ինչպես նաեւ համաձայնության վավերացումից հետո նրա մեջ մասնակցելու եղանակները եւ պահանջները տեղադրված են համաձայնության համակարգչային ցանցային էջի վրա եւ պարբերաբար կլրացվեն վերջին տվյալներով:

Այս դատավարությունը պնդում է, որ ՆՅԼԱԸ-ն անիրավ կերպով ծախողեց հատուցումներ վճարելը 1875 թ. ու դրանից հետո Օսմանյան կայսրությունում հայկական ծագում ունեցող մարդկանց վաճառված իր կյանքի ապահովագրերի դիմաց՝ ՆՅԼԱԸ-ը հերքում է այս պնդումները, հավաստում է, որ նրանք կեղծ են ու ապակողմնորոշող, եւ առաջ է բերել մի շարք հակաճառություններ հայցվորների պնդումներին: Առաջարկված համաձայնությունը չպետք է մեկնաբանվի որպես որեւիցե պատասխանատվության կամ սխալ գործողության ընդունում կամ հարուցված որեւիցե պահանջի զորության կամ տկարության նշան:

Այն պարագայում, երբ դատարանը վավերացնի առաջարկված համաձայնագիրը, ՆՅԼԱԸ-ը համաձայնվել է վճարել 20 միլիոն դոլար, որը կտրվի 1) խմբի այն անդամներին, որոնք դուրս չեն եկել հայցվորների խմբից եւ որոնց անհատական հայցերը ներկայացվել են համաձայնության հիմնադրամի խորհրդին ու վավերացվել նրա կողմից, ինչպես նախատեսված է համաձայնագրի մեջ, 2) հայ բարեգործական կազմակերպությունների հիմնադրամին, 3) համաձայնության վարչական ծախսերը հոգալուն, եւ 4) հայցվորների դատապաշտպաններին նրանց վարձատրության եւ ծախսերի դիմաց: Առաջարկված համաձայնագիրը նախատեսում է ազատել ՆՅԼԱԸ-ը եւ հարակից բաժանմունքները (ինչը սահմանված է համաձայնագրի մեջ) յուրաքանչյուր եւ բոլոր ենթակա ապահովագրերից եւ/կամ խմբային հայցերից (ինչը սահմանված է համաձայնագրի մեջ):

2004 թ. հուլիսի 30-ին առավոտյան ժամը 9:30 (Արեւմտյան Ամ., տեղական ժամանակով) տեղի է ունենալու դատական ունկնդրություն մեծարգո դատավոր Քրիստինա Ա. Շնայդերի առջեւ, որի ժամանակ պետք է որոշվի, թե արդյոք 1) առաջարկված համաձայնությունը, ինչպես ներկայացված է դատարանի թղթապանակում գտնվող համաձայնագրի մեջ, պե՞տք է վավերացվի որպես արդար, պատշաճ ու ընդունելի, եւ պաշտպանող հայցվորների խմբի անդամների շահերը, 2) հայցվորների խումբը պե՞տք է վավերացվի որպես համաձայնագրի իրականացման համար ճիշտ խումբ, 3) պե՞տք է կայացվեն վերջնական հրաման եւ դատավճիռ, որոնք կհաստատեն համաձայնագիրը, կփակեն դատավարությունը՝ կանխակալ կարծիք արտահայտելով եւ արժանիքների վրա հիմնվելով, կլուծարե՞ն «Նյու Յորք լայֆի» եւ հարակից բաժանմունքներին դեմ բոլոր առկա պահանջները, 4) դատարանը պետք է վավերացնի փաստաբանների վարձատրման ու ծախսերի փոխհատուցման դիմումը, եւ 5) դատարանը պետք է վավերացնի հայցվորների խմբի ներկայացուցիչների անհատական հատուցման դիմումը: Առաջարկված համաձայնագիրը եթե վավերացվի դատարանի կողմից, կլուծարի ՆՅԼԱԸ-ի եւ/կամ հարակից բաժանմունքների դեմ հարուցած որեւիցե խմբային հայցեր (ինչը սահմանված է համաձայնագրի մեջ):

Եթե դուք հայցվորների խմբի անդամ եք, դուք կարող եք իրագործել համաձայնությունից բացառվելու ձեր իրավունքը, ինչը մանրամասն բացատրված է հավելյալ խմբային հայտարարագրի մեջ: Հայցվորների խմբի այն անդամները, ովքեր կնախընտրեն դուրս գալ համաձայնությունից, սահմանափակված չեն լինի վերջնական հրամանի պայմաններով: Եթե դուք ցանկանաք դուրս գալ առաջարկված համաձայնագրից, դուք պետք է ժամանակին ներկայացնեք գրավոր խնդրանք յուրաքանչյուր ենթակա ապահովագրի համար, որը դուք ցանկանում եք բացառել համաձայնագրից՝ համապատասխան հավելյալ խմբային հայտարարագրի պայմաններին: Ձեր խնդրանքի վրայի փոստային կնիքը պետք է նշված լինի **2004 թ. հունիսի 15-ից** ոչ ուշ: Խնդրանքը պետք է հասցեագրվի **Marootian v. New York Life Class Action Settlement, c/o Settlement Administrator, P. O. Box 5053, Portland, Oregon 97208-5053, United States of America**: Խնդրանքի մեջ պետք է նշված լինի հետեւյալը՝ 1) ձեր անունը/ազգանունը, հասցեն, հեռախոսի համարը, 2) տեղեկություն այն ենթակա ապահովագրի մասին, որը դուք ցանկանում եք բացառել համաձայնագրից (ապահովագրի համարը, օրը/ամիսը/տարին, տիրոջ անունը, ապահովագրվածի անունը, ենթակա ապահովագրի վաճառման վայրը, եւ/կամ ապահովագրող նախատեսված մահվան հատույթի գումարը), 3) հստակ հայտարարություն, որ դուք խնդրում եք բացառել ձեզ համաձայնագրից եւ չեք ցանկանում ստանալ համաձայնագրով տրամադրվող ոչ մի հատուցում: Եթե դուք չեք ցանկանում բացառվել համաձայնագրից եւ մտադիր եք առարկելու առաջարկված համաձայնագրի պայմանները, դուք պետք է դատական կարգով ներկայացնեք ձեր գրավոր առարկությունները մինչեւ **2004 թ. հունիսի 15-ը**՝ հետեւելով հավելյալ խմբային հայտարարագրի ընթացակարգին:

Վերոհիշյալը միայն ամփոփագիր է: Համաձայնագրի մանրամասնությունները, ներառյալ համաձայնության մեջ մասնակցելու եղանակները եւ պահանջները բացատրված են հավելյալ խմբային հայտարարագրի մեջ, որը հնարավոր է տեսնել, տեղափոխել եւ դուրս տպել համաձայնության համակարգչային ցանցային էջի վրայից (www.ArmeniaInsuranceSettlement.com): Առաջարկված համաձայնագրի պատճենն առկա է նաեւ դատական թղթապանակի մեջ, որը Միացյալ Նահանգների շրջանային դատարանի Կալիֆոռնիայի կենտրոնական շրջանի դատարանի գործակատարի գրասենյակում է:

2004 թ., 19 փետրվարի

ՄԻԱՑՅԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԻ ՇՐՋԱՆԱՅԻՆ ԴԱՏԱՐԱՆԻ
ԿԱԼԻՖՈՌՆԻԱՅԻ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԴԱՏԱՐԱՆԻ
ՀՐԱՄԱՆԻ ՀԱՄԱՁԱՅՆ

Գովազդի համար զանգահարել՝ 58-24-83

«Գինդ» տպագրատուն, Երեւան, Բագրատունյաց 70ա Գրանցման թիվ 65. Դասիչ 69150. Տպաքանակը՝ 3000 Ստորագրված է տպագրության՝ 12. 05. 2004 Գինը՝ 100 դրամ